

ყმა - "დღიბუკი"

მოქანდაკე ვაჟა პანიელი

მხატვარი - ნაჟარ ალტმანი

წიგნის შედგენასა და რედაქციაში
მონაწილეობას იღებდნენ:

მხატვრული გამფორმებელი

ეთერი დანიელი - მოძღვრიშვილი

კორექტორი და ასოთამწყობი მემანქანე
ციცინო იოსებაშვილი.

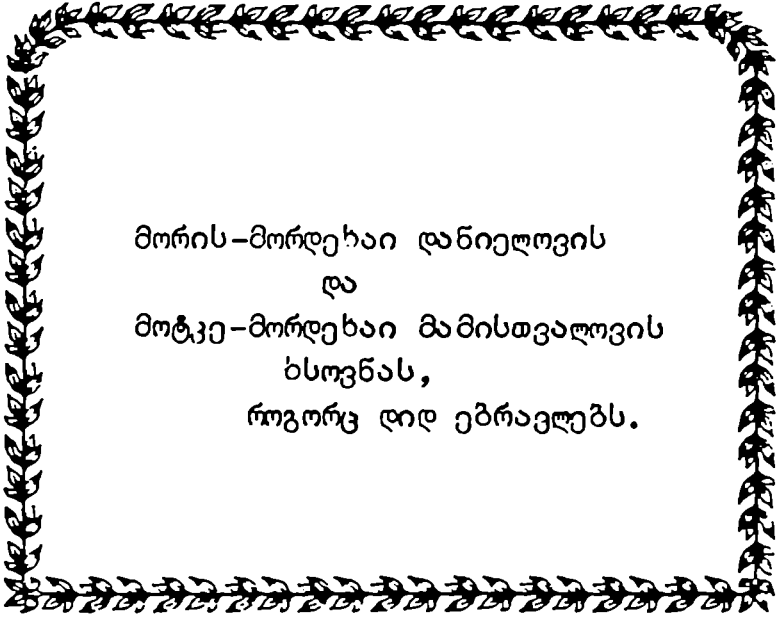

copyright

Daniely Beny,
Armon Hanatsiv 304
Jerusalem

სარჩევი:

- I. "დიბუკის" გამო
მ. ი. ღანიელი 8- 12
2. ებრაულ მისტერიათა მესაიდუმლე
იცხაკ ღავილი 13- 29
3. ორ სამყაროს შორის - "დიბუკი" (ქართულად) 31-149
4. ებრაულ სიტყვათა განმარტებითი
ლექსიკონი 150-152
მ. ღანიელი
5. ორ სამყაროს შორის - "დიბუკი" (ებრაულად)

მორის-მორღეხაი დანიელოვის
და
მოტკე-მორღეხაი მამისთვალოვის
ხსოვნას,
როგორც დიდ ებრაელებს.

"დიბუკის"

გამო.

"აქ არის თეატრი, მაგრამ რაღაც თეატრზე მეტი"...
 გრიგოლ რობაქიძე:
 "გაბიმა" უურნალი
 "ღრომა - დეგელ"
 №26, გვ. 19-21.
 1925 წ.

რა სიმბოლურია: "ლამარას" ახლავს ორი ავ-
 ტორი - გრიგოლ რობაქიძე და ვაჟა-ფშაველა და
 "დიბუკის" ს. ან-სკი /რაპოპორტი/ და ხაიმ-
 ნახმან ბიალიკი.

" ღიბუკმა " - ანუ "ორ სამყაროს შორის" ნაწარმოებმა მსოფლიო სახელი მოიპოვა. იგი იღვმევა: კინოში, დრამატულ და ოპერის თეატრებში. ყველგან ენით უძებელი წარმატება და ტრიუმფი მოიხვეჭა.

გეამაყება აღამიანს ასეთი ბრწყინვალე აღიარება მსოფლიოს მიერ. ამიტომაც გავბედე მეთარგმნა წინასწარმეტყველ მოშეს ივრითის ენიდან ქართულ ენაზე, რადგან პირობა მივეცი ჯადოქარ რეჟისორს კოტე მარჯანიშვილს /მოსკოვში/ ანატოლ ლენაჩარსკის თანდასწრებით.

ქართულმა ენამ - შოთა რუსთაველის ენამ შეისისხლხორცა მთელი ბუნებით ეს ლიტერატურული შედეგრი და ქმნილება.

1930-1948 წლებში თბილისის კულტურის სახლთან არსებული საქართველოს ებრაელთა სტუდიაში რეჟისორ გრიგოლ სულიაშვილის ხელმძღვანელობით, ჩემს მიერ თარგმნილი " ღიბუკი " წაკითხულ იქნა და მისი დადგმა იქვე გადაწყდა. სტუდიამ დიდი აღტაცებით მიიღო და მთელი სწავლის პერიოდში ეტიუდებისა და სცენების სახით ასრულებდნენ; ამ შესანიშნავ მისტერიული ნაწარმოების ღრმა შინაარსიდან ამოღებული უამრავი ეტიუდები, ეპიზოდები, დიალოგები, ფრაგმენტები - გათამაშებული იქნა ზედმიწევნითი წარმატებებით.

გრიგოლ რობაქიძემ 1924 წელს იხილა თეატრპაბიმას მიერ დადგმული /რეჟისორი ევგენი ვახტანგოვი/ " ღიბუკი-ორ სამყაროს შორის " და

1925 წელს ჟურნალ "დროშა"-ში გამოაქვეყნა თავისი შთაბეჭდილება—რეცენზია "გაბიმა — ებრაელთა თეატრი მოსკოვში" სადაც სწერდა: "...ხომ უნდა იქმნეს დიდი რწმენა დიდი კრებულის? ხომ უნდა იქნეს მაგარი ნება? ხომ უნდა იქნეს გრძნობა "მიწის"? ხომ უნდა იყოს განცლა ფესვებით შორეულში გადასული?

ბოლოს და ბოლოს ხომ უნდა იქნეს თეატრი?

თეატრი დიდი გარეშე ამისა არ არის"...ო

ამბობდა მწერალი—შემომქმედი, კი არ ამბობდა, არამედ ხმამაღლა გაიძახოდა. მიჲლად ეს წერილი — რეცენზია თითქოს ერთი სუნთქვით არის დაწერილი და ხმამაღლა თქმული, განცლით, გრძნობით და თითქოს ზეციური ღაღადისით. გეამაყება ადამიანს ასეთი შემართებულად თქმული სიტყვა, გრძნობითა და განცლით. მასთან ერთად ამის მთქმელს განა ეთქმის: " დღეს ეს თეატრი ანაქრონიზმია"...ო ამიტომაც დიდი მოკრძალებით შევნიშნავ... მაპატიოს გრიგოლმა, რომელმაც "დიბუკი"—ს და ვაჟა-ფშაველას "გველის მჭამელი"—ს შთაბეჭდილებით ერთი სუნთქვით დაწერილი "ლამარა"—თი ბრწყინვალე სახელი და ღირსება მოიპოვა.

ვინაბრებდი, რომ ქართულ თეატრს ღირსებოდა "დიბუკი"—ს დადგმა უნიჭიერეს რეჟისორის კობე მარჯანიშვილის მიერ, ისე, როგორც კარლ გუცკოვის —"ურიელ აკოსტა", რომელიც დღემდე სახელოვნად იდგმევა, მისი სახელობის სახელმწიფო აკადემიურ თეატრში... მაგრამ, ვაგლახ, რომ სიკვდილმა არ

აცალა, ალბად ბედია ასეთი... ეგების ახლო მომავალმა უკეთესად გადაჭრას ჩვენი ნატივრა და სურვილი, როგორც ებრაულ ისე ქართულ თეატრში.

აქ მინდა დიდი მოწიწებითა და მაღლიერებით მოვიხსენიო ჩემი სიყრმის მეგობრები - ძმები ხაიმ-იოსებ მამისთვალოვი /რომელმაც სპეციალურად დაამთავრა აგრონომიული ფაკულტეტი ისრაელში ამოსვლისადვის, რისთვისაც იღწვოდა მთელი არსებით და შემოქმედებით, მაგრამ სამწუხაროდ სიკვდილმა უწია. ახლა, როგორც გადმომცეს მისი ოჯახი ისრაელში იმყოფება/ და მოტკე-მორღეხაი მამისთვალოვი დიდად ტანჯული, ნამდვილი ენათმეცნიერი და დიდი ებრაელი. აგრეთვე რაბი ისრაელ ბაბალიკაშვილი და იურისტი იეხისკიელ ჯინჯიხაშვილი. მათი გულისხმიერება "ლიბუკი"-ს თარგმნის პერიოდში დღემდე მომყვება /განისვენონ სადაც ჯერ არს, ამენ!/.

აგრეთვე სიყვარულითა და გულისხმიერებით მომეკიდნენ რაფი ბარ-ლავი და მთავრობის მეთაურის მრჩეველი, ისრაელის კავკასიოლოგიური ცენტრის პროფესორი იცხაკ დავიდი /იგი წარმოადგენს აგრეთვე არაერთი უცხოური სამეცნიერო დაწესებულებებისა და აკადემიის საპატიო წევრს, რაც ახალგაზრდა მეცნიერის მიღწევათა სამართლიანი საერთაშორისო აღიარებაა/. აქვე აღვნიშნავთ, რომ მისი რუსულენოვანი ორტომეული ფუნდამენტალური მონოგრაფია "История Евреев на Кавказе" ახლახან გამოიცა. მზადდება მისივე რუსულენოვანი ნაშრო-

მი "კავკასიის ებრაელთა უძველესი ისტორია" და ინგლისურენოვანი გამოკვლევა "კავკასიური პალესტინოლოგია", რომელიც დეტალურად მიმოიხილავს და აანალიზებს კავკასია-საქართველოს და ძველი პალესტინის ისტორიულ ურთიერთობებს ათასწლეულების მანძილზე.

მისასაღმებელი და სასიხარულოა, რომ ი. დავიდი წარმატებით უთავსებს ერთმანეთს ინტენსიურ სახელმწიფოებრივ-პოლიტიკურ მუშაობას და საინტერესო მრავალმხრივ მეცნიერულ კვლევა-ძიებებს.

დასასრულს აღვნიშნავდი აგრეთვე, რომ მუშაობის პროცესშია და მზადდება ჩვენი მესამე წიგნი სათაურით "ჩემი...." და იმედია ქართულენოვანი მკითხველი ჩქარა მიიღებს მას.

დიდი მადლობა ყველა ჩემს კოლეგასა და მეგობარს წლების განმავლობაში თანადგომისა და საზოგადოებრივი თანამშრომლობისათვის.

გიორგი დანიელი

ებრაულ მისტიკრიათა მესაიდუმლო

"აპრილის ბოლო, 1924. მოსკოვი.

ვეძებ ებრაელთა თეატრს "გაბიმას". - ასე იწყებს გამოჩენილი ქართველი მწერალი გრიგოლ რობაქიძე თავის ბრწყინვალე ეტიუდს ებრაულ მოსკოვური თეატრის "გაბიმას" მიერ დადგმულ პიესის "ჰადიბუკის" შესახებ. და როცა ჩვენ უფრო და უფრო ვუღრმავდებით და ვაანალიზებთ ცნობილი რუსი ებრაელი დრამატურგისა და მწერლის სიმონ აკიმოვიჩ რაპპოპორტის /ფსევდონიმი: ან-სკი/ ნაწარმოებს "ჰადიბუკ" ვრწმუნდებით ამ საოცარი, ვიტყოდით მრავალსაუკუნოვანი ებრაული მისტიური სულის უკვდავებაში, რომელმაც დიდი გავლენა მოახდინა როგორც რუსულ - ქართულ, ასევე ზოგადებრაულ ლიტერატურულ ანალოგიურ ჟანრებზე.

ან-სკი 1863 წელს დაიბადა ქ. ვიტებსკში, ორთოდოქსალურ ებრაულ ოჯახში. როგორც არსებული ბიოგრაფიული წყაროებიდან ვგებულობთ, ნორჩი მწერლის ჩამოყალიბებაზე მნიშვნელოვანი გავლენა დედას მოუხდენია. /იხ. მ. ლაზარევი. ლიტერატურული მატანე. ჟურნ. "ვოსხოდი" 1895, წნ. V-VI; ასევე ე. ბრონშტეინი, ებრაული მასების ყოფაცხოვრების აღმწერნი, ვოსხოდი. 1905, წ. X /რუს/ ან-სკიმ თავდაპირველი დაწყებითი რელიგიური განათლება მიიღო, ხოლო 17 წლის ასაკში დაეუფლა რუსულ მართლწერას და ზოგად განათლებას ეზიარა.

1881 წელს ან-სკი ლიონოში დასახლდა, სადაც თავს გაკვეთილების მიცემით ირჩენდა, თუმც ძალიან ჩქარა იქნა შემჩნეული თავისუფალი აზროვნებისათვის და იძულებული გახდა დვინსკში გადასულიყო საცხოვრებლად, სადაც წიგნების საკინძავ სახელსნოში შეუღდა მუშაობას.

ან-სკის ერთერთ პირველ ლიტერატურულ ნაწარმოებს წარმოადგენს ილიშზე დაწერილი "ერთი ოჯახის ისტორია" /"ფსევდონიმის" ხელმოწერით გამოიცა რუსულად 1883 წელს ჟურნალ "ვოსხოდის" ფურცლებზე და გადაბეჭდილ იქნა "გერი შვილების" "ПАСЫНКИ" სათაურით 1905 წელს/.

ჩქარა ან-სკი ხალხსნურმა მოძრაობამ გაიტაცა და ხელი მიჰყო გლეხთა ბავშვების მომზადებას, თუმც როგორც ებრაელი ჩქარა იქნა გასახლებული სოფლიდან. ამიერიდან იწყება მისი ხეტიალი ეკატერინოსლავის გუბერნიის რაიონებს შორის, სადაც დაუახლოვდა მშრომელ, უბრალო ხალხთ. მათ უმართავდა სახალხო კითხვას და ეწეოდა საგანმანათლებლო საქმეს.

ცნობილი მწერლის გლებ უსპენსკის პირდაპირი გავლენით ან-სკიმ დაწერა რამდენიმე საყოფაცხოვრებო ნარკვევი, მათ შორის: В кабане /1886/ В усадьбе /1886/ На новые земли /1889/ Торги

და აი 1890- იან წლებში ან-სკი პარიზს მიემგზავრება, სადაც ეცნობა ფრანგულ მუშათა მოძრაობას, 1894 წელს ცნობილი ანარქისტი - იდეოლოგი პ. ლავროვი მას იწვევს სამუშაოდ მდივნის

თანამდებობაზე /1900 წლამდე/.

აქ, საფრანგეთში ან-სკი ისევ უბრუნდება ებრაულ თემატიკას, დაწერა მოთხრობები:

„Первая ласточка“ „Разрушители ограды“
ასევე არაერთი ლექსი და სიმღერა, მათ შორის

რომელიც ფაქტიურად ებრაელი მუშების მარსელიოზად იქცა. ან-სკიმ შეთხზა ერთაქტიანი პიესა ილიშზე "მამა და შვილი" პოემა "აშმედაი" /1909/.

1905 წელს ან-სკი რუსეთში ბრუნდება და ქმედით მონაწილეობას იღებს რუსულ-ებრაულ ხალხოსნურ გამოცემებსა და ორგანოებში.

ან-სკი ცნობილია როგორც უტენდენციო მწერალი, თუ საკუთრივ ისტორიულ სიუჟეტებსა და შინაარსს არ ჩავთვლით ტენდენციად. იგი რეალისტურად აღწერს სინამდვილეს, დასკვნების გაკეთებას კი მკითხველს ანდობს, ან-სკის სტილი მკაცრია და შეკუმშული, თხრობის მანერა მიმზიდველი თავის ობიექტურობით.

თავის ებრაულ-თემოვან თხზულებებში ან-სკი შეეცადა გადმოეცა ებრაული ყოფის თავისებური, კოლორიტული სურათი, ან-სკის მიერ დახატული ტიპები და პერსონაჟები ასახავენ თვითმყოფად ძველ ებრაულ სამყაროს, ისინი თითქოს მოწყვეტილები არიან "ამა ქვეყნიდან". ბავშვებივით გულუბრყვილონი თავის თავს სამყაროს ცენტრში წარმოიდგენენ, თითქოს ყოველივე და ყველაფერი მხოლოდ მათთვის სრულდება, თითქოს ისტორიული პერსპექ-

ტივა ერთდავად ასეთ აწმყოშია გაყინული.

თავის დიდ ნაწარმოებში "В новом русле" / 1907/ ან-სკიმ გადმოსცა ებრაულ სინამდვილეში ახლად შემოჭრილი ტალღის არაერთი საინტერესო სილუეტი და სახე.

"ჰადიბუკის" გარდა, როგორც აღინიშნა ან-სკის კალამს ეკუთვნის რომანტიკულ-იუმორისტული ეპოსი "აშმედად", რომელიც იდიშურენოვანი მწერლობის ერთ-ერთ საუკეთესო ნაწარმოებს წარმოადგენს. Литературная летопись, Евр. жизнь, 1907

Еврейская Энциклопедия, т. 2, 617-618

იხ. აგრეთვე ზ. რეიზენ "ლექსიკონ" /იდიშზე/.

ან-სკის შემოქმედება, კერძოდ კი მისი პოეზია იდიშზე დატვირთულია ებრაული ღუბჭირი ყოველდღიურობით, მტკივნეული სოციალურ-ეკონომიური პრობლემატიკით, აი, თუნდაც მისი შესანიშნავი ლექსი ავილოთ "მკერავი" /ღერ შნედღერ/ ანდა "ემიგრანტის სიმღერა" /ემიგრანტენ-ლიდ/, რომელშიც მკვეთრადაა გამოხატული მარად მოხეტიალე მოწოწიალე ებრაელის სულიერი განწყობილება, აი რამდენიმე სტრიქონი ამ ლექსიდან ჩვენს მიერ შესრულებული თარგმანის მიხედვით იდიშიდან:

"ჩვენ ვხეტიალობთ, ჩვენ ვხეტიალობთ
ერთი ქვეყნიდან მეორეში
შიმშილსა და სიცცივეში
სასოწარკვეთილნი, გამწარებულნი
შეძრწუნებულნი, აკანკალებულნი
ჩვენ, სისასტიკე ამა ქვეყნისა"...

უკანასკნელ სტროფში უკვე ოპტიმისტური ტენ-
დენცია გამოსჭვივის:

"ჩვენ მოგვაქვს ძალა და მშრომელის ხელები
სალკლდოვანი შეპირისპირების უნარი,
სიმამაცე და სიგმირე
ჩვენ მოგვაქვს ამ ჩვენს ქუჩაზე -
ცეცხლგამოვლილი, სისხლამოვლებულნი,
ადამიანურ სიბუღვილში
მომავალი სამყარო.
ახლა, უფრო ღიღი, უფრო ლამაზი
და წამოიძარება ეს ქვეყანა,
რომელსაც ჩვენ ვაშენებთ, ჩვენი სულისკვეთებიც
ჩვენივე სისხლით, ჩვენ მოქალაქენი
სამყაროსი".

/თარგმანი ილიშიდან ი. დავიდი/.

მართლაც, რომ შესანიშნავია პოეტური ქმნილება
"აშმოდეჟ", მშვენიერ ილიშურ რთმებში მრავალ-
საუკუნოვანი ებრაული სევდა და ნაღველია დაგუ-
ბებული, აი, მცირედი ფრაგმენტი, სიტყვასიტყვით
თარგმნილი ჩვენს მიერ:

"ადამიანური ცრემლების მარილიან ზღვაში
ერთი უსაშინლესი უფსკრული მდებარეობს
იგი აღარც შეიძლება იყოს უფრო ღრმა,
უფრო წკვარამი,
მას ხომ სისხლოვანი ნაკადი ხატავს.

ამ უფსკრულში ათასწლეულობით
იმარხებოდა რწმენა და სიბუღვილი,
ტანჯვა და ვაება

და აი, კვლავ ახალ ათასწეულებში
წვეთავს და წვეთავს იქ ცრემლი.

ეს უფსკრული ებრაული ცრემლითაა სავსე
მას არ გააჩნია არც ნაპირი და
არც სამანი..."

შემთხვევითი როდია გრიგოლ რობაქიძის ხსენება, როცა ქართულ - რუსულ - ებრაულ მისტერიებზე გვაქვს საუბარი, არც ისაა შემთხვევითი, რომ ჩვენმა ჩინებულმა უფროსმა კოლეგამ მოშე დანი-ელავმა თარგმნა ქართულიდან ებრაულად "ლამარა" /იხ. თბილისი-იერუშალიმი - 1986. მთ. რელაქტორი იცხაკ დავიდი, სარელაქციო კოლეგია: რ. ბალუა-შვილი, შ. დავითაშვილი, მ. ჯანაშვილი, ბ. დანი-ელი/.

თვით ებრაულენოვან წინასიტყვაობაში მოსე დანიელოვი წერს: "განსაკუთრებული ხვედრი მეწილადა, აქ, ჩემს სამშობლო ისრაელში ხელი მომეკიდა გრიგოლ რობაქიძის პასტორალური პოემის "ლამარას" თარგმნისათვის... ამ დიდებულ პოეზიაში შესანიშნავადაა ასახული მთელი ტომების ხვესურებისა და ფშავების სპეციფიკური ყოფა, ენა. ამის ჩინებული დადასტურებაა ვაჟა ფშაველას ნაწარმოები "გველის მჭამელი" /იხ. "ლამარა" გვ. 2 /ებრ/

და მართლაც რაღაც შინაგანად ახლოური აკავშირებს ერთმანეთთან ვაჟას, გრიგოლ რობაქიძეს, ან-სკის...

ამიტომაც ესოდენ ბუნებრივად რომ აღიქვამს გრ. რობაქიძე, რუსი ებრაელი მწერლის მისტიურ ნაწარმოებს, იგი წერს: "ავტორს /ან-სკის/ უმოგზაურია უკრაინისა და პოლონეთის ებრაელთა შორის. ყური უგდია მოხუცთა თხრობათაჲთაჲს. დიდი ცადიკები და ხერმეები. ყოფა ძველი და საიდუმლო. აი, მასალა. ორიგინალი ახალ-ებრაულზე /"იდიშ"/ ბიალიკს ძველ-ებრაულზე გადაუღია /"ივრიტ"/..." თითქოს გრიგოლ რობაქიძე ერთთავად ხლებდა ან-სკისეული მისტიკა-შეყრილი პერსონაჟების თანაზიარი, მათთან ერთად იმეორებს ისიც: "რისთვის, რისთვის ილტვის სული სიმაღლეთაგან უფსკრულისაკენ?! რისთვის, რისთვის ილტვის სული დავარდნიდან ამალღებისაკენ?!"

რობაქიძე მონუსხულია "ჰადიბუკში" წარმოსახული ქალ-ვაჟური სიყვარულის მაგიით. ლეა-ხანანი: "შეირხევა კვიპაროსის ხესავით და სვეტს მოეხვევა. ამ ჰოზაში იგი მარდაც კვიპაროსის ხეა. მაღალი, მოქნილი: ისრაელის ასულის სევდიანი თვალები, ქალწული ტუჩები, ზემო ბაგე თითქო ოღნავ გაპობილი, ძველი სუფთა პროფილი, მაგრამ ხელები, ხელები, რომლებიც ამწამს სვეტს შემოაჭლო?! ეს სანთლის მასრები ნუშისებურ ჩაკვეთილი ფრჩხილებში - ასეთი ხელები მე ჯერ არ მინახავს"... წერს გრიგოლ რობაქიძე და ჩვენც გვაწილადებს ამ უცნაურ ძველსა და ახალ, ესოდენ ბუნებრივ, მისტიურ სიყვარულს ებრაული წყვილისას.

გრიგოლ რობაქიძე ის ქართველი გენია იყო რომელმაც ქართული ისტორიული მისტიკრიამბეტყველებიდან, ახალი, უხადო, ხალას ნიჭ-ნაპკურები მონუმენტი გამოპერწა - "გველის პერანგი". ძველი მახლობელი აღმოსავლეთის ცივილიზაცია - რელიქვიები. შინაგანად შეერწყა მეკეშისეული ხელოვნების პრაქტიკულ სინთეზს. სტილი, სტილიც ხომ წმინდა რობაქიძისეულია, ორგანულად გადმოტანილი მ. დანიელოვის მიერ ან-სკის "ჰადიბუკის" თარგმანისას. არაერთხელ მიხსენებია კიდევ ჩვენი მოსე ბატონისათვის: შენ გვაზარე ამ დიდ ლიტერატურულ ხელოვნებას, ესოდენ მაგიურად ათინათებულს ვაჟასთან, რობაქიძესთან, ან-სკისთან, შენით ვარდ დავალებულნი-მეთქი ჩვენო სასიქალეულო კოლეგავ და მოძღვარო-მქო. და სულ ერთია სამყაროს რომელ კუთხეში არ უნდა ვიყო: ესპანეთში, ამერიკაში, ფილიპინებში, ისრაელსა თუ იაპონიაში ეს მისტიური კომპლექსი ამოქარგულ-ამოტვიფრული ენისა და სტილის გზავარდინებზე რუსულად, ებრაულად, ქართულად, იდიშზე არა და არ მშორდება, მოსვენებას არ მაძლევს, სუნთქავს, შიშვლდება, ცალკევედება, ანალიზდება, მთლიანდება, სამყაროსეული მყუდროების თვალუწვდენლობაში. ფიქრებს ღვარძქაფად ატყდება მოძალებული ფეთქვა რობაქიძისეული "ორსული მთვარისა" და, აი ვუსმენ:

"-რუახჰ ელოლჰიმ..

-რუახჰ ელოლჰიმ?!

-ყველგან რუახჰ ელოლჰიმ.. ყველგან..

თითქო ლოცულობს სპარსი თუ შინდუ თუ ეგვიპტელი. ჭორჭლიან ნაყვავილებ სახეს მძვარეს არ აცილებს. არჩიბალდ მეკეში გაშტერებით უყურებს.

—თქვენ ხომ ჰებრაელი არა ხართ?!

—ეს მარტო ჰებრაელმა იგრძნო..

ტაბა ტაბაი ცაზე მიუთითებს. არჩიბალდ სდუმს, სპარსი თუ შინდუ თუ ეგვიპტელი თავის თავს ებაასება ნატეხი სიტყვებით.

—თვითეული და მთელი..

მთელი — არა გროვა ცალკეულების —

არამედ: სხეული თვითეულების..

თვითეული მარტო: თითქო მთელს გამოყოფილი.

თვითეული სხვებთან თითქო მთელში გახსნილი.

ქვა. მცენარე. წყალი. ცხოველი. კაცი.

ყოველი ამ რიგით და ამ სახით..

ერთი ჰქმნის მეორეს. მეორე მესამეს.

მესამე მეოთხეს.

და ასე ბოლომდის —

სანამ რკალი თავის პირველ რკალს

არ დაუბრუნდება.

საწიშარი რკალი:

გველი რომელიც თავის კუდსა კბენს..

ყველანი ჰქმნიან ერთმეორეს. საოცარი..

ყველას?! ვინ ჰქმნის?!

ერთი. დიდი. უსახელო..

რუახპ ელოლპიმ: სუნთქვა უსახელოსი.."

/იხ. გრიგოლ რობაქიძე, გველის პერანგი, ფალესტრა. თბილისი. 1988. გვ. 43/

და განა შემთხვევითი იყო გრ. რობაქიძის სიტყვა-დახასიათება ან-სკის ბრწყინვალე პოემისა, რაღა უნდა დაამატო წარმოდგენილს, ასახულს, განცდილს, მოსმენილს, ნახულს?! ზოგჯერ ხომ დამატებით პირიქით დააკლებ კიდევ. განა არაა ნათელი "ჰადიბუკის" მთელი დედამისი ებრაულ მისტიურ მყოვრობას რომ ჰყენს ნათელს მოცემულ აღამიანურ სინამდვილეში გადმოტანილს, გადმონერგილსა და ჩაბუდებულს?!

აი ვხედავთ რაბ-ყაზრეღ მიროპოლელს ახალგაზრდა ებრაელ ქალიშვილში ჩასადგურებულ სულს რომ ესაუბრება:

რაბი ყაზრეღი: ღიბუკო! გიბრბანებ თქვა, ვინა ხარ?

ღა: /ღიბუკი/. რაბი მიროპოლელი! შენ უკვე იცი ვინცა ვარ. სხვებს კი არ მინდა გავუმხილო ჩემი სახელი.

რაბი ყაზრეღი: კვლავ ვმბრბანებლობ შენზე მი-თხრა, ვინა ხარ შენ?

ღა: /ღიბუკი/. მე ერთი იმათგანი ვარ, რომელნიც ახალ გზებს დაეძებენ...

რაბი ყაზრეღი: გზებს მხოლოდ სწორ გზას აცდენილნი დაეძებენ. ვინც მართებულ გზაზე დგას, იგი რწმენით დაიარება.

ღა: /ღიბუკი/. ძნელია იგი.

და შემდეგ კიდევ უფრო მწველი და მბაფრი ხდება მიროპოლელი რაბის შეგონება:

რაბი ყაზრიელი: მიღმა ქვეყნად წახვედი და შენი ადგილი იქ არის, ვიდრე მკვდრეთით აღდგომის უამი დადგებოდეს. ამიტომაც ვბრძანებლობ შენზე, რომ გამოხვიდე ქალწულის სხეულიდან და დაუბრუნდე შენს სავანეს.

ლკა: /დიბუკი.ჩუმად/. ცადიკო მიროპოლელი ვიცი, რამდენად დიდი და ძლიერი ხარ შენ! ვიცოდი, რომ ანგელოზები და სერაფიმები შენს ბაგეთაგან წარმოთქმულ ბრძანებებს შეასრულებენ. თუმცა - მე არ დაგმორჩილდები და არც დაგიჯერებ./ გამწარებულად/. არ ვიცი, საით უნდა წავიდე და ქვეყნად არა მაქვს სხვა სავანე, გარდა იმ ადგილისა, სადაც დავისადგურე. იქ, გარეთ საშინელი უფსკრული მიქადის შთანთქვას და სატანები და ეშმაკები დას-დასებად მომელიან, რომ შემმუსრონ. არ გამოვალ! არ შემიძლია გამოვიდე!

და ბოლოს, იწყება უკანასკნელი ეტაპი იმ დიდი ჯაჭვისა, რომელსაც ებრაული კოსმოლოგიურ-მისტიური შეგონება ჰქვია:

რაბი ყაზრიელი: /წამოდგება/. სახელითა მრევლისა ისრაელის შვილებისადა, ერისა წმიდისა და სახელითა წმიდა ცადიკიმებისა, მე ყაზრიელ ბენ ჰადასამ გარდავწყვიტე შენზე, დიბუკო, რომ ახ-

ღაც, დაუყოვნებლივ გამოხვიდე ხანას ასული ქალწული ლეას სხეულიდან, გამოსვლისას არ მიაყენო არავითარი ვნება არც ქალწულს და არც ერთ აქ დამსწრე ადამიანთაგანს და არც ქვეყნად რომელიმე გარჩენილთაგანს. და თუ არ გამოხვალ, დაგადგები და შეგარჩენებ. ექსორიაგყოფ; შეგარისხავ, მოგაყენებ წყევლა-კრულვასა და ხელით მოქნეულის ყოველივე ძალას... და თუ შეასრულებ ჩემს თხოვნას, შევეცდები, რაც ძალი და ღონე მაქვს, გილხინო შენ და მოგაშორო ყველა ის სატანა და ეშმაკი, რომლებიც შენ გარს შემოგხვევიან.

ლმ: /ღიბუკი/. შენი შერჩენებისა და წყევლა-კრულვისა არ მეშინია და არც შენი დაპირებისა მჯერა. ქვეყნად არ არის ბალა, რომელსაც შეეძლოს მომანიჭოს განსვენება.

ებრაული კაბალისტური მსოფლმხედველობის თეორიული ზღუდე კოსმიურ სფეროში განსახიერებული, თავისებურ ცნება - კონცეპტებად სახელდართული, პრაქტიკულ სუგესტიაში გადადის, ამ შემთხვევაში რიგითი ებრაელი მიროპოლელი რაბისაგან რიგით ებრაელ ქალიშვილში. და ეს არცაა ლიტონი შეგონება, ეს რწმენის იდეალური ძალაა, რომლის განუმეორებლობაში ამ სტრიქონების ავტორს ჰქონდა შესაძლებლობა დარწმუნებულყოფიან თანამედროვე ებრაულ - ორთოდოქსური, ხასიდური მიმდინარეობის სულიერ მოძღვარ რაბი მენახემ მენდელ შნეერსონთან საუბრისას აშშ-ში 1990 წლის მარტ-აპრილში. ახლაც, ამ შემთხვევაში, ნათელი გახდა ის ძლიერ-

ერი ზებუნებრივი ქმედების საკმაოდ რთული მექანიზმი, რომელიც საუკუნეების განმავლობაში ჩამოყალიბდა ებრაულ მისტიურ-კაბალისტურ აზროვნებაში და ესოდენ დიდი გავლენა აქვს მსოფლიოში ახალი ნეომისტიკური ტენდენციების შექმნის პროცესზე.

გრიგოლ რობაქიძე ან-სკისეული ლეას სიყვარულის მაგიურ რკალზე ლაპარაკობს, მისი სულის უკვდავებაზე, ხოლო სხეულის მოკვდავობაზე, რობაქიძე უღაფოდ არის ქალის ბუნების საიდუმლოს განუმეორებელი შემგრძნობი, ეს კარგად ჩანს არა მარტო მის მიერ ან-სკის ქალური პერსონაჟების აღქმაში, არამედ საკუთრივ მის ორიგინალურ შემოქმედებაში, აი, თუნდაც სარგის პეტრიძის მიერ წაკითხულ ლექსს ჩავუკვირდეთ "გველის პერანგში" რომელიღაც პერგამენტიდან; აქ ესოდენ ძლიერია გრიგოლ რობაქიძე, არა მარტო როგორც მოაზროვნე პოეტი-ფილოსოფოსი, არამედ როგორც ადამიანი-მამაკაცი, რომ უნებურად გეჩვენება რომ შენც ხდები ამ ქალური ბუნების შემგრძნები თანამოზიარე:

"ტანს გეტმასნება სველი ალერდი.
 ჭვირვალი კაბა გიმხელს თეძოებს.
 და აზიდული მაღალი მკერდით
 მიეფინები მწვანე ეზოებს.
 დაქნილი ფრჩხილით ტაროებს კორტნი
 და ტაროც ხვდება ძუძუს რძიანი.
 გაკოცებს ხავო სიმინდის ყლორტის -
 და ატევირილი სხეულმზიანი

როგორც ავაზა

შენ ტანხურვალა

ღაებებ კუროს -

რომ დაგიურვოს...

გხელავ და ვიცი: შენი კუნთები

დათესლილია ჩემი სურვილით.

წამოვიწევი.. შენ გაბრუნდები

გადაღწილი მხეცის წყურვილით -

და გავარდები...

დაგედევნები..

დღეიანი მუხლები თითქო ჰკივიან:

შენი ვარ შენი მოდი გევნები.

მეც დაგეწევი და ცხელწვივიანს

აგიყვან ხელში

და გადაგისვრი დიდ საწნახელში -

რომ შენი ტანით დავსრისო მაგრად

მწიფე მტევნები...

მაგრამ თვალები -

თვალები - თვალები: -

უნდობი ტალღა და ხვლიკი ლუში.

ათასი ქალი ყველა მრუში.

აშარა თუ ხარ კახპა და ურცხვი.

გწყურია ვაჟი უცხო და უცხო.

არა ხარ ჩემი. არ ხარ არვისა.

თუმც არაოდეს არ ხარ უარზე.

იცოდე: მოვგრებ ნებას ყუაზე.

ერბაშად შეგსვამ ღვინოს ქარვისა.

და შენი თმების წითური მორგვიდ

მიგაკრავ მაგრად
ცხენის ბუაზე...

მაგრამ თვალები -

თვალები - თვალები:

ეხლა მადონა - წმინდა - ხასხასა.

რა გიყო მე შენ უძლებო ხასავ?!
ნელი და ტკბილი

ქვემეფინები -

რომ გადავიქცეთ ჩვენ კიდეც წყვილი.

ელამურ ღიმილს მომახვევ რიდე.

მეც დავრბილდები რისხვარის მოშლით.

აგამზეურებ როგორც შუბის ტარს

ირუბა ქიძის

და ერთხელ კიდეც

გასუდრულ მტევანს

გაგშოლტავ ლომნიძე"...

გაგშოლტავ ლომნიძე"...

თავისი ნარკვევის დასასრულს გრიგოლ რობაქიძე ლაპარაკობს თეატრალურ ანაქრონიზმზე, ლაპარაკობს "ჰაბიმაზე" სადაც მან 1924 წელს ანსკის "ჰადიბუკის" დადგმა იხილა. ღღეს ისევ ცოცხლდება ეს თეატრალური გრძნობა ამჯერად ქართულად ჩვენი სასიქადულო მოღვაწისა და მწერლის, ისრაელის კავკასიოლოგიური ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს თ-რის, გაჰონოვის სახ. ლიტერატურულ - მთარგმნელობითი წრის ერთერთი დამაარსებლის, საქართველოს ებრაელთა მსოფლიო ასოციაციის გამგეობის წევრის მოსე დანიელოვის მარგმანის სახით,

რაშია მაინც დანიელოვისეული თარგმანის ღირსება? - ვკითხულობთ ჩვენ და ვუპასუხებთ, ღირსება სწორედ იმაშია, რომ მთარგმნელმა ვირტუოზულად შესძლო ან-სკის /რაპოპორტის/ ლენინის ენისა და სტილისადმი შეერწყა - შეესაბამებინა ისეთი ქართული, რომელიც თავისი ბუნებით, დროთა წიაღ-სველობით, შინაარსობრივი სისავსით ზედმიწევნით ამოწურავს ორიგინალური ტექსტის სპეციფიკურ მხარეს. კითხულობ "ჰადიბუკის" ქართულ თარგმანს და გგონია გრ. რობაქიძის, კონსტ. გამსახურდიას თხზულებებს კითხულობ.

აღექვატურადაა გადმოცემული საკუთარ სახელთა და სპეციფიკურ ტერმინთა კომპლექსი, აღწერა-დახასიათების პირობითი სიძუნწის საპირისპიროდ წარმოდგენილია შინაარსობრივ - კონცეპტუალური სიმდიდრე.

მ. დანიელოვი ჩინებულად ართმევს თავს ე.წ. ებრაული მა'ასიოთებს /მონათხრობი ეპიზოდები/ გადმოქართულების ამოცანას. მივუთითებთ ნეტარ ისრაელ რუჟინელის ეპიზოდსა თუ ლეგენდა-მონა-ყოლზე პირველყოფილ გველზე.

ანდა ამ საოცარ ქართულ ლექსიკურ მარაგს გადავხედოთ "ბურჯული ალი", "უფალო განმარინენ", "ხორცის არშივი", "სადლის ჩაროზი" და სხვ. განუმეორებელია თავის სისპეციაკით და ღრმად ჩაწვდომილი აღქმის ხელახალი ქართული გააზრებით პოემა "ჰადიბუკში" მოყვანილი I658 წელს დახოცილი ნეფე-პატარბლის საფლავთან ცეკვის ეპიზოდი.

ამდენად, მოსე დანიელოვის მიერ შესრულებული თარგმანი ერთხელ კიდევ აცოცხლებს ქართულ-ებრაული მისტიკების გარემოს ესოდენ საუცხოოდ, ესოდენ შთამბეჭდავად რის გამოც მთელი ჩვენი თაობაა მისი დავალებული.

იცხაკ დავიდი.

אָנאַליזע

"הַדְּבֹק"

მომქმადი პირნი:

რებ სანდარი: ბერენიცი მდიდარი

ლეა: მისი ქალიშვილი

შრიდა: ლეას გამზრდელი

გიტალი: } ლეას დობილები
 ბათია: }

მენაშე: ლეას საქმრო

ნახმანი: მამა მისი

რები მანდელი: მენაშეს რაბი.

რები ყაზრიელი: მიროპოლის უხუცესი ცადიკი.

მიხელი: მისი გაბაი-მნე.

რები შიფონი: მიროპოლის რაბინი.

მსაჯული პირველი

მსაჯული მეორე

მეშუღახი: ებრაელი სტუმარი - მოვლინებული.

მირი: ბერენიცის სინაგოგის შამაში.

პირველი ბატანი

მორა ბატანი

მესამე ბატანი

ხანანი:	}	იეშიზის ახალგაზრდები
კენახი:		
აშარი:		

პირველი ხასილი

მორა ხასილი

მესამე ხასილი

მოხუცი ძალი:	}	ღარიბნი
სტუმარი:		
კუზიანი:		
ოგბონიანი კოჭლი:		

კოჭლი ძალი:	}	ლატაკი მოხუცი ქალები
ხაღბაძვავებული ძალი:		
ელამი:		

ჭანძალაღი ჭლადიანი ძალი: } ღარიბი ქაღები
 გავშვიანი ძალი: } ძუძუმწოვარა გავშვიდ

ხასიღიგეგი, იაშიგის ახალგაზღეგი,
 სახლის მისვიეური: უფალნი, განმკიდხავნი
 ნეშინათა და კატარძლიანთა წვეულნი გავშვიგი
 კაბცანეგი: უპოვარნი

პირველი და მეორე მოქმედება: გერენიშვი.

მესამე და მეოთხე მოქმედება: მირუკოლში, რაბი
 ყაზრეღის ბინაზე.

პირველსა და მესამე მოქმედებას შორის:
 სამი დღე.

მეორე და მესამე მოქმედებას შორის:
 ორი დღე.

მესამე და მეოთხე მოქმედებას შორის:
 ნახევარი დღე.

მოდებება კირველი

ფარდის გახსნის წინ, უკუნედში, ისმის ყრუ,
მისტერიული გალობა:

რატომ და რისთვის
ილტვის სული
ზესკნელიდან
ქვესკნელისაკენ?
ან ქვესკნელიდან
ზეცისაკენ რად ილტვის იგი?
ქვესკნელი ხომ ამალლების გზა არის მისი.
ქვესკნელი ხომ ამალლების გზა არის მისი.

შარლა ნელინელ იხსნება:

ხისგან ნაგები სინაგოგა. კედლების საერთო ხე-
დი - შავი, უკირო და გაუღესავი. ჭერიდან ეშვებ-
ბა და კედელზე მიმაგრებულია თიბრის შანდლე-
ბი. აღმოსავლეთით: წმიდა-კილოზანი - ძველი
ხის, ჩუქურთმებიანი. მის მახლობლად "ყამული" -
საწიგნე წარწერით "შივითი" და მასზე დგას ძვე-
ლი შანდლები. ერთ-ერთ შანდალზე ანთია სულის მო-
სახსენებელი ცვლის სანთელი. მარცხენა კედლის
ბოლოს ქუჩაში გასასვლელი კარია. აქვეა ხელსა-
ბანი რგოლზე დაკიდებული პირსახოცით. ოდნავ და-
შორებით - კედლის ლუმელი, იქვე მერხზე წევს

ებრაელი სტუმარი, რომელსაც თავით ტომარა უდევს. მერხთან ხის შეუღებავი გრძელი მაგიდაა, ზედ წიგნებია და გრაფინი ცხიმის სანთლით დაცობილი. მაგიდის ირგვლივ მერხებზე დამწუხრებული და დანალვლიანებული სამი ბატლანი ზის /პირველი, მეორე და მესამე/. ერთი მათგანი მაგიდას მიყრდნობია, დანარჩენი ორი - ოღნავ გვერდზე წამოწოლილან. მაგიდის იქით, მოპირდაპირე კედლამდე წიგნებით სავსე კარადაა. იქვე მოპირდაპირე კედელს მიყრდნობილი დგას ხანანი, ღრმა ფიქრებში გართული და მარჯვენა ხელით კარადის ლინგს მიყრდნობილი. სინაგოგის შუაში - ბიმის საკურთხეველი მაგიდაა, მის ღია კართან დგას წელმოხრილი მეორე და ტალეუბსა და თეფილინებს თავდავიანთ ქისებში ალაგებს. მარჯვენა კედელთან, ბიმას პირას, სენაკის პატარა კარია. იმავე კედლის მთელ სიგრძეზე - საქალეზო ოთახის სარკმელთა წყება, გრძელი მერხი და მასთან ხის მაგიდა, რომელზეც წიგნები ყრია. მაგიდას უზის იეშიბის 5-6 ახალგაზრდა, მათ შორის აშერი, ისინი "გემარა" - შითავისა და ტანის რხევით ჩუმად ჭირნახულობენ. მათგან დაშორებით, წმიდა კიდობნის ახლოს საწიგნესთანაა ჰენახი. იგი წიგნებიაა გართული. სინაგოგაში მრუმეები და ჩრდილებია, რომელთა წიაღშიც მწუხარებისა და ზმანებათა სიო დაჰქრის.

ბატლანი პირველი, მეორე, მესამე: /ერთად გალობენ სუსტი, მიმქრალი ხმით/.

რატომ და რისთვის
 იღბვის სული
 ზესკნელიდან
 ქვესკნელისაკენ?
 ან ქვესკნელიდან
 ზეცისაკენ რად იღბვის იგი?
 ქვესკნელი ხომ ამალლების გზა არის მისი.
 ქვესკნელი ხომ ამალლების გზა არის მისი.

/ხანგრძლივი პაუზა. ყველანი გარინდებული. სხე-
 დან/.

ბატლანი პირველი: /გულდინჯად, თითქოს ამბავს
 ჰყვებოთ/. რაბი დოდელ ბატლანას, კურთხეულ იყოს
 ხსენება მისი, ოქროს სავარძელი ჰქონდა, რომელ-
 ზედაც გამოძერწილი იყო "ღვინო, მეფე ისრაელისა
 ცოცხალი და უკვდავია". /მოკლე პაუზა/.

ბატლანი მეორე: ნეტარი ისრაელ რუჟინელი, მისი
 მადლი გვფარავდეს ჩვენ, მეფეთა ადათ-წესების
 მიმდევარი ბრძანდებოდა. მის სუფრას დამკვრელთა
 დასი ართობდა: ამ დასში 24 სხვადასხვაგვარ
 საკრავზე უკრავდნენ. მის ეტლში ექვსი ბედაური
 წყვილ-წყვილად იყო შებმული და ის განცხრომიდ
 მოგზაურობდა ხოლმე.

ბატლანი მესამე: /აღფრთოვანებით/. რაბი შე მუელ
 კამინკელის შესახებ მოგვითხრობენ, რომ ოქროს
 ქოშებიდ დადიოდაო... ოქროს ქოშებიდ...

მიშულახი: /იღვიბებს, ლაპარაკობს დინჯად, თითქოს შორიდანო/. რაბი ზოსია ანეპოლელი ლარიბი და უპოვარი იყო, სამოწყალოდ დადიოდა კარდაკარ. მას წელზე თოკშემოჭერილი ფრატიჩინა ეცვა, მაგრამ მატლანელსა და რუჟინელზე ნაკლებ სასწაულებს არ ახდენდა.

ბატლანი მიწრა: /აღელვებით/. მომიტევეთ და თქვენი მონათხრობი საკითხის არსებით მხარეს არ შეესაბამება. ჩვენ ხომ იმ ცადიკიმების ქონების ქება-დიდება გამოგვივიდა?! რამდენი მდიდარია ქვეყანაზე, რომ არ ლაპარაკობს, თუ არა თავის სიღიადებზე. ჭკუათმყოფელი ხომ უნდა მიხვდეს, რომ ოქროს სავარბელიც, რომ საკრავებიც, ბედაურებიც და ოქროს ქოშებიც არის ის, რომლებშიდაც დიდი საიდუმლოებაა და მარხული, მიუწვდომელი არსი.

ბატლანი მისამი: ბევადაი, უთუოდ!

ბატლანი პირველი: ვინც თვალხილულია, იგი დანახავს კიდევ... რაბი მაფტა, მაღლი მისი გვფარვიდეს ჩვენ, ოდეს გზაზე მიმავალ რუჟინელს პირველად შეეყარა, მისი ეტლის თვლებს დაუვარდა და ეამბორა, და ყოველივე ამის მხილველნი აკი განცვიფრდნენ, ამიტომ შეჰკვივლა და თქვა: "ნუ-თუ ბრიყვებო სულაც ვერ ამჩნევთ, რომ ეს ზეცის ეტლთაგანიაო".

ბატლანი მესამე: /აღტყინებით/ ჰაი, ჰაი, ჰაი.

ბატლანი მეორე: საიდუმლოების არსი სწორედ აქ არის, რომ ეტლი-ეტლი არაა, საკრავი - საკრავი არაა, რომ ცხენებიც - ცხენები არ არიან, არამედ ყველა ისინი მხოლოდ მათი დიდების სამოსელში არიან, ნივთები საუნჯის ბრწყინვალებისა...

მეშუალხი: ზეციური დიდება სამოსელში არაა გახვეული.

ბატლანი პირველი: /გულწრფელად/ მცდარი აზრია, პირიქით, ზეციური დიდება სამოსელშია გახვეული.

ბატლანი მესამე: მათ სიდიადეს ვინ გაზომავს? ვინ გაზომავს? განა, განა შესაძლებელია უბრალო გონებით ამის მიწვდომა?

ბატლანი პირველი: განა მათი დიდება ასეთი მარტივია? განა არ მოგისმენიათ ამბავი რაბი შმილკა ნიკელ-ბურგელისა და მისი თასმის შესახებ? ღირს მოსმენად: ამბავი რაბ შმილკასი, რომლის წინაშე სიმართლის საბებნელად წარსდგა ორი: ერთი ლარიბი და მეორე შეძლებული დარბაისელი, დიდი ქალაქის მბრძანებელი, მეფის კარს მიახლოებული. დამნაშავე მდიდარი გამოდგა. აღივსო წყრომით და მორთო ყვირილი, რომ დამნაშავე არა ვარო. რაბი შმილკა მშვიდად ეუბნება: "დამნაშავე ხარ, დამნაშავე, რაბის სამართლის განაჩენი

უნდა მიიღო". აპილპილდა მიბრძანებელი და უფრო მეტად აღიმალა ხმა და მორთო ყვირილი:
 "შენც მიბუღარ და შენი რაბინებიცო". წარსდგა რაბ შმილკა წელგამართული და უბრძანა: "ახლავ მიიღე თავზე განაჩენი, წინააღმდეგ შემთხვევაში დასმას მივმართავო". აქ კი წარჩინებულმა იწყო ლანძღვა-გინება. აღსდგა რაბ შმილკა, გაშალა ხელი, თავისი მაგიდის პატარა უჯრა გამოაღო და იქიდან მეყვსეულად გამოძვრა კლაკნია გველი - პირველყოფილი გველი და წარჩინებულის ქედს გარს-შემოეხვია... ამის შემდეგ რაც მოხდებოდა ფართონ წარმოიდგინეთ... წარჩინებულმა იკვირა "მიხსენ რაბი, მომიტევე, პატიებას ვითხოვ, დაჯერებით დაგიჯერებ, შესასრულებელს შევასრულებ, როგორც მიბრძანებ, ოღონდ ეს გველი მომაშორეო". რაბ შმილკამ შეიწყნარა იგი და უთხრა: "აწ უბრძანე შენს შვილსა და შვილიშვილებს, რომ შენს შემდგომაც ისმინონ რაბის სიტყვა. რათა არ იხმოს მან დასმაო".

ბატლანი მესამე: ჰა-ჰა, მშვენიერია დასმა იგი... მათ ბლიერებას არ აქვს საზღვარი. /პაუზა/.

ბატლანი მეორე: /ბატლან პირველს/ არა მგონია რებ ვოლფ, რომ ეს ამბავი პირველყოფილ გველს ეხებოდეს. მე მგონი აქ რაღაც გაუგებრობაა.

ბატლანი მესამე: /გაკვირვებით/ რისთვის? რატომაც არა?

გატლანი მიწრე: განა ჭკუათმყოფელ კაცს შეიძლება აზრად მოუვიდეს ის, რომ რაბი შმილკა ნიკელსბურგელი საქმეს დაიჭერდა პირველყოფილ გველთან? ღმერთო აშორე. პირველყოფილი გველი რა არის იგი, თუ არა თვით "სემახ-მემი" - სატანა". უფალო შეგვიწყალებ. /გადააფურთხებს/.

გატლანი პირველი: /წყრომით/. მერე რა არის აქ დაუჯერებელი. მოგვითხრობენ ამბავს რაც მომხდარა, რამდენი ადამიანია, რომელსაც საკუთარი თვალთ უნახავს. შენ კი მოდიხარ და ამბობ: შეუძლებელიაო. მე გეუბნები, რომ კაბალის მეოხებით ყოველი ამბავი დასაშვებია. აი, თუნდაც ჩვენს ქალაქში იყო ერთი სახელოვანი კაცი, საოცარი სასწაულმოქმედი, რომელიც ჯერ პირველად ერთი სახელით სახლს ცეცხლს უკიდებდა, ხოლო მეორე სახელის წყალობით უბრუნდებოდა და მყისვე ჩააქრობდა. იგი აქ იჯდა და ათასი ადლის იქით მომხდარ ამბავს დაინახავდა, სასმელს კედლიდან გააჩენდა, ხედავს და თვითონ არ ჩანს, - ამ ამბებით მან თვალეზი ამიხილა. ამბობდა, კაბალის მეოხებით შესაძლოა გოლემის გაჩენაო, მკვდრეთით აღდგომა, ქაჯებისა და ავი სულების გამოწვევა, უფალო შეგვიწყალებ, და თითქმის თვით "სემახ-მემი - სატანასიც" კიო. /გადააფურთხებს/. რა თქმა უნდა, ეს არ არის უბრალო ამბებიდან, მაგრამ ამ საქმეში განსწავლული კაცი ყოველთვის შესძლებსო. მე თვითონ გამიგონია მისი საკუთარი ნეტარი პირით ნათქვამი.

მეშუღახი: სატანის "სემახ-მემ"-ის გამოწვევა მარტოოდენ უწინარესი არსის ხელით არის შესაძლებელი, რომლის გავარვარებული ცეცხლის ძალით მთების ღმერთი და მრავალი უფსკრული ერთად იმსხვრევა და შთაინთქმის.

ბატლანი მესამე: განა სახიფათო არ არის მისი ხილვა?

მეშუღახი: /ჩაფიქრებით/ სახიფათოა? სრულიადაც არა... მაგრამ, არის მწყურვალე არსი, რომ ამ ბურჯდულის აღთან ჭურჭელი იგი დაიმსხვრევა.

ბატლანი პირველი: სასწაულმოქმედნა თავად მთხრა, რომ მან უწინარესი არსის საიღუმლო იცის.

ხანანი: /მეშუღახის ყოველ სიტყვას გულისხმიერებით ისმენს, კედელს სცილდება, მაგიდას ერთ ნაბიჯით უახლოვდება და დაფიქრებული ხმით/ სად არის იგი?

მეშუღახი: /აკვირდება ხანანს/ ვინ?

ხანანი: /მეშუღახს თვალს ჰკიდებს, შემდეგ კი ბატლან პირველს/ სასწაულმოქმედი!

ბატლანი პირველი: სად არის? ჩვენს ქალაქში, თუ კვლავაც ცოცხალია.

ხანანი: შორს არის აქედან?

ბატლანი პირველი: ქალქი? ძალან შორს არის. პოლონეთის მიყრუებულ ქალქთაგანია.

ხანანი: რამდენი დღის სავალა?

ბატლანი პირველი: რამდენი დღის სავალა? ასე, ორი თვის. რისთვის კითხულობ ამას? იქნება იქ წასვლას აპირებ? /ხანანი სდუმს/. ქალქს კრასნი ჰქვია. კაცის სახელი კი - რაბი ელხანანი.

ხანანი: ელხანანი? /თავისთვის/. ელხანანი... ესე იგი, მასთან ხანანთან... ჰმ!

ბატლანი პირველი: ღირს კი მისი ნახვა? /ბატლანებს/ საქმენი მისი საშიში სასწაულებია. ერთხელ მან კაბალის მეოხებით იმოქმედა...

ბატლანი მეორე: ლამით ასეთ ამბებზე არ საუბრობენ, და მით უმეტეს სინაგოგაში.

ბატლანი მეორე: კაბალის სასწაულებზე დუმილი სჯობს, რადგან ლაპარაკს ცდუნებადღე მივყავართ, უფალო განმარინენ ჩვენ. მაგალითად, თუ შეცდომით იტყვი ვისიმე სახელს, თუნდაც ჩქამით, მყის შენს სიცოცხლეს განსაცდელში ჩააგდებ. მსგავსი შემთხვევები ძველთაგანვე ცნობილია. /ხანანი ნელ-ნელა გადის სინაგოგიდან/.

მეშუღახი: /თვალს გააყოლებს/ რა უცნაური ყმაწვილია, ვინ არის იგი?

ბატლანი პირველი: იეშობის მოსწავლეთაგანია, ბვირფასი საუნჯეა.

ბატლანი მეორე: ნამდვილი მისანია! გემარის ხუთასი თაბახი ზეპირად იცის.

მეშუღახი: სადაურია?

ბატლანი მეორე: ვინ იცის სადაურია, ვის შეუძლია იცოდეს?

მეორე: /მიდის მაგიდასთან/ ლიტვის რომელიღაც კუთხიდან არის მოსული. თავდაპირველად აქ იეშობაში სწავლობდა, დღედაღამ გემარაში ჭირნახულობდა. ღირსეული მოსწავლეა ყრმათა შორის, თითოეული საჩვენებელია. უცბად გადაიკარგა. ამბობენ, ტყვეობა აქვს მისჯილით დიდი ხანი არ არის, რაც კვლავ უკან დაბრუნდა. სულ გამოიცვალა. ოღინიადაგ აჩრდილივით დაიარება, შაბათიდან-შაბათამდე "ფესუკოთებს" იმეორებს, მიკვეში ზედიზედ რამდენიმე საათს რჩება. ყმაწვილკაცები ლაპარაკობენ, კაბალაში ჭირნახულობსო.

ბატლანი მეორე: /ჩურჩულით/ ქალაქმა ეს უკვე შეიტყო. მასთან ავგაროზის სათხოვნელად მოდიან, მაგრამ როდი აძლევს.

ბატლანი მესამე: ვინ იცის, ვინ არის იგი? ეგე-
ბის დიდებულთაგანია? განა შეგვიძლია ამის ცოდ-
ნა? თვალყურის დევნებაც სახიფათოა.

/პაუზა/

ბატლანი პირველი: /ამოქნარებს/ ძილის დროა.

ბატლანი მეორე: /ღიმილით/ ვინ მოგვეგვრის აქ
სახელგანთქმულს, რომ მან კედლიდან ღვინო გაგ-
ვიჩინოს! ახლა პატარა სასმისი სულს მომიბ-
რუნებდა. მთელი დღეა ზეთისხილის ოდენაც რა არ-
ის ჩემს პირს არა უგემია—რა.

ბატლანი მესამე: მეც თათქმის მთელი დღე პირღო-
მოდ გავატარე. თუმცა დღით "შეაქოლი" ბრინჯის
სანუკვარზე ვაკურთხე.

მეორე: მოთმინება იქონიეთ. ვგონებ, სულ მალე,
მშვენიერ სუფრას ველირსებით. სენდერი თავისი
ქალიშვილის სასიძოს სანახავად წავიდა. ბედნიერ
ყისმათიანი ამყოფოს და ქეიფი თუ სასმელები არ
მოგვაკლებს.

ბატლანი პირველი: მისი სუფრა დიდი ხანია მო-
მენატრა. სასიძოს საძებნელად აგერ უკვე სამჯერ
წავიდა და სამჯერვე იმედგაცრუებული დაბრუნდა.
ხან სასიძო არ მოუვიდა თვალში, ხან გვარაიშედ-
ლობა იუკადროსა და ხან ქონება იცოტავა. საკმაო-
ზე მეტისათვის დევნა, მაინცა და მაინც, არ

მინი: სენდერი საკმაოდ გამოცდილია. ღმერთმა ყველაფრით დააჯილდოვა: სიმდიდრით, სახელგანთქმულობით და პირმშვენიერი ქალიშვილით.

ბატლანი მესამე: /მხურვალედ/ ჰა! დიდად მიყვარს სენდერი. ნამდვილი ღვთის მსახურია! მირთპოლის ხასილთა შორის ნამდვილი ხასილი. მოწყალე გულის პატრონი!

ბატლანი მეორე: /გულცივად/. რა საჭიროა პირფერობა? გულმხურვალე ხასილია, მაგრამ... დედისერთა ქალიშვილის ასე გათხოვება არ ეკადრება...

ბატლანი მესამე: ვითომ რატომ? რას ნიშნავს ეგ შენი სიტყვები?

ბატლანი მეორე: წინათ ჩვენში დიდგვაროვანი, შეძლებული ალამიანი, რომელიც თავის ქალიშვილსათვის სასიძოს ეძებდა, ქონებისა და ღირსებისაკენ თვალს როდი იჭერდა, არამედ დიდ იეშიბაში მოვიდოდა, იეშიბის უფროსს საჩუქარს მოუტანდა და ეს კი მას სასიძოდ ახალგაზრდა რჩეულ სწავლულთაგან აურჩევდა. სენდერსაც შეეძლო სასიძოდ ერთ-ერთი იეშიბის ახალგაზრდათაგანი აეყვანა.

მეშუღახი: და შესაძლოა მას შორეულ ადგილებში ძებნა აღარ დასჭირებოდა. თავისი ქალიშვილისათვის ღირსეულ საქმროს ადგილობრივ ჩვენს იეშიბოთებშიც გამოიხატა.

ბატლანი პირველი: /განცვიფრებით/ საიდან მო-
გივილა შენ ეს ფიქრად? /მეორე ბატლანს თვალს
ჩაუკრავს/.

მეშუაღანი: ამას მე სხვათაშორის ვამბობ...

ბატლანი მეორე: /გაფაციცებით/ კმარა, კმარა,
ავი ენის გარეშე. რაკი არ აიყვანა -ჩანს: ბედმა
ასე ინება. /სინაგოგაში შემოვარდება მოხუცი
ქალი. რომელსაც ორი ბავშვი შემოჰყავს/.

მოხუცი ქალი: /ტირილით და მოთქმით/ ვაიმე, ვა-
გლახ მე, უფალო ქვეყნისა ვ, და გვიფარე ჩვენ /წმი-
და-კილოზანს მივარდება ხვეწნა-მულარით/. ვაი,
ბავშვებო, პატარებო, ჩემო გვრიტებო... გავალოთ
წმიდა-კილოზანი. ვემთხვიოთ წმიდა სეფერ-თორას.
არ დავიძრათ აქედან, ვიდრე დედათქვენს სრული
ჯანმრთელობა არ დაუბრუნდება /კრეტსაბმელს გას-
წევს, კილოზანს გახსნის, თავს მის უბეში ჩაჰ-
ყოფს და მოთქვამს/ ღმერთო აბრაამისაო, იცხაკი-
საო და იაკობისაო! მომხედე, თუ რა დიდობა სა-
სობა ჩემი, ისმინე ვედრება ჩემი. შეგვიწყალე
ამ პატარა გვრიტების გულისათვის. დედას ნუ მოს-
წყვეტ მათგან /ხმას აღიმალლებს/ წმიდა-თორე-
ბო წარსდექით ნეტარი ტახტის წინაშე, ჰეშმა-
რიტ მცველებად დაუდექით ჩემს სწეულ ქალს. ნე-
ტარნო მამებო და დედებო, გაეშურეთ და ითხოვეთ
შებრალეობა ჩვილი ნერგისა, რომ არ მოჰკვეთონ

იგი ბალიდან, ითხოვეთ შებრალება კრავისა, რომ არ მოინადირონ თავისი ჯოგიდან, ითხოვეთ შებრალება მტრედისა, რომ არ განაშორონ თავისი ბუდიდან /უფრო მწარე მოთქმით/. ცას გავარღვევ ჩემი კივილით, მთებ შევძრავ პირფესვიანად, ფეხს არ მოვიცვლი აღგილიდან, ვიღრე არ დამიბრუნებენ ჩემი თავის გვირგვინს, ჩემი თვალის სინათლეს, ჩემს მზეს. /ბავშვები ტირიან/.

მეირნი: /მიღის და ხელს ჰკიდებს/ ჩემო დაო, იქნებ ინებოთ, ფსალმუნის ვიკითხოთ ათეულთა შესრულებით.

მთხუცი ძალი: /ცილდება წმიდა-კილობანს/. ჰოიმე, ვაგლახ მე! დასხდნენ ფსალმუნის საკითხავად. გთხოვეთ შემიბრალოთ. ჩქარა ნუ დააყოვნებთ. ყოველი წუთი ძვირფასია. სიკვდილის ანგელოსი კარებშია. უკვე რამდენიმე ღლეა, რაც ჩემი ქალი სიკვდილს ებრძვის...

მეირნი: ათივეს ახლავე დავსვამ... მაგრამ... გაიმეტეთ რამე მათთვის, შეძლებისამებრ, ბატონები არიან, ლატაკნი.

მთხუცი ძალი: /ფულს მუდარით აძლევს/ აჰა, შენ ერთი ოქრო, მეტი არა მაქვს. მოლით, ბავშვებო, გავეშუროთ მიღრაშებისაკენ, დავალოთ სინაგოგის კარები... /გაღიან/.

მეშუღახი: /ბატლან მესამეს/. დილას ერთი დღე-ღაკაცი წმიდა-კილოზნის წინაშე ევედრებოდა თავისი ქალიშვილისათვის, რომ იგი დღე-ღღეში მყოფი მოლოგინებულიყო, ახლა კი მეორე დღედაკაცი სიკვდილის პირას მდგარ ქალიშვილისათვის ლცულობს.

ბატლანი მესამე: მერე-ღა რაო?

მეშუღახი: მომაკვდავის სული ილტვის შევიდეს იმ ბავშვის გვამში, რომელიც უნდა დაიბაღოს. ღა ყოველთვის, ოღეს ერთ-ერთი ქალი ჯერ კიდევ ცოცხალია, მის მეგობარ ქალს არ შეუძლია მოილოგინოს...

ბატლანი მესამე: მარღაც ბრმაა ყოველი აღამიანი. თვალბი აქვს, მაგრამ ოთხი აღლის იქით ვერაფერს ხეღავს.

მეირი: /მაგიღასთან მიღის/. ხეღავთ, კურთხეულ არს იგი "პირის გასასველებღად" გაგვიმასპინღლღა ერთი ოქროთი. წავიკითხოთ ფსალმუნი, შევსღავთ საღღღეგრბეღლო ღა კურთხეულ არს იგი, შებრღღღეღით ავღღღღემყოფ ქალს გაუღღღავნის სრულ ჯანმრთეღღღღას...

ბატლანი პირველი: წამოღღღით, სენაკში ვიკითხოთ /იეშიბის ახაღღღავრღღღებს/: ყმაწვიღღღებო რომელი თქვენგანიც ჩვენთან ერთად ფსალმუნს იკითხავს, ბრინჯის საღღღუკვარს მიიღღღებს.

/ზოგიერთი ახალგაზრდა სენაკში გადის. გადიან ბატლანებიცა და მიერიც. ცოტა ხნის შემდეგ მოისმის ფსალმუნის კითხვის ხმა: / "ნეტარ არს კაცი, რომელი არა მივიდა ზრახვასა უღვთსასა და გზასა ცოდვილთასა, არა დადგა, და საჯლომელსა უსჯულოთასა არა დაჯდა".../და ასე შემდეგ; მეშუალხი მარტო რჩება, ზის ჩუმად, უცქერის წმიდაკილობანს, შემდეგ კი ხანანს. შემოდის ხანანი/.

ხანანი: /მეტად დაქანცული, მძიმედ მოაბიჯებს, დგომაც არ ბალებს. დადის უაზროდ, საკუთარი გულსთქმით დაბაბული, ხედავს გახსნილ კილობანს. დგას და უკვირს/. კილობანი ღიაა? ვინ გახსნა ამ შუა-ღამისას? ნეტა ვისთვის გახსნეს? /მიღის და შიგ ჩაიხედავს/. სეფერ-თორები... დგანან, როგორც სულდგმულნი, ერთმანეთს გადახვეულნი, მშვიდად და უზრუნველად...მათში ჩაქსოვილია მთელი სამყაროს დედააზრი და ყველა საიდუმლოება, სამყაროს გაჩენის პირველი ექვსი დღიდან უკუნიით-უკუნისამდე.., ყოველი სახელის, ყოველი სიწმიდის, ყოველი სასწაულის... და ვინ გამოამზებურებს ყოველივე ამას? ვინ გამოამუღავნებს ამ იდუმალებას? /ითვლის/. ერთი,ორი,სამი... ცხრა-ცხრა სეფერ-თორა. როგორც მცირე სათვალავიანი კრებული "ჭეშმარიტი" - ს და დვითეულ სეფერ-თორაში "ხე სიცოცხლისა" ოთხი, მათი რიცხვი ლ"ვ /ლო/ ვნ... კვლავ ლ"ო... არ არის დღე, რომ ეს სათვალავი არ მომდიოდეს. და რას მოასწავლებს, ეს კი არ ვიცი.

მაგრამ ვგრძნობ, რომ მასში დიდი საიდუმლოებაა. "ლო-36-ში ორჯერ "ხაი" ორი სიცოცხლე იქნება, იგიც და ლეაც. და სახელი ლეა ხომ ამ რიცხვს, 36-ს იძლევა. სამჯერ ლ"ო-36 იქნება 108. ე. ი. ხანან. ლ"ვ - 36 ნიშნავს "ლო" - მას. ე.ი. მასთან. ვის? მაგრამ "ლეა" რა არის მისი განმარტება? /ლეღავს/. არა უფალო, ღვთის გულისათვის, უფალო განმარინენ. რაოდენ საშიშია ფიქრი მასზე და რაოდენ მიზიდავს იგი თავისკენ...

ჰენახი: /თავს ასწევს წიგნიდან და ხანანს აკვირდება/. ხანან! მეოცნებესავით დაღიხარ...

ხანანი: /გამოფხიზლება და ჰენახს შეამჩნევს. მიდის და მასთან ჯდება. ელაპარაკება თავის-თავს/. უამრავი განმარტებაა და სწორი გზა კი არ ჩანს. ქალაქის სახელია კრასნი. სასწაულმოქმედის სახელი კი - ელხანან.

ჰენახი: რას ამბობ?

ხანანი: ვინ? მე? არაფერს. ჩემთვის ვფიქრობდი.

ჰენახი: საკმაოზე მეტად გაგიტაცა კაბალამ. იმ დღიდან, რაც ჩამოსულხარ, შენს ხელთ წიგნი არ მინახავს.

ხანანი: /ბალონეს იკრებს ყურადღებისათვის/.
/ბალონეს იკრებს ყურადღებისათვის/.

ჩემს ხელთ წიგნი არ გინახავს?... წიგნი ჩემ ხელთაა... რომელი წიგნი?

ჰენრი: რომელი წიგნი? რა თქმა უნდა, გემარა, ფოსკიმი! რა შეკითხვაა?

ხანანი: გემარა, ფოსკიმი?... შენ ამბობ, რომ ჩემ ხელთ არ გინახავს.../მეოცნებებსავით/. გემარა - ცივი და მშრალია... ფოსკიმიც - ცივი და მშრალია.../პაუზა.გონებას იკრებს.დადის და ამ სიარულში ლაპარაკით გამოფხიზლდება/ დედამიწის ქვეშ კიდევ არის ქვეყანა, ქვესკნელი, იმ ქვეყნის მსგავსად, რომელიც დედამიწის ზევითაა. იქ უკიდვანო ზღვები და უღრმესი უფსკრულია, ურიცხვი ტევრები და საშიში უდაბნოები. ზღვების ზედაპირზე დიდი ხომალდები მიმოდიან და ვეება ტალღები ერთმანეთს ეხეთქებიან. უდაბნოებში ქარიშხალი და გრიგალი თარეშობს და ტევრთა წიაღში წუთისოფლის საშინელება სუფევს... მაგრამ ღმერთმა მას ერთი რამ მოაკლო: ლაჟვარდი ცის კამარა... მზე იქ არ ამოვა და ელვა-ქუხილიც იქ არ ინავარდებს... გემარაც ასეთია! დიდია იგი და საშინელი მეტის-მეტად, არც ბოლო აქვს და არც საზღვარი, მაგრამ ზეციური ცეცხლის ალით ადამიანს მაინც ვერ ალამალებს...კაბალა კი - ასეთი არ არის.იგი წარმოგზავნის ელვას და ზეცის ყველა ჭიშკარი შენ თვალწინ გამოჩნდება, სამყაროს ქვეყნები, რომელ-

თაც ბოლო არა აქვთ, რომლებიც გამოჩნდებიან მთელი თავიანთი ნათელ-ბრწყინვალებით და შენს სულს უსაზღვროდ მაღალ მიწვერვალებისაკენ წარიტაცებენ, ის უხილავი გზაა სიბრძნის ტაძრისკენ, ვიდრე "წალკოტს" მიაღწევდე მისი კრეტაბმელის მიღმა საჭვრეტად... /უკან დაიხევს/ ენას არ ძალუძს ამის თქმა... გულო, გულო...

ჰენახი: სწორია შენი სიტყვები, მაგრამ არ დაგავიწყდეს, რომ მიწვერვალსაკენ სწრაფ ასვლაში იმალება საშიშროება და მოსალოდნელია ანაზღაურული დაქანება ღრმა უფსკრულისაკენ... გემარა ადამიანს ნელ-ნელა ამალლებს, სართულებით, უზრუნველად და აუჩქარებლად. ამასთან იგი მას იცავს და მზარველობს, ერთგული მცველივით ფხიზლობს, ყოველი სიავისაგან იფარავს და ვით მშობელი დედა უბით ატარებს მას. გარშემო მას რკინის ჟინჟლილა აბჯარი არტყია და არ გაუშვებს, რომ სწორ გზას გადაუხვიოს მარჯვნივ გინდ მარცხნივ, როგორც კარის გუშაგი. კაბალა კი ასეთი არ არის. დიდია ამალლება, მაგრამ დიდია დაცემაც... გახსოვს რაც გისწავლია /გემარის კილოთი/ წალკოტში შებრძანდნენ ოთხნი: ბენ ყაზაია, ბენ ზომა, ახერი და რაბი ყაკიბა. ბენ ყაზარიამ შეხედა თუ არა, გარდაიცვალა, ბენ ზომამ შეხედა და დაიღუპა, ელიშაყ ბენ აბოა ასო-ასოდ დაიშალა. მხოლოდ რაბი ყაკიბა შებრძანდა უვნებლად და უვნებლადვე გამობრძანდა...

ხანანი: ნუ მაშინებ. ჩვენ არ ვიცით რა გზით წავიდნენ ისინი და წალკოტში რისთვის შებრძანდნენ. ეგების თავიანთ გზას ასცდნენ, რადგან იქ შებრძანდნენ მხოლოდ სახილველად და არა განწმენდისათვის? ჩვენ ხომ ვიცნობთ უკანასკნელ საუკუნეთა მრავალ ღირსეულს, როგორც იყვნენ ნეტარხსენებული არიზალი და ბაალ-შემ-ტობი, კურთხეულ არს სახელი მათი, რომლებიც შებრძანდნენ და არ დაღუპულან.

ჰენახი: და შენ გსურს მათ შეეღარო?

ხანანი: უფალო განმარინენ. მე ჩემი გზით წავალ.

ჰენახი: შენი გზა რომელია?

ხანანი: ვერ გაიგებს ჩემი გული.

ჰენახი: გასაგებია! ჩემშიც ძლიერია მისწრაფება მაღალი საფეხურებისაკენ.

ხანანი: /უცბად შემოტრიალდება/. ცადიკა მოქმედების დედააზრი სულის განწმენდაა, ცოდვების ბორკილთაგან მისი განთავისუფლება და ზენაარის სასუფეველში შესვლა. მიძიმე არის ბრძოლა, კართან ცოდვა წევს. სულის განწმენდა ერთია, მაგრამ აგერ მეორე სული მოეშურება, ახალი სული ახალი ცოდვებით. თაობის განწმენდა ერთია, მაგრამ აგ-

ერ მოდის ახალი მოდმა, ახალი ცოდვებით და ბრძოლაც ახლებია. თაობები ეშვებიან დაბლა და ცადიკიმები კი კნინდებიან და მილიან...

პენახი: და მერე აქ რა უნდა ვაკეთოთ შენი აზრით?

ხანანი: /ჩურჩულით და დაჯერებით/ ჩვენ ცოდვას კი არ უნდა ვებრძოლოთ, არამედ უნდა გავწმინდოთ იგი, როგორც ოქროს წმენდენ ხენჯისა და უვარგისობისაგან, ასევე საჭიროა განწმენდა ცოდვისა სიბილწისაგან, რათა არაფერი დარჩეს მასში, გარდა წმიდა ღვთაებრივი ნაპერწკალისა.

პენახი: /გაკვირვებული/. წმიდა-ღვთაებრივი ნაპერწკალი ცოდვაში? მიკვირს.

ხანანი: ყოველივე ღმერთის შექმნილია, ყველას ნეტარი ნაპერწკალი ასულდგმულებს. თვით ცოდვაც ღმერთმა შექმნა.

პენახი: რას ლპარაკობ. ცოდვა ქვეყნად სიტრა-ახრამ სატანამ მოავლინა.

ხანანი: და სიტრა-ახრა ვინ მოავლინა? ღმერთმა! მაშასადამე, თვით სატანა სიტრა-ახრაც და მის მოქმედებაშიც წმიდა-ღვთაებრივი ნაპერწკალი ყოფილა.

ჰენახი: /განრისხებით/. წმიდა-ღვთაების ნაპერ-
წყალი სიტრა-ახრაში?!

ხანანი: სემახ-მემი-სიტრა ახრაა. იგი, როგორც
ღვთაების მეორე მხარე, მარცხენა მხარეა, მათა-
სადამე, მასში წმიდა-ღვთაების ნაპერწყალიც ყო-
ფილა.

ჰენახი: /შეშინებული/. წელან მე შევცდი...მად-
როვე ჩავუფიქრლე ამ აზზავს... /სახეზე ხე-
ლებს აიფარებს, თავს ჩაღუნავს და გაშეშებული
ფიქრობს/.

ხანანი: /გამოფხიზლებული/. რომელია ძლიერი ცოდ-
ვათა შორის? რა ცოდვაა იგი, რომ ადამიანს მუდამ
აბაბუნებს? რომელ ცოდვასთან უფრო უჭირს ბრძოლა
ადამიანს? ჰავაი ამბობს ლტოლვა ქალისადმიო,
განა ასე არ არის?

ჰენახი: /თავი რომ ჩაუღუნავს/ ასეა...

ხანანი: /მღერის მთრთოლავი ხმით/. როდესაც იმ
ცოდვას განწმინდენ და ხალასად ქმნიან, რომ მას-
ში არაფერი დარჩეს გარდა ღვთაებრივი ნაპერწყ-
ლისა, ყოველი სიბილწე უმაღ დაიწურება და ზენაარ
სიწმინდედ გარდაიქცევა, "ქებათა-ქებად"...გეს-
მის შენ? "ქებათა-ქებად" /იცქირება მოელვარე
თვალბით. უნებურად იწყებს "ქებათა-ქების" მღე-

რას/. "რა მშვენიერი ხარ მეგობარო, რა მშვენიერი. შენი თვალები მტრედებია, შენი თავსაკრავის ქვეშ... შენი თმები ჰგავს იმ ვერძთა ჯოგს გილყადის მთიდან, რომ ჩამოეშვნენ, შენი კბილები ჰგავს გაკრეჭილ ფარას საბანაოდ რომ ამოვიდნენ, ყველა რომ ტყუპებს ბადებს და მათ შორის არ არის არც ერთი ბერწი". /მღერისას თვალს ლულავს. კარი ნელა იღება, სინაგოგაში შემოდის ლეა მოკრძალებით, ოღნავ შემკრთალი. ხელი ფრიდას ხელისათვის მოუკიდია. მათ უკან მოდის გიტალი. მათ შესახვედრად სენაკიდან გამოდის მეირი/.

მეირი: /ბაღზე გაკვირვებული/ შეხედეთ ერთი, რებ სენდერის ქალიშვილი? ლეა?

ლეა: /დარცხვენილი/ გახსოვთ, თქვენ ხომ დამპირდით, რომ უძველეს კრეტსაბმელებს მიჩვენებდით... /ხანანი შეწყვეტს თავის სიმღერას და ლეას მიაშტერდება. ამის შემდეგ იგი ან მალვით, ან ლურსა მზერით უცქერის ლეას, ან არა და თვალებდახუჭული უძრავად დგას/.

მეირი: /მეირს/ უჩვენე ყმაწვილ-ქალებს კრეტსაბმელები, უჩვენე. ჩემმა ლეამ სინაგოგას კრეტსაბმელი შეუთქვა. თავისი დედის სულის სახელზე. შეუკერავს ხასი-აბრეშუმის კრეტსაბმელს ოქსინოს ხალასი ოქროდან. ქერუბიმა გამოსახულებით, ლომთა და არწივთა სახეებით, ოქროს ქსოვილს, ძველებური კრეტსაბმელთა დარად. ააფარებენ კრეტსაბ-

გაიხარებს სამოთხეში. /ლეა მოკრძალებით ათვალიერებს გარემოს. შეხედავს ხანანს და თვალებს დახრის, უკან დაიხევს და აღგიღზე გაშეშლება თავჩალუნული, თვალბდახრილი და გონებადაფანტული/.

მეირი: მზადა ვარ! ახლავე, ამ წუთში, ყველა კრეტსაბმელს თქვენ თვალწინ გადმოვაღაგებ, ყველაზე ძვირფასთ, ყველაზე უძველესთ და მშვენიერზე-მშვენიერთ /მიდის კიდობანთან და იქიდან სათითაოდ გადმოაღაგებს კრეტსაბმელებს/.

გიტალი: /ლევს ხელს ჰკიდებს/. ჩემო ლეა, არ გეშინია, ღამე რომ ხარ სინაგოგაში?

ლეა: სინაგოგაში ღამით არასოდეს ვყოფილვარ, "სიმხა-თორის" ღამის გარდა. რა მძიმე სანახავია ამ დროს ეს აღგიღი, რა დაღვრემილია!

მერიდა: შვილებო, ასეთი სანახავია სინაგოგა ქვეყნის დასაბამიდან. შუალამით აქ მიცვალებულნი მოვლენ სალოცავად, აქ ტოვებენ თავიანთ გლოვასა და მწუხარებას.

გიტალი: ბებია-ჩემო, მიცვალებულებზე ნუ ლაპარაკობ, მეშინია.

მერიდა: /არ უსმენს/ და განთიადისას, ოდეს ჰაკადოშ ბარუბ ჰუ მოსთქვამს თავისი წმიდა-ტაძრის გაოხრებაზე, თვალთაგან მას ცრემლი ცვივა და

იცრემლებიან ძველი სინაგოგის კედლებიც... ამიტომაა კედლების შელესვა აკრძალული. კედლების შესაღესად მოდიან ხოლმე, ხოლო განრისხებული კედლები მათ ქვებს უკუ-უშეხენ...

ლმ: რა ძველთა-ძველი ჩანს ეს სინაგოგა. გარედან არც იმდენად ემჩნევა.

მრიღ: მართლაც დიდი ხნისა და ძველთა-ძველი სინაგოგაა. არავის ახსოვს, - არავინ იცის, როდის აუშენებიათ. ამბობენ, რომ იგი მიწაშივე აშენებული უპოვნიათ... რამდენმა ცეცხლმა და ხანძარმა გადაბუგა ქალაქი, რამდენი სახლი გადაიწვა და ნაცარ-ტუტად იქცა, მაგრამ სალოცავი მუდამ უვნებელი რჩებოდა. მხოლოდ ერთხელ მოედვა ცეცხლი მის სახურავს და მაშინვე გუნდ-გუნდად მოფრინდნენ მტრედები და იფრიალეს, იფარფატეს, სანამ ცეცხლი არ ჩააქრეს.

ლმ: /თითქოს არ უსმენსო, თავისთვის/. რა სევდიანია, რა სამწუხარო სანახავია და რა წარმტაცია!.. ძლიერ მიმიძიძის განშორება, მინდა მივიდე ამ ძველი სინაგოგის წმიდა კედლებთან, მივეკონო, ვეამბოროო და შევეკითხო: რა მოგდის წმიდა ტაძარო, ამრიგად რომ შეცმუხვნილხარ? რად ხარ აგრე გაპარტახებული და დაღვრემილი? რად გარინდებულხარ და დამუნჯებულხარ?.. მსურს, მაგრამ არ ვიცი, რა მსურს, თუ, გულო, გული მისთვის ძგერს და სული მას ეტრფის...

მეიერი: /მაქვს კრეტსაბმელები და სათითაოდ გადაშლის ბიმაზე/ აგერ უძველესი...ორასი წლისაა. ამას მხოლოდ ფესახის დღეებში ჰკიდებენ კიდობანზე.

ბიტალი: /განცვიფრებული/. რა მშვენიერია! ერთი შეხედე, შეხედე ჩემო ლეა! კვიპაროსის ორი ხე რუხი ხავერდის ზედაპირზე, ოქროს ხშირი რტობით მოქარგული და, ხეებზე ორი მტრელი. მათ ქვეშ ორ ღომს ხელთ უპყრიათ დავიდის ფარი. ჩვენს დროში შეუძლებელია ამგვარი ოქროსი და ხავერდის შოვნა.

ლმა: რა ნაზი, რა მშვენიერი კრეტსაბმელია, თანაც რა მგლოვიარე /კრეტსაბმელს ალერსივ ხელს უსვამს და ჰკოცნის/.

ბიტალი: /დაინახავს ხანანს და ლეას ხელს მოჰკიდებს/. ჩემო ლეა, ერთი შეხედე, აი იმ ახალგაზრდას. დგას და გვიცქერის, ო, რა უცნაურად გიყურებს.

ლმა: /თვალშეუვლებლივ/ იეშიბის მოსწავლე თანია. ხანანი ჰქვია. ჩვენსას ხშირად შემოგვსწრებია სუფრაზე. შემდეგ, შემდეგ გადაიკარგა და დიდი ხანია არ გამოჩენილა.

ბიტალი: როგორ უბრწყინავს თვალები შენ რომ გიყურებს...

ლუა: ასეთი თვისება აქვს... თვალები მუდამ უბრწყინავს და როცა მელაპარაკება, გული ეკუმ-შება. გული მეც მეკუმშება ხოლმე... მართლა, ჩვენ ხომ არ შეგვფერის ერთმანეთში უცხო ახალ-გაზრდა ვაჟისა და ქალიშვილის შესახებ ვილაპარაკოდ.

ბიჭალი: ისევ შენ შემოგცქერის და თითქოს თვალებით გეძახის, ეგების უნდა მოგვიახლოვდეს, მაგრამ რცხვენია?

ლუა: მინდა გავიგო,რა დაემართა, სახე რომ ასე გაპფიფრებია? ავად ხომ არაა?

ფრილს: /მეირს/. მეირ-კე, ხომ მოგვცემ ნებას თორას ვეამბოროთ? ღვთის სახლში მოვიდეთ და ისე გავბრუნდეთ,რომ მის წმიდა თორას არ ვეამბოროთ?

მეირი: პირიქით, /მიღის წმიდა-კილობანთან.გა-ტალი ეწევა ფრილას, მათ მოსდევს ლუა. მეირი ხსნის კილობანს, მოწიწებით გამოაბრძანებს სე-ფერ-თორას და საკოცნელად გაუწოდებს/.

ლუა: /ხანანისაკენ გავლისას დაყოვნდება, თვალს შეავლებს და მყისვე დახრის. მთრთოლვარე და ყრუ ხმით/. მშვიდობა შენდა,ხანან... ისევ აქა ხარ?.

ხანანი: /პატივისცემით/ დიად... /თავს უკრავს/.

მონია: ჩემო ლეა, მოდი აკოცე წმიდა თორას. /ლეა თრთოლვით ეხვევა თორას და ძლიერი ალტყინებით კოცნის მას. ფრიდა დაყვავებით/რა ცადიკი მყავს! /მზრუნველობით/. ბევრი მოგივიდა, შვილო, ბევრად. გადაჭარბებული კოცნა თორისა არ შეიძლება. იგი ცეცხლიდანაა. შავი ცეცხლით დაწერილი თეთრი ცეცხლის ალზე... /ლეა უნებურად შორდება თორას. ფრიდა დიდი მზრუნველობით - უეცრად / იჩქარეთ შვილებო, შინისაკენ. უპ-ე, რამდენ ხანს გავჩერებულვართ! გავეშუროთ შინისაკენ. /აჩქარებით გადიან. მეირი კრეტსაბმელებს ალაგებს, დახურავს კილობანს და სენაკში ბრუნდება/.

ხანანი: /ღვას უძრავად, თვალები დაუხუჭავს და ფიქრობს. ძალზე ყრულ იწყებს "ქებათა-ქების" მღერას იმ ადგილიდან, სადაც შეწყვიტა/ "შენი ტურები წითელი ძაფია, შენი სიტყვები - საამო, შენი საფეთქელი ბროწეულის ნაჭერია შენი დალალების ქვეშ".

ჰენახი: /თავს აწევს და უსმენს/ რას მღერო ? /ხანანი გარუმდება, თვალებს გაახელს, თვალწინ კი ვერაფერს ხედავს. ჰენახი უცქერის/. ტურები სველი გაქვს, კიდეც გიბანია...

ხანანი: /უნებურად/. დიალ.

ჰენახი: განზანვის დროს გულისხმისყოფა და განმარტობა? "რაზიელის წიგნის" მიხედვით, არა?

ხანანი: დიალ.

ჰენახი: მერე არ გეშინია?

ხანანი: არა.

ჰენახი: "ფესუკოთებში" ჭირნახულობ-კი შაბათი-დან-შაბათამდე? მერე-და არ გიძნელება?

ხანანი: წარუჟკან ღლებში მარხულობის შემდეგ მიძნელება შაბათ ღლეს ჭამა. მადა სულ დაკარგული მაქვს ხოლმე.

ჰენახი: რაში გჭირდება ესენი? რა გინდა ჰქნა მაგიდ?

ხანანი: /მცირე პაუზის შემდეგ, თითქოს თავის-თავს ელაპარაკება/. მსურს მოვიპოვო ძვირფასი თვალი, სანთელივით ღბილი, რომ განვბანო სპეტაკ ცრემლში და გავწმინდო ჩემ სულში... მსურს გადმოვიფრქვიო მესამე სფეროთს, განსხივოსნებული სფეროთს ზრქელი, უხვი, ნათელი მესამე ტაძრი-დან! /სდუმს სიმძაფრისაგან დამწუხრებული, უცბად ერკვევა/. მართლა, კიდეც იცო რა: /ჩურჩულით, თითქოს საიღუმლოს ამზობდეს/ მე კვლავ მსურს მოვიპოვო დრაჰკანებით სავსე ორი ლიტრა... ერთი ძე კაცისათვის, რომელიც შეიძლება მოაჯადოვო მხოლოდ დრაჰკანებით, მხოლოდ ოქროთი...

პენახი: განა ასეთი რამ გინდა? /თავს უქნევს/.
ფრთხილად... ხანან, შენს სურვილს ვერ მიაღწევ
ჭეშმარიტი გზით...

ხანანი: თუ ჭეშმარიტი გზით არა?

პენახი: /შეკრთება/. მეშინია შენთან რომ ვზი-
ვარ. /ღგება და მიღის თავისთვის. სენაკიდან
გამოღიან მეირი და ბატლანი პირველი/.

ბატლანი პირველი: თვრამეტი გალობა უკვე დავამ-
თავრეთ და არ კმარა? ერთი ოქროს გულისათვის
მთელი ფსალმუნი დავამთავროთ? პირდაპირ მიკვირს;

მეირი: რა თქმა უნდა! მაგრამ რა ვაკეთო, ღირს
კი მის სახელზე ფსალმუნის კითხვა...
/შემოდის აშერი/.

აშერი: /აჩქარებული/. ბარუხ ხაიატი შემხვდა
ქუჩაში. კლიმოვიკიდან ჩამოსულა, იქიდან, სადაც
სენდერი თავის ქალიშვილისათვის სასიძოს სანა-
ხავად გაემგზავრა და მიიხრა, საქმე სარჩოს გამო
ჩაიშალა... სენდერი მოითხოვდა, რომ სიძეს მო-
მავალი ოჯახისათვის ათი წლის სარჩო ცალკე გა-
დაედო, მაგრამ ის არ დათანხმდა ხუთი წლის მეტ-
ზე, ასე, რომ მთელი საქმე ჩაიშალა.

მეირი: /გამწარებით/. ეს უკვე მეოთხეჯერ ხდე-
ბა.

ბატლანი მესამე: მეწყინა, გული დამწყდა.

მეშულახი: ჩაიშალა -მერე რა, თუ ჩაიშალა, მერე რა? ჩანს, ბედს არ უნდოდა. განა შენ არ იყავ, ასე რომ ლაპარაკობდი?

ხანანი: /წამოხტება სიხარულისაგან წელგამართული/ კვლავ მე გავიმარჯვე! /ღონემიხდილი ეშვება მერხზე, უძრავად ზის და ფიქრობს. სახე გამარჯვების სიხარულით უბრწყინავს. სენაკიდან გამოდიან ბატლანი მეორე და იეშიბის ახალგაზრდები/.

ბატლანები: /ერთმანეთს/ კარგ ბედზე, კარგ ბედზე იყავნ სურვილი, რომ წარუგზავნოს ნეტარმან. კურთხეულს არს იგი, სრული ჯანმრთელობა ავადმყოფ ქალს /ნები-ნებს დაჰკრეს ერთმანეთისას/.

მეშულახი: /მეირს/ დროა გზას გავუღგე.

მეირი: რა გეჩქარებათ.

მეშულახი: მე ხომ მეშულახი ვარ. ჩემი საშუალებით დიდებულები ერთმანეთს უგზავნიან სხვადასხვა ამბავს და ძვირფას ნივთებს, მე კი ვალდებული ვარ მკვირცხლი ვიყო დავალების შესრულებაში.

მეირი: სად უნდა წახვიდე ამ ღამეში? მეტად უკუნი ღამეა. გზას აცდები.

მეშუღახი: ხელთა მაქვს სანათი და იგი გამიყვანს სამშვიდობოს.

მეირი: გირჩევდ დილამდე აქ დარჩე... .

მეშუღახი: დილა ჯერ კიდევ შორსაა. დიდი გზა მაქვს გასავლელი. წასვლა მიჯობს შუალამისას. /წამოიკიდებს ტომარას/.

ბატლანი მესამე: ახლა კი დავკბილოთ, რაცა გვაქვს. მეირ, რად აგვიანებ?

მეირი: ყველაფერი მზადაა. არაყიც არის და შესატანებელიც. /უბიდან ამოიღებს კულას და ურვენებს/ მოდი, დერეფანში გავიდეთ... /კარი გაიღება, სინაგოგაში შემოვლენ გაშლილად სენდერი და მისი თანამოსაგრე ებრაელები/.

სენდერი: /ჩერდება კარებში. სიხარულით ადვალერებს გარემოს, მაღალი ხმით, დარბაისლურად /. გზიდან სინაგოგისკენ შემოვუხვიე და ვთქვი, მოდი, შევალ, ვნახავ, რას აკეთებენ ჩვენი ღირსეული აღამიანები-მეთქი. მეგონა თორაში ჭირნახულობდით, თქვენ კი თურმე "ნადიმისათვის" ემზადებით. ნამდვილი ტარტაკოველი ხასილიმები ყოფილხართ ! ხა-ხა-ხა!

ყველანი: /დიდი სიხარულით ეგებებიან/. ბარუხ

ჰაბა! კეთილი იყოს თქვენი მობრძანება. რებ სენ-დერს! სწორედ დროზე მოსული სტუმარი ბრძანდებით!

ბატლანი მისამი: შეექცით ჩვენთან ერთად.

სანდერი: შე ნადირო! მე თვითონ გაგიმართავთ სუფრას. მაკურთხეთ "კეთილ ბელზე". დავნიშნე ჩემი დედის-ერთა ქალიშვილი, ბედნიერ საათზე და ყისმათზე. /ხანანი შეტორტმანდება და გაშტერებული უყურებს/.

ყველანი: კარგ ბელსა და ილბალზე!

სანდერი: /მეირის ხელში კულას შეამჩნევს/ რას ჰგავს ეს, აშერს! ახლავ გაიქცე ჩემთან შინ და ჩემი სახელით უთხარი სუფრა მამზადონ, უთხარი, რომ მალე ყველანი ვეახლებით, იჩქარე, არსად გაჩერდე! აბა, ირემივით მკვირცხლად!

ბატლანი პირველი: /მეირს/ ეს კულა შეინახე. მაგის დროც მოვა.

მეირი: /კულას შეინახავს. სენდერს/ დღეს შევიტყვეთ, რომ სასიძოსთან საბოლოოდ ვერ შეთანხმებულხართ და გვეგონა, ხელცარიელი დაბრუნდებოდით.

ბატლანი მისამი: ძლიერ შევწუხდით ამის გამო. ნამეტნავად.

სანდორი: საქმე, მართლაც, კინალამ ჩაიშალა სარჩოს გამო, მაგრამ ბოლოს სასიძო დაყაბულდა და ნიშნობის წიგნიც დავწერეთ.

ხანანი: /წელში იმართება, სახე გაფითრებული და შეწუხებული/ ნიშნობის წიგნი? ნიშნობის წიგნი? საიდან გამოჩნდა? მაშ, ყოველგვარი ცდა ამაოა? მერე განსპეცაკება?.. მარტვილობა?.. განზანცა და ლცვა გულისხმისყოფით? ყველაფერი ამაოა ყველაფერი... /შეტორტმანდება/. არა. ღვთის ხელი აქ არ ურევია... /ანაზდად თითქოს დიდმა აზრმა გაუელვაო, სიხარულით/ ახლა კი გავიგე უწინარესი არსის საიდუმლო! /დიდი სიხარულისაგან სუნთქვაშეკრული/. მე გავიმარჯვე!.. მე!.. /ძირს ეცემა/.

მეშულახი: /სანათს ტომარიდან ამოიღებს, თავისა და მას შორის/. სანთელი გაქრა. სხვა სანთელი უნდა ავანთო! /მძიმე პაუზა/.

სანდორი: /მიიხედ-მოიხედავს/. რა ბნელა აქ? მეირ-კე, აანთე სანთლები /მეირი აანთებს/.

მეშულახი: /ჩურჩულით სენდერს/. თქვენა ბრძანეთ, რომ სასიძო ბოლოს დაყაბულდაო?

სანდორი: /შეკრება, გაკვირვებული და შეშინებული/. დიალ...

გეგულახი: ხდება ხოლმე, რომ საქმრონი ჰპირდებოდნენ და დაპირებას არ ასრულებენ... და საქმე დავამდე მიდის... ასე რო ზოგჯერ ამის გამო თორის სამართალსაც მიმართავენ ხოლმე... მეტად: დიდი სიფრთხილვა საჭირო...

სენდორი: /წყრება. ჩურჩულით მეირს/. ვინ არის ეგ ისრაელი, ამ კაცს პირველად ვხედავ...

მეირი: აქაური არაა. გზაზე მდგარი სტუმარია, მეშულახი.

სენდორი: რა უნდა ჩემგან?

მეირი: არ ვიცი.

სენდორი: /მშვიდდება/. ვიდრე ჩემს სახლში სუფრას მოამზალებენ, აქვე მივუსხდე მაგიდას და ცოტა წავისაუბროთ /ყველა მაგიდას მოუჯდება/. ეგების ვინმე თქვენგანმა გვიამბოს ადმ"ორ რაბი ყაზრიელს დიდებაზე, დღეგრძელი იყოს, ეგებ ვინმემ მოგვითხროს სახელოვანი მისი ცხოვრება, ანდა უცნაური რამ ამბავი ან არაკი, ან არა და მოგვასმინოს სიტყვაკაზმულობა: მარჯანივით ძვირფასი და მოსწრებული.

გეგულახი: მისი სახელით მოგიყვებით ერთ არაკს: ერთხელ მასთან ერთი ბაღზე მდიდარი კაცი მივიდა.

რაზი ყაზრიელმა თვალი შეავლო თუ არა მოსულს, მყისვე იცნო, რომ ბუნწი უნდა ყოფილიყო. ხელი მოჰკიდა, სარკმელთან მიიყვანა და მოახსენა: "გაიხედე და მითხარ, რას ხედავ?" – "ადამიანებს" – უპასუხა დიდებულმა და ძლიერ გაუკვირდა რაზის შეკითხვა, "ადამიანებს ვხედავო". წაიყვანა რაზიმ და სარკის წინ დააყენა: "ახლა კი რაღას ხედავო?" შებლებულმა ჩაიხელა სარკეში და უპასუხა: "ჩემი თავის მეტს ვერაფერს ვხედავო." "საქმე ისაა, – ბრძანა რაზიმ – რომ აქაც შუშაა და იქაც შუშაა, მაგრამ სარკის შუშა შელესილია მცირედი ვერცხლისწყლით და ვინც მასში ჩაიხედავს, თავისთავის მეტს, ადამიანებს მეორეჯერ ველარ დაინახავსო".

სანდორი: /ჭკუაში არ დაუჯდება/ შენ აღბათ გინდა მე გადმომკრა, იქნებ ჩემი დახასიათება გწაღია?

მეშუღახი: ღმერთმა დამიფაროს.

ბატლანი ბეჩრაი: ყველას ისა სჯობს, ჰანგი რამ დავამღეროთ.

სანდორი: მართლაც რომ სჯობია.

ბატლანი მესამე:

უფალო ქვეყნისაგ, უფალო ქვეყნისაგ,
აჰა, ნესტვით გიმღერ შენ.

აჰა, ნესტვით გიმღერ შენ.

სად გპოვო და სად ვერ გპოვო შენ?

სადაც წავალ იქ დამხვდები შენ,

საითაც მივიხედავ ჩემ წინ ხარ შენ,

და არა არს რა სხვა საგანი, თუ არა შენ,

შენშია ყოველივე, ყოველივეშიც შენ,

შენ, მხოლოდ შენ, მარად შეხ, ძარტოლ

შენ, შენ, შენ.

ყოველი სიკეთე ხელთაა შენ.

ყოველი სიავეც ხელთაა შენ.

სიავე რას მაგნებს, უკეთუ ხელთაა შენ.

შენშია ყოველივე, ყოველივეშიც შენ,

შენ, მხოლოდ შენ, მარად შენ,

შენ, შენ, შენ, შენ.

აღმოსავლით—შენ, დასავლით—შენ.

სამხრით—შენ, ჩრდილით—შენ.

ზესკნელ—შენ, ქვესკნელ—შენ,

შენ, მხოლოდ შენ, მარად შენ,

შენ, შენ, შენ, შენ.

სენდერი: საუცხოვოა, ჩინებულა, თაიგულივით არ-
ის შემკული! ახლა ავდგეთ და ვიცეკვოთ! არა?
სენდერი თავის ერთადერთ ქალიშვილს ათხოვებს და
ისე ავიყაროთ არ ვიცეკვოთ? ამას ტარტაკოველი
ხასიდიმებიც არ იქმენ! სენდერი და მოხუცებულ-
ნი წრეში ჩადგებიან, ხელი-ხელ ჩაკიდებულნი,
გვერდზე თავდახრილნი, დვალებაპყრობილნი, ნელ-ნე-
ლა წრეს უვლიან, ამრიგად მღერიან ყრუ და ნალ-

ვლიან ჰნგს, სენდერი წყვეტს და წრიდან გამო-
დის/. ახლა-კი სიხარულის თამაში! ახალგაზრდებო!
/თავს იყრის რამდენიმე ახალგაზრდა/.

ბატლანი მიჟრე: დანარჩენი ახალგაზრდები სად
არიან? სად არის ჰენახი? ხანანი სადღაა?

სენდერი: /ოდნავ შეწუხებული/. ა-ა! განა ხანა-
ნიც აქ არის? მერე სად არის? სად არის ხანა-
ნი? აქ მოიყვანეთ!

მეირი: /დაინახავს ხანანს, მიწაზე რომ წევს /.
აგერ, დასძინებია.

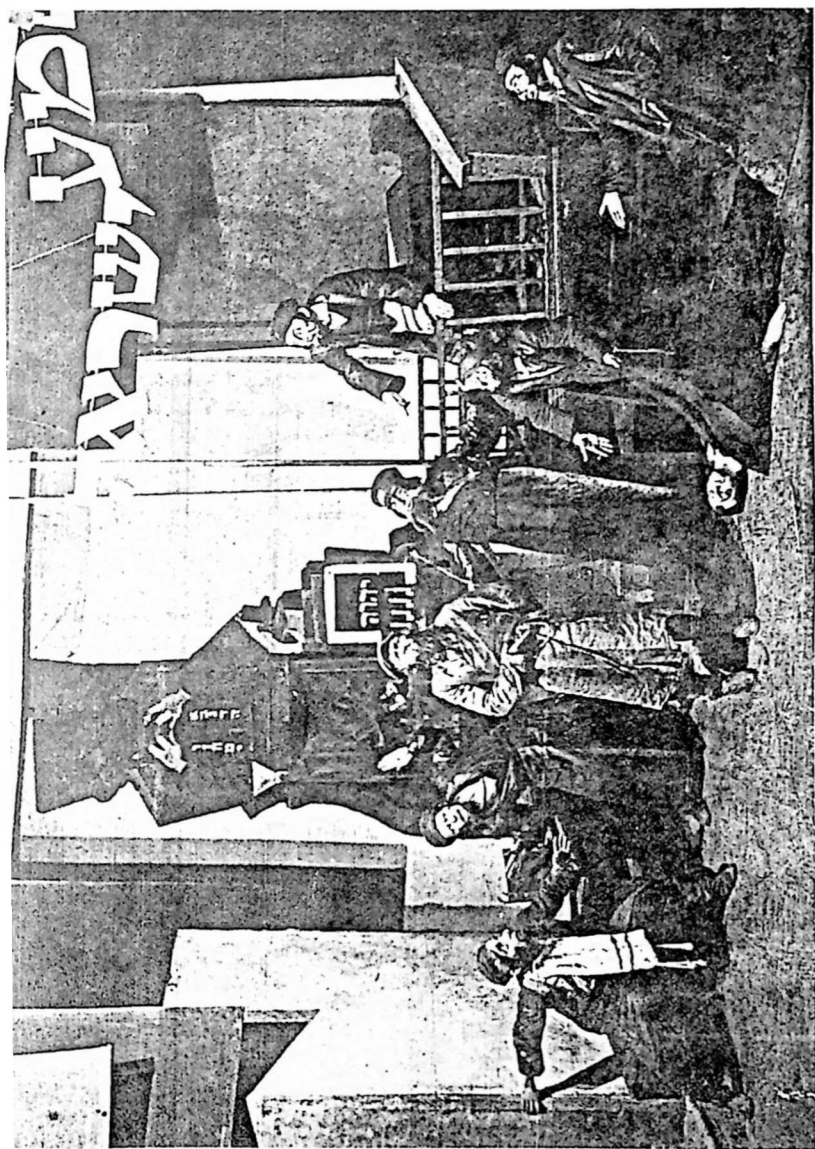
სენდერი: გააღვიძეთ ეგ ბოთე! წამოაყენეთ!

მეირი: /აღვიძებს. შეშინებული/. არ იღვიძებს.
/ყველანი მიდიან მწოლარესთან და აღვიძებენ/.

ბატლანი პირველი: მომკვდარა!

ბატლანი მიჟრე: /წიგნს აიღებს. კანკალებს/.
ხელიდან ანგელოზ რაზიელის წიგნი გავარდნია!

მეშუახნი: იხილა და მოკვდა...

1-ლი მოქმედების დასასრული

მომხილება მიწრა.

ქალქის მოედანი, მარცხნივ - ხის ძველი სინაგოგა, მიტყუპებული სახლები, თითქოს სახურავი -სახურავს ადგიაო. მოედნის წინ განაპირებულად - მიწის კუზი და ქანდაკი წარწერით: "აქ განისვენებენ ნეტარი დაწმინდა ნეფე-პატარბალი, რომელნიც მოიკვლნენ ნათელი ღვთაების გულისათვის. 1658 წელს. იყვნედ სულნი მადნი სასუფეველსა შინა". სინაგოგის იქით - შესახვევი, და მის უკან რამდენიმე პატარა სახლი, რომლებიც დეკორაციას უერთდებიან. მარჯვნივ - სენდერის სახლი - ხის დიდი შენობა, მაღალი, დერეფნიანი, ეზოს ფართო ჭიშკარი, მის იქით შესახვევი და დუქნებისა და დარბაზების წყება, რომელიც აგრეთვე დეკორაციას უერთდება. დეკორაციის მარჯვენა მხარეს, დუქნების იქით, სასტუმრო, ბაღი, ქალაქის მთავრის სასახლე, მდინარისაკენ მიმავალი ფართო გზა, მდინარის გაღმა, მისი ამალღებული ნაპირის კიდებზე, ქანდაკებებით მოფენილი სასაფლაო. მდინარეზე გაღებული ბოგირი და მის მახლობლად მარცხენა მხარეს - წისქვილი. სცენასთან ახლოს აბანო და საავადმყოფო. სერის კალთაზე - უსიერი ტევრი.

სენდერის ეზოს ჭიშკარი ფართოდ არის გაღებული. შუაგულ ეზოში დგას გრძელი მაგიდები. რომლებიც გრძლად გაჭიმულნი ნახევრად ქუჩაშია გა-

ტანილი. გაშლილია სუფრა, მის გარშემო მერხებზე სხედან ლარიბ-ლატაკნი, დავრლომილნი, აიბიანნი, მოხუცი კაცები, ქალები და ბავშვები, ყველა გამალებით წამს. სახლიდან გამოდიან ფარეშები, რომელთაც სხვადასხვაგვარი საჭმელები და დაჭრილი პური თავმოდგმული სინები უჭირავთ და სუფრაზე მიაქვთ.

დუქნებისა და დარაბების წინ სხედან ქალები, წინდებს ქსოვენ და სენდერის სახლს თვალს არ აშორებენ. ოჯახის კაცები და ახალგაზრდები თეფილინისა და ტალეთის ქისებით ხელში სინაგოგიდან გამოდიან. სახლებსა და დარაბებთან მიდიან, ჩერდებიან და საუბრობენ. სენდერის სახლიდან საკრავების, ცეკვა-თამაშის და ყრიათულის ხმები მოისმის. ირგვლივ სიფხიზლე და მოძრაობაა. შუადღის უამია. ქალაქის მოედანზე, სინაგოგის პირდაპირ დგას მდიდარი სტუმარი, ხანდაზმული ებრაელი, ატლასის ტანსაცმელში, მასთან ბატლანი მეორე.

სტამარი: /ხელებს სარტყელში გაიყრის, აკვირდება სინაგოგას/. საუცხოვო სინაგოგა გქონიან, უზარმაზარი შენობაა, მშვენიერი, ღვთაებრივი შარავანდელით მოსილი. უცნობლად ძველია.

ბატლანი მიწრა: ძველთა-ძველია. მოხუცებულნი ამბობენ, რომ მისი აშენება მათ მამა-პაპებსაც არ ახსოვთ.

სტამარი: /შეხედავს ქანდაკს/. ეს რაღა არის?

/უახლოვდება და კითხულობს/. "აქ განისვენებენ ნეტარი და წმიდა ნეფე-დედოფალი, რომელნიც მოიკვლნენ ნათელი ღვთაების გულსათვის. I 658 წელს!" /ბატლანებს/. ალბათ, I 658 წლის დარბევის დროს.

ბატლანი მიუჩნია: როდესაც ურჯულო ხამილი, აღმოიფხვრას მისი ხსენება, ქალაქს თავს დაესხა და მრავალი ებრაელი ამოწყვიტა, მათ შორის ნეფე-პატარძალიც მათი ქორწინების დროს მოკლა. რა ადგილსაც იქმნენ მოკლულნი, ზედ სინაგოგის კართან, იქვე იქმნენ დასაფლავებულნი. ორივე ერთ საფლავშია, როგორც წმინდანები. ყველა მას "წმიდა-საფლავს" ეძახის. /ჩურჩულით, თითქოს საიდუმლოს ამხელდეს/. და დღემდე, ყოველთვის, როცა აქ სინაგოგასთან რაბი კურთხევის თადარიგს შეუდგება, კვენესის ხმა გაისმის, რომელიც თითქოს წმიდა-საფლავიდან ამოდიოდეს. ჩვენში ჩვეულებად გვაქვს, რომ ქორწილის შემდეგ მოვალთ და აქ დამარხულ ნეფე-პატარძლის გასამხიარულებლად საფლავის გარშემო ვიცეკვებთ-ხოლმე.

სტუმარი: საუცხოო ჩვეულება გქონიათ.

/ეზოდან გამოდის მეირი, მივა მოსაუბრებთან/.

მეირი: /გულმხურვალედ/. განა ღარიბთა სუფრაა! ჩემს თვალებს მისდღემში ღარიბთა ასეთი სუფრა არ უნახავს!

სტუმარი: რა გასაკვირია. სენდერი თავის ერთადერთ ქალიშვილს ათხოვებს.

მეირი: /აღტყინებით/. თითოეულს - თევზის ნაჭერი, შემწვარი ხორცის გემრიელი არშივი, მწვანეულობა და სადილის მრავალგვარი ჩაროზი. სადილის წინ არაყი - თვითეულ კაცს სურვილისამებრ და შაქარლამის ნაჭერი თითოეულისათვის მაძლრისად. ენა ვერ მოსთვლის და ყურს არ დაეჯერება.

ბატლანი მიქრე: სენდერი - თავიანი კაცია. ღირსეულ სტუმრის უგულვებელმყოფელზე ნათქვამია: - არც იმდენად დიდი უბედურებააო. თუ გაწყრება - დეე, გაწყრეს. მაგრამ ღარიბების არა პატივისმცემელზე კი ნათქვამია: - ღმერთმა გვაშოროს მისი ხვედრიო! ღარიბი, რომელიც შენთან მოვა, განა იცი მისი ღირსება? შეიძლება ღარიბი იყოს და შეიძლება სხვა არსება ღარიბის სახით. ვის შეუძლია იწინასწარმეტყველოს ეს? ვაი თუ ღარიბის სამოსელში ზეცური არსებაა გახვეული.

მეირი: ეგების თვით ილია წინასწარმეტყველიც... როგორც ცნობილია, ჩვეულებრივ იგი ღარიბის სახით გვევლინება ხოლმე.

სტუმარი: სიფრთხილე მარტო ღარიბ ადამიანთან კი არ არის საჭირო. არიან უცნაური ადამიანებიც, რომელთა ღირსების გამოცნობას შენ ადამიან-

ნი ვერც შესძლებ. არ შეიძლება იცოდეს სულს პირ-
ვანდელ მიმოქცევაში რა იყო იმისი მიზეზი...
რისთვის დაბრუნდა და ამ ქვეყანას კვლავ მოევ-
ლინა... /მარცხენა მოსახვევიდან გამოდის მე-
შულახი ტომრიდ მხარზე/.

მეირი: /ხელს გაუწოდებს/. მშვიდობა თქვენდა!
თქვენი პატიოსნება კვლავ ჩვენს საკრებულოს
ეწვია?

მეშულახი: კვლავ მომავლინეს აქეთ.

მეირი: კარგ დღეს მობრძანდი. მდიდარი კაცის
ქორწილა...

მეშულახი: მთელ თემში ხმა დარხეულა.

მეირი: თქვენი პატიოსნება ეგების გზაში შეხვ-
და ნეფესა და მოყვრებს? მოსვლა დააგვიანდათ.

მეშულახი: ნეფე თავის ღროზე მოვა. /მიდის
სინაგოგისკენ, მეირი და ბატლანი მეორე ეზოში
შემოვლენ. მაგიღების უკან გამოჩნდება ლეა სა-
ქორწილო ტანსაცმელში. ცეკვავს წრის შემოვლებით
სხვადასხვა ღარიბ ქალებთან ერთად. დანარჩენი
ღარიბი ქალებიც მიიწევენ მისკენ. ისინი კი, რომ-
ლებიც ცეკვა-თამაშს ჩამოშორდნენ, მოედანზე გავ-
ლენ და ჯგუფ-ჯგუფად გაიყრებიან/.

ბაშვიანი ძალი: /კმაყოფილებით/. პატარბაღთან
ვიცეკვე.

კოჭლი ძალი: მეც. გაღავეხვიე და მასთან ერთად
წრეს შემოვუარე. ხი-ხი!

კუზინი: რატომ მაინცღამაინც ქაღბთან ცეკ-
ვავს? მეც მინდოღა მოვხვეოღი და მასთან ერთად
წრე შემომეველო! ხი-ხი!

ღატკანი: ხე-ხე-ხე! /ღერეფნიღან გამოფღენ
ფრიღა, გიტალი და ბათიღა/.

ფრიღა: ვაღმე, ჩემო ლეღა, კვღავ ღატაკებთან
ციკვავს! ღაღღღბა! შვიღებო! ახღავე მომიყვღა-
ნეღ აქ! /ღერეფნიღს მერხზე ჩაღმოღღბა. გიტალი
და ბათიღა ღეღოფღღღან მივეღენ/.

გიტალი: ლეღა, გეღაყვღა, გეყოფღა ცეკვღა. წავიღღეღ.

ბაღიღა: ღაღღღღბი. /ღის და გიტალი ლეღას ხელს
მოჰკიღღებენ და მიჰყავღენ/.

ღარიბი ძღღღბი: /გარს შემოეხვევიღან ლეღას და
ყვირიღან. მუღარიღსა და ყვირიღის ხმიღღ/.

-ჯერ ჩემღან არ უციკვიღა. რიღი ვარ სხვებზე
ნაკღღბი?

- მთელი საათიღა ვუციღღი!

- გამიშვიდ, ელკას შემდეგ ჩემი ჯერი იყო!
- იახნა-კოჭლთან ერთად თითქმის ათჯერ გარს შემოუარა, და მე კი, ერთჯერაც არ მეღირსა. ვაი მე უბედურს!

მეიერი: /გამოდის და მერხზე შედგება. ხმამალა და სიმღერით/.

ასე ბრძანებს რუბ სენდერი, მდიდარი სენდერი: ეზოდ შემოკრბნენ ლატაკნი მთელი ქალაქის! და მიიღოს თითოეულმა წყალობა საკმაო: უზალთუნი სანუკვრებით, უზალთუნი სანუკვრებით!

ფრიბნი: /გარბიან, ერთმანეთს ეჯახებიან და გროვდებიან ეზოს წინ. ერთმანეთს ეჯიკავეებიან და ექსტაზით გაიძახიან/. უზალთუნი! უზალთუნი! /მოედანზე განაპირად რჩებიან მხოლოდ ლეა, გიტალი, ბათია და ოდნავ ელამი მოხუცი ქალი/.

ოღნავ ელამი მოხუცი ქალი: /ლეას ხელს ჩასჭიდებს/არ მსურს მოწყალება! ოღონდაც ჩემთან იცეკვე, რამდენიც გინდოღეს, თუნდაც ერთი წრე! ეს უკვე ორმოცი წელიწადი იქნება, რაც არ მიცეკვია: რა, რა კარგად ვცეკვავდი ბავშვობისას./ლეა ხელი-ხელს ჩაჰკიდებს მას და ცეკვავს. მოხუცი ქალი აღარ უშვებს და გაჰკივის/კიდევ ერთხელ! მხოლოდ ერთხელ! /გარს უვლიან. მოხუცი ქალი თავდავიწყებული გაშმაგებით გაჰკივის/: ერთიც! კიდევ ერთხელ! /გიტალი ძალით ეწევა და ეზოდან გაიყ-

ვანს. მაშინვე ბრუნდება და ბათიასთან ერთად ლე-
ას მერხთან მოიყვანენ. მსახურები მაგიდებს ას-
უფთავებენ. ჭიშკარს დახურავენ/.

მრიდღ : რა მიტკალივით გათეფრებულხარ, ჩემო ლეა,
ძალიან დაილაღე?

ლდა : /თვალებს ლულავს, თავს აიღებს, ლაპარაკობს
უნებურად, / თავს შემომეცლენ, მომეხვივნენ, გამომე-
ცხადნენ... ჩამჭიდეს თავიანთი ცივი თითები.
თავბრუ დამეხვა... გული შემიწუხდა... შემდეგ
უეცრად ჩამავლო ხელი და გამიტაცა შორს...
შორს...

ბაძია : /შეშინდება/. ახ, ჩემო ლეა, შეხედე, როგორ
დაუჭიმუჭნიათ შენთვის ტანსაცმელი. ახლა რას იზამ?

ლდა : /როგორც მანამდე/ ქორწინების დღეს, რო-
დესაც პატარძალს მარტოდ დატოვებენ, მოვლენ სუ-
ლები და გაიტაცებენ მას შორს, ძლიერ შორს...

მრიდღ : /შეშინდება/. ეს რა მესმის შენგან, ჩემო
ლეა? უწმინდური ძალების ხსენებაც არ შეიძლება!
ისინი აბუზულები სხედან ყოველ კუთხესა და კუნ-
ჭულში, ყოველ ხვრელსა და ჭუჭრუტანაში, ისინი
ყველაფერს ხედავენ, ისინი ყველაფერს უსმენენ,
სხედან და იჭყიტებიან, და როგორც კი მათ უწ-
მინდურ სახელს ახსენებენ, მყისვე ჩამოხტებიან
და თავს დაესხმიან ადამიანს. თაფ-თაფ-თაფ!

ლეა: /თვალეზს გაახელს/. ისინი ბოროტნი არ არიან.

მრიღ: მათი შექება აკრბალულია. როცა ავ სულს შეაქებენ, მას ძალ-ღონე ეძლევა და ცდუნებისათვის გამოდის...

ლეა: /სრული რწმენით/ ჩვენ, ბოროტი სულეზი კი არ გვეხვევიან, არამედ იმ ადამის-ძეთასულეზი, რომლებიც უდროოდ გარდაიცვალენ. სწორედ ისინი ხედავენ ჩვენს მოქმედებას და უსმენენ ჩვენს თითოეულ სიტყვას.

მრიღ: ღმერთმა დაგიფაროს, ჩემო ლეა! ასე რად ლაპარაკობ? რომელი სულეზი? წმიდა სულეზი დაფრინავენ და ცისკენ მიილტვიან, მათი სამკვიდრებელი სამოთხეა...

ლეა: /შეაწყვეტინებს/. არა ბეზი, ისინი ჩვენთან არიან. /შეცვლილი ხმით/. ბეზი! ადამიანი განა ხანგრძლივი სიცოცხლისათვის არ არის დაბადებული? თუ ის უდროოდ გარდაიცვლება, მისი სიცოცხლის დღენი ხომ ანაზღაურდება? საით მიილტვიან მისი სიხარულის დღენი და საით მიილტვის მისი მყოფობის კაემანი? რა მოელის მის ფიქრებსა და ზრახვებს, რომლებიც მას თავში მოსვლია, და შვილებს, რომლებიც მას უნდა გაეჩინა. და ქვეყანას ვერ მოუვლინა? განა ყოველივე ეს შეუსრუ-

ლებელი დარჩება? განა /ალტყინებულად/. იყო და არა იყო რა, იყო ერთი ახალგაზრდა ვინმე, მალა-ლი სულის პატრონი, ღრმა აზრებისა და სულისკვეთების მატარებელი. მას ცხოვრების გრძელი გზა ჰქონდა წინ. მაგრამ უეცრად და მოულოდნელად ერთ წამში შეწყდა მისი სიცოცხლე, მოვიდნენ უცხო ადამიანები და დამარხეს იგი უცხო მხარეში. მაშ, სადღა წავიდნენ მისი სიცოცხლის დანარჩენი დღეები? რა მოელის მის ფიქრსა და სიტყვებს, რომლებიც ჩაიხშო, ვიდრე გამოითქმოდა და ლოცვებს შუაზე რომ შეუწყდა? სანთელი რომ ჩაქრება, ანთებენ მას, ისიც ანთია, ვიდრე სულ დაილეოდეს. უდროოდ ჩამქრალი სიცოცხლის სანთელი როგორ დაილევა? საით გაქრება და საით გადაიკარგება?

მრიღა : /თავს აქნევს/ არ შეიძლება ასეთი უცნაური ფიქრების თავში გავლება, შვილო. იღუმალებაა მცოდნე ღმერთია, ჩვენ კი ყველანი ბრმები ვართ, რას გაუგებ მის გზასა და კვალს? /მეშულახი მიუახლოვდება მათ, ისე რომ მოსაუბრეებს შეუმჩნეველი რჩებათ, აღგიღზე გაიტრუნება ლე-ასთან ახლოს/.

ლმა : /თითქოს არ უსმენს, აღსარების დარად/არა. არც ადამიანის სიცოცხლე დაიკარგება. ადამიანი უდროოდ რომ გარდაიცვლება, მისი სული ამ ქვეყნად დაბრუნდება შიშველი, მაგრამ არა სხეულის დარად, შეისრულებს საწადელს და ამოიწურება მი-

სი მოქმედების სარბიელიც, და ამთავრებს თავის მოქმედებას, გაიხარებს იმ სიხარულით და დაიტანჯება იმ ტანჯვით, რაც მას მიეზღვის. /პაუზა/. ბებია-ჩემო! შენ არ მიტხარი განა, შუალამისას სინაგოგაში მიცვალებულნი სალცავად მოდიანო... მობრძანდებიან ალბად ლოცვების დასასრულებლად, რომლებიც შუაზე შეუწყდათ... /პაუზა/ ჩემი მშობელი დედა ახალგაზრდა გარდაიცვალა. ვერ მოესწრო თავისი სიცოცხლე სრულად ენახა. მოდი, წავალ დღეს მის საფლავთან და მისი ქალიშვილის ქორწინებაზე მოვიპატიჟებ. იგი მოვა, და მამა-ჩემთან ერთად მიმიყვანს აჯილის ქვეშ და შემიდგ კი ჩემთან იცეკვებს... ჩვენ შორის სხვა დანარჩენი სულებიც დაიარებიან, მაგრამ ჩვენ არ შეგვწყვეს დავინახოთ ისინი და ვერც შევიცნობთ მათ. /ჩურჩულით/ ბებია-ჩემო! ვისაც გულით უნდა, ეღირსება კიდევ იხილოს ისინი. მოისმინოს მათი ძახილი და გაიგოს მათი ზრახვანი როგორც სიცოცხლისას. მე ვიცი... /პაუზა. თიხს წმიდა საფლავისაკენ გაიშვერს/. აი, წმიდა საფლავი. ბავშვობიდანვე ვიცნობ. ვიცნობ აქ დამარხულ ნეფე-პატარძალს. სიზმრად ხშირად მინახავს ისინი და გამოღვიძებისას კი ნათესავებივით ახლობლნი არიან ჩემთვის... ახალგაზრდები წარმოსადგენნი იყვნენ ქორწინებისას. სიცოცხლის გრძელი გზა, ორი არსების დღეები მათ წინაშე გადაშლილი იყო. და აჰა, უეცრად შემოიჭრნენ უღმობელი ადამიანები წალღობით ხელში და დაეცა უსულოდ ნეფე-პატარ-

ძალი. ერთ საფლავში დაიმარხნენ და შეყვარებულნი ერთმანეთს აღარ განშორდებიან საუკუნოდ... და ყოველი ქორწილის დროს, როდესაც მათ საფლავს ცეკვით გარშემოუვლიან, ორივენი გამოდიან და ცოცხალ ნეფე-დედოფლის სიხარულის წილს იკუთვნებენ. /ადგება და საფლავთან მიდის. ფრიდა და გიტალი უკან მისდევენ. ლეა ხმამაღლა მიმართავს საფლავს/. ნეფე-დედოფალო! ნეტარნო და სპეტაკნო! აი, მე თქვენ გპატიჟობთ ჩემი ქორწილის დღეს. მოზრდანიდით და წარმოღებულთ ჩემი აჯილის ქვეშ. /მოისმის საკრავების ხმა მაცრული. ლეას კვნესის ხმა აღმოხდება და ეს ეს არის უნდა დავარდეს. გიტალი და ბათია შეაკავებენ მას/.

გიტალი: რად ოხრავ? აი, ნეფე უკვე მოვიდა და დამკვრელებიც ჭიშკარისაკენ გაემართნენ მის შესახვედრად.

ბათია: მივირბენ და შევხვლავ მას.

გიტალი: მეც მივდივარ. რომ დავბრუნდებით გეტყვით როგორი გარეგნობა აქვს. არ გინდა, ლეა?

ლეა: /ჩუმად/. არა.

ბათია: მორცხვობ. ნუ მორცხვობ, გედაყვა, არავის გავაგებინებთ. /სასწრაფოდ გავარდებიან. ლეა და ფრიდა ბრუნდებიან და დერეფანში გაჩერდებიან/.

მრილა: რა საკადრისია დედოფალმა თავის მეგობარ ღობილებს თხოვოს, რომ წავიდნენ და ნეფე ნახონ, რათა შემდეგ შეატყობინონ ნეფის გარეგნობა, თეთრია თუ შავი?

მეშუღახი: დედოფალო...

ღა: /კანკალებს/. რა გნებავთ?
/ყურადღებით აკვირდება/.

მეშუღახი: მიცვალებულთა სულები, მართალია, უბრუნდებიან დედამიწას, მაგრამ არა სხეულის დარად, შენ რომ გგონია. არის სული, რომელიც მრავალ გვამში მიმოიქცევა, ვიდრე ის სრულიად განიწმინდებოდეს. /ღა მოწყურებულად უსმენს/. ცოდვილი სულები მიმოიქცევიან მხეცებში, ფრინველებში და თევზებში, თვით ხეებშიდაც კი. თვითონ არ ძალუბთს განეშორონ მათ, შებოჭვილნი როდი არიან. საკუთარ თავს თვითონ განაგებენ და უფალთვალეებენ რომელიმე ცადიკთაგანს, რომ ლხინება აღირსოს მათ. და არიან სულები, რომელნიც თავიანთ ახალ მოქცევაში გამოასწორებენ იმას რაც წინა მოქცევაში დაუზიანდათ...

ღა: /ძრწოლით/. მერე, მერე!

მეშუღახი: არის რომ სული მოწყდება, და რადგან თავის სადგურს ვერ იპოვის, შეიჭრება ცოცხალ

არსებაში, როგორც "დიბუკი"... და ამრიგად აღ-
წევს იგი ლხინებას. /გაქრება.გამოდის სენდერი/.

სენდერი: აქ რას უზიხარ, შვილო?

მრილა: ლატაკებს ართობდა სუფრაზე. ცეკვავდა
მათან, დაიქანცა და ახლა ჩამოჯდა ცოტა სულის
მოსათქმელად.

სენდერი: გამიბლიერდი, შვილო! ლატაკთა გამხი-
არულება - დიდი მადლია. /იხედება ცაში/. დღე
იწურება! ნეფე თვისი მოყვრებით უკვე გვეახ-
ლნენ. თქვენ მზადა ხართ?

მრილა: ღვა წასასვლელია, დედის საფლავი უნდა
ინახულოს.

სენდერი: წადი, შვილო, წადი ინახულე დედა შენი
/ოხრავს/. სულით და გულით შეევედრე მის საფ-
ლავს. დაიპატიჟე იგი შენს ქორწილში. უთხარი, რომ
ჩემი დედის-ერთა ქალიშვილი საქორწინო კურთხე-
ვაზე მასთან ერთად მინდა წარვადგინო. უთხარი,
რომ აღვესრულე ყოველივე ის, რაც მან სიკვდილის
წინ შემავედრა. ჩემი თვალი და გული ყოველთვის
შენ გეკუთვნოდა, მხოლოდ შენ. აღგიზარდე ისრა-
ელის წმიდა და სპეტაკი ასული. ახლა კი შევეურჩიე
საქმრო, გულისხმიერი მოჭირნახულე, ღვთის მოში-
ში და დიდგვაროვანი /ტირის და ცრემლებს იწ-
მენდს. თავდახრილი გაბრუნდება სახლში. პაუზა/.

ლმ: ჩემო ძვირფასო ბები, შეიძლება მშობელი დედის გარდა ქორწილში კიდევ სხვა ვინმეს მოწვევა სასაფლაოდან?

მრილ: შეიძლება, მხოლოდ ჩვენი უახლოესი მოგვარეებიდან. მოიპატიჟე, ბატონი ბაბუა ეფრაიმი, მამიდა ჩემი - მირა.

ლმ: მინდა მოვიწვიო კიდევ ერთი... რომელიც ახლობელი არაა.

მრილ: არ შეიძლება, შვილო. უცხო კაცი რომ მოიწვიო, დანარჩენი მიცვალებულები გაწყრებიან და ღმერთმა გაშროს, სიაჯეს შეგამთხვევენ.

ლმ: ის უცხო არ არის...ის ჩვენში შინაურივით იყო.

მრილ: /ჩურჩულით/. ხანანი? /ელდანაკრავი/. ჰოი, შვილო, შვილო მეშინია. მასზე ამბობენ, რომ იგი ბრალანის სიკვდილით მოკვდაო. /ლეა ჩუმად ტირის/. ნუ, ნუ ტირი შვილო. ისიც დაიპატიჟე, ჩემზე იყოს ცოდვა. /გონს მოვა/. კი მაგრამ, მე რომ არ ვიცი მისი საფლავი და რომ ვიკითხო, ლამაზიც არ იქნება...

ლმ: მე ვიცი...

მრილ: როგორ, საიდან იცი?

ლმა: მისი საფლავი სინამარში მინახავს. /თვალს
 ლულავს, თავისთვის/. თვითონ ისიც მინახავს...
 მომიტხრო კიდევ საკუთარი თავგადასავალი და შე-
 მავედრა, რომ ჩემ ქორწილში მოვიწვიო.../გიტალი
 და ბათია მოდიან ხელი-ხელ გადახვეულნი/.

გიტალი და ბათია: /ორივე ისე, როგორც ერთი,
 მგრძნობიარედ/ ვნახეთ ისი ვნახეთ!

ლმა: /შეკრთება/. ვინ, ვინ ნახეთ??

გიტალი: ნეფე! შავგვრემანია! შავგვრემანი!

ბათია: მოთეთროა! თეთრია!

გიტალი: მაშ, მოდი კიდევ ვნახოთ! / საჩქაროდ
 გასხლტდებიან/.

ლმა: /ადგება/. ჩემო ბები, წავიდეთ სასაფლაო-
 ზე...

ფრიდა: /მგლოვიარედ/. წავიდეთ, შვილო... ახ,ახ,
 ახ; /ლეა მხრებზე თავშალს წამოისხამს და ფრი-
 დასთან ერთად მარჯვენა შესახვევისაკენ გავა.
 სცენა მცირე ხნით ცარიელდება. საკრავების ხმა.
 მარცხენა შესახვევიდან გამოდიან: ნახმანი, რაბი
 მენდელი, მენაშე, სუსტი და ტანდაბალი ახალგაზრ-
 და, მიმქრალი, დიდრონ და დამფრთხალ თვალებიანი.

უკან მოჰყვებიან მამაკაცები, ქალები, საკაიდლო-
ოდ ჩაცმულები. მათ შესახვედრად სახლიდან გამო-
დის სენდერი/.

სენდერი: /ნახმანს ხელს ჩამოართმევს/ მშვილობა
თქვენდა, მძახალო! კეთილი იყოს თქვენი მოზრბა-
ნება. /გადაჰკოცნიან ერთმანეთს. სალამს მის-
ცემს მენაშეს და გადაჰკოცნის. დანარჩენ მომ-
სვლელებსაც მიესალმება/. სხვა, როგორ იმგზავ-
რეთ, მძახალო!

ნახმანი: გზა მეტისმეტად ცუდი და ძნელი იყო.
რკინიგზის ლიანდაგს გავცდით თუ არა, მინდორში
გზა დიდხანს ვერ გავიკვლიეთ. შემდეგ ჩავცვივ-
დით ჭაობში და ცოტა-ლა დარჩა, კინალამ დავიხრ-
ჩენით. დიდის გაჭირვებით დავაღწიეთ თავი იქა-
ურობას. ვთქვი, ვინ იცის, რომ აქ უწმინდურ ბალ-
თა ხელი არ ურევია და რომ სატანა არ გვაბრკო-
ლებს-მეთქი... რაც იყო-იყო, მაღლობა გამჩენს!
ხომ მშვიდობით მოვედით დასახულ ადგილას!

სენდერი: კარგა დაღლილები იქნებით? და ალბათ
მოსვენება გენდომებათ?

ნახმანი: არა უშავს რა. ჩვენ კიდევ გვაქვს ერთ-
მანეთში მოსალაპარაკებელი ვალდებულებების,
მზითულობის, საჩუქრებისა და კიდევ სხვა რამე-
ების თაობაზე...

სანდარი: კეთილი. /მოეხვევა მას, ეზოში ორი-
ვენი ბოლთას სცემენ და ჩუმად საუბრობენ/.

რაზი მენდელი: /მენაშეს/ ყური დამიგლე: მა-
გიდას სრული სიმშვიდით, თამამად, თავმდაბლად და
ხმამოუღებლივ მიუჯღები... და როცა საქორწილო
სუფრაზე თამადა განაცხადებს: "წარმოსდგეს ნე-
ლე სათხოვნელადო!" - მაშინვე ფეხზე წამოდგები,
სკამზე შედგები და იტყვი სადლეგრძელს სიძლე-
რით და მაღალი ხმით. ეს შენც ხომ კარგად იცი,
ვის არ აქებენ კარგი სადლეგრძელს თქმისთვის,
ნუ დაირცხვენ! ხომ გესმის?

მენაშე: /მექანიკურად/ გავიგონე. /ჩუმად/. რა-
ზი... მეშინია...

რაზი მენდელი: /შეკრთება/. რისი გეშინია? და-
გავიწყდა განა სადლეგრძელო?

მენაშე: სადლეგრძელო კი მახსოვს, მაგრამ...

რაზი მენდელი: აბა რად გეშინია?

მენაშე: /დიდი მწუხარებისაგან/. არ ვიცი...
გზაზე გამოვედი თუ არა, დიდმა შიშმა შემიპყრო
უცბად... უცხოა ჩემთვის ახალი ადგილები და
ჩემს დღეში არ მინახავს ასე ბევრი ხალხი. შიში
მიპყრობს ყოველი მხრიდან რომ მიყურებენ. მეში-

ნია მათი თვალების... /კანკალებს/ რაბი, არ არის შიში, როგორც უცხო ადამიანთა თვალბისაგან შეშინება...

რაბი მინდალი: შეგილოცავ ავი თვალსას.

მინაში: /თითქოს არ უსმენს/. რაბი, მინდოდა მარტო დავრჩენილიყავი, თავი კუთხის ჩრდილისათვის შემეფარებინა, დავმალავდი თვალბს... და აჰა, ჩემს გარშემო უცხო ადამიანთა კრებულა, და მათთან ვისაუბრო, ვიქადაგო მათ წინაშე... ასე მგონია ვისმე თითქოს სასიკვდილოდ მივყავარ-მეთქი... /ფარული შიშით/. რაბი! ჩემთვის ყველაზე მძიმე - მისი შიში და რღია! შიში იმ უცნობი ქალიშვილისა!..

რაბი მინდალი: გამხნევი და გული გაიმაგრე. გაძლიერდი შიშზე! თორემ ღმერთმა ნუ ქნას, სადღეგრძელო დაგავიწყდება. წავიდეთ სასტუმროში და გავიმეოროთ. /მიდიან/.

მინაში: /დაინახავს წმიდა საფლავს და უკან დაიხევს. რაბი მენდელს ხელს ჩასჭიდებს/. რაბი, ეს რა არის? საფლავი შუა ქალაქში! /მივლენ და ჩუმად კითხულობენ ქანდაკის წარწერას. იქვე გაქვავდებიან და თავრალუნულები დუმულად გადაიქცევიან. სენდერი სახლში შედის, ნახმანი და დანარჩენი მოყვრები მარცხენა შესახვევისაკენ მი-

ღიან. ეზოდან ტომრებით მხრებზე და ჯოხებით ხელ-
ში ლარიბები თითო-თითო გამოღიან. მიღიან ნელ-
ნელა სცენის წინ და თვალს მიეფარებიან მარცხე-
ნა შესახვევში. მცირე ხანს ჩერდებიან/.

ტანმაღალი ჭლეძიანი ძალი: ქეიფი დამთავრდა.
იყო და არა იყო რა...

კოჭლი ძალი: შეგვპირდნენ თითოეულისათვის თეფ-
ში წვენი მოერთმიათ, მაგრამ შესრულებით კი არ
შეგვისრულეს...

კაზინი: სეფისკვერი ზეთისხილზე უფრო პატარა
იყო...

ომბოხიანი კოჭლი: ამისთანა მდიდარია და სული
მისდის თითოეულისათვის ქადის მიცემაზე.

ტანმაღალი ჭლეძიანი ძალი: ხელები უმოკლდებათ
ქათმის ერთი დილიმის მოცემაზე. დარწმუნებული ვარ
მდიდარ სტუმრებს ქათმებსა, ბატებს და გედებსაც
ლამბაქებით მიართმევენ...

ოღნავ ელამი მოხუცი ძალი: ჭია-მატლად ექცეთ
საფლავში! ოპ-ოპ, აპ!

/ყველანი წავლენ. მოსახვევთან მენაშე და რაბი
მენდელი თავჩალუნულები სეირნობენ. სცენა ცარი-
ელდება. სცენას ნელი ნაბიჯით გაივლის მეშულა-

ხი. შეუმჩნევლად სიბნელე ჩამოწვება. მელუქნეები ღარაბებს კეტავენ. სინაგოგიდან და სენდერის სახლიდან სანთლის შუქი აკიაფდება. დერეფანთან გამოდინ სენდერი, გიტალი, ბათია და აქედ-იქით იცქირებიან/.

სენდერი: /შეწუხებული/. სად არის ლეა? ლეა სად არის? ან დედაბერი სადღაა? ასე რატომ იგვიანებენ სასაფლაოდან... ვაითუ რამე უბედურება შეემთხვათ!

გიტალი და ბათია: /ორივენი ერთად/. წავიდეთ დავუძახოთ. /მარჯვენა შესახვევიდან გამორჩნდებიან არჩარებული ლეა და ფრიდა/.

მრიდა: მალე, შვილო, მალე! ძალზე დაგვაგვიანდა. რატომ დაგიჯერე? მეშინია, რამე უბედურება არ დაგვემართოს, ღმერთო გვაშორე.

სენდერი: აგერ ისინიც! რად დაგვაგვიანდათ? /სახლიდან ქალები გამოდიან/.

ძალები: წავიყვანოთ პატარძალი სანთლების ასანთებად. /ლეა სახლში შეჰყავთ/.

მრიდა: /გიტალის და ბათიას/. გული შეუწუხდა. დიდის გაჭირვებით მოვასულიერე. ახლაც ვკანკალებ.

ბათია : მთელი დღე მარხულობდა . სუსტი გულის პატრონა .

ბიჭალი : იტირა დედის საფლავზე ?

მრილა : მთელი გულით და სულით, მთელი არსებით . /პატარბლის ჩამოსაჯდომად გამოსასვლელთან დგამენ სკამებს . მოიყვანენ ლეას და დასვამენ . მოპირდაპირე შემოსახვევიდან გამოდიან : ნახმანი, რაბი მენდელი, მენაშე და მათი მოყვრები . მენაშეს საპატარბლო პირბადე მოაქვს, ლეასთან მივა ბორძიკით, თვალებ-დახრილი და უნდა მას პირბადე გადააფაროს, მარჯვენა შემოსახვევიდან გამოდის მეშულახი/.

ლმა : /ადგილიდან წამოხტება და გაჩერდება, მენაშეს ხელს ჰკრავს და შეჰკივლებს/. შენ არ იქნები ჩემი საქმრო! /ჩოჩქოლი, ყველა შეძრწუნებული უცქერის ლეას/.

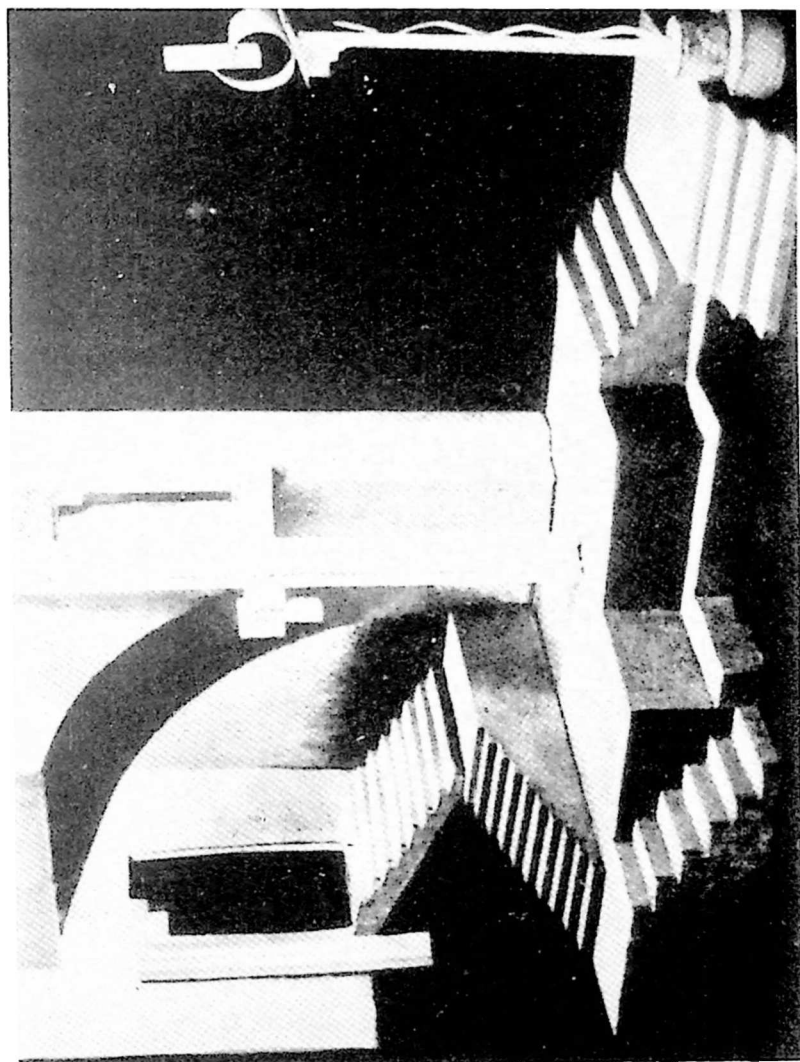
სენდარი : /შეშფოთებული და შეძრწუნებული/ შვილო, შვილო! რა მოგდის შვილო!

ლმა : /გასხლტება და ხელებგაშლილი გაიქცევა წმიდა საფლავისაკენ/. ნეფე-პატარბალო, წმინდანებო და სპეტაკნო, დამიფარეთ მე! /დაეცემა საფლავზე . წამოაყენებენ . აქეთ-იქით გაშმაგებული იყურება . გაჰკივის შეცვლილი და ძლიერი ხმით/.

ა-ა! მე ხომ დამმარხეთ, აწ დავუბრუნდი ჩემს
 მეწყვილეს და აღარ გავშორდები /ნახმანი მას-
 თან ახლოს მივა. იგი შეუტევს მას პირ-სახეში/.
 თხუნელავ! /შეშინებული უკან დაიხევს/.

მეშუახი: დედოფალში დიბუკი დასულგმულებულა.
 /ხალხში დიდი ყრიაბულია/.

მ ა რ დ ა .

მოდმილება მესამე.

მიროპოლელი რაბი ყაზრიელის სახლში. დიდი ოთახი. "მინიანის" სალოცავად. მარცხენა კედელთან, მთელ სიგრძეზე დგას გრძელი მაგიდა სუფრა-გადაფარებული. მაგიდის ორივე მხარეს - გრძელი მერხები. მაგიდის სათავეში - სავარძელი. მაგიდის უკან - ქუჩაში გასასვლელი. მოპირდაპირე კედელში - წმიდა კილობანი ყამუდი -საწიგნე მაგიდა, მარჯვნივ "ზიმის" მაგივრად კედელთან წიგნის კარალები, სკამები. გრძელ მაგიდასთან დგას მიხაელი, პურს პატარ-პატარა ნაჭრებად ჭრის და ხვავებად აწყობს. პატარა მაგიდასთან ზის მეშულახი. ექვსი-შვიდი ხასიდი თავს ადგია. დანარჩენ ხასიდებებს შორის ერთი ნაწილი ფსალმუნს კითხულობს, მეორე კი - დგას და საუბრობს.

ხასიდი პირველი: /თავის ამხანაგს, ოთახის შუაგულ ადგილას/. ჩამოსული სტუმარი საოცარსა და შემაპრწუნებელ ამბებს მოგვითხრობს, მესმოდა და შიში მიპყრობდა.

ხასიდი მეორე: რა უნდა გაშინებდეს?

ხასიდი პირველი: საოცარი ამბები! დიდი გამოცანებია ისინი!.. ბარსელის წიგნში მოთხრობილი იგავთა მსგავსი...

ხასიღი მიწრა: მცხოვანი ხასიღიმეები ისმენენ ხოლმე, მაგრამ შიშს ახლსაც არ გაიკარებენ. რისი გეზინია?

ხასიღი მისამი: /მეშულახს/. გვიამბოს თქვენმა სახიერებამ. კიდევ მოგვიყვიეთ რამე.

მეშულახი: დრო აღარ არის.

ხასიღი მისამი: ბატონი რაბი არც ისე მალე გამობრძანდება.

მეშულახი: /ყვება/. ქვეყნის ბოლოს მაღალი მთაა, ამ მთის თხემზე კი დიდი ქვა. ქვიდან ანკარა წყარო გამოდის. მეორე ქვეყნის ბოლოს - ქვეყნის გულია. ქვეყნად ყოველივე საგანს ხომ საკუთარი გული აქვს. მთელი სამყაროს სხეულსაც აქვს საკუთარი გული და მეტად დიდიც. ეს ქვეყნის გული ანკარა წყაროს ნიადაგ უცქერის, მაგრამ ცქერით ვერ ძღება, ცახცახებს და მიიღტვის მისკენ, სდუმს და ნატრობს, მიუახლოვდეს მას, მაგრამ არ შეუძლია. როგორც კი ადგილიდან დაიძვრის თუნდაც ერთი ნაბიჯით, მთის თხემი და ანკარა წყარო მყისვე ქრებიან. და რადგან ქვეყნის გული ანკარა წყაროს ვერ იხილავს, მისი სიცოცხლე შეწყდება. გულის სიცოცხლის გარეშე არ არსებობს სიცოცხლე ქვეყანაზე, ამიტომ ყოველი საგანი ამ დროს სიკვდილის პირად ღვება. დროდაჟამი კი ან-

კარა წყაროს საკუთრივ არ გააჩნია, ის იმ დრო-დაჟამით საზრდოობს, რომელსაც ქვეყნის გული მას საჩუქრად მიართმევს. სამყაროს გული მას სრულ ერთ დღე-ღამეს უსაჩუქრებს ხოლმე. როდესაც დღე მიიწურება, ანკარა წყარო სამყაროს გულის მიმართ გალობას იწყებს, სამყაროს გული კი, თავის მხრივ, ანკარა წყაროს უგალობს. ორივეს გალობა სამყაროს მოეფინება, მათგან სხივები გამოკრთებიან და ქვეყნის ყოველივე საგნის გულს მოედება და გადაეცემა ერთი-მეორეს, მეორიდან მესამეს და ასე შემდეგ... ერთი ძე კაცია, მოწყალე და განმგებელი, ქვეყნად დაბრწის, დაიარება და გულთა სინათლის ნამცეცებს კრეფს და მათგან დრო-ჟამს ქარგავს. დღის სრულ მოქარგვას რომ დაამთავრებს, ამ დღის ნაქარგს სამყაროს გულს მიართმევს, სამყაროს გული კი - ანკარა წყაროს, და ამრიგად ეს კიდევ ერთ დღეს სულგმულობს.

ხასილდი მესამე: რაბი მობრბანდება. / ყველა გარუმდება და ფეხზე წამოდგება. წინა ერთი ოთახიდან გამოდის რაბი ყაზრიელი, მოხუცი თეთრად ჩაცმული, რომელსაც თავს შტრიმალის დოლბანდი ახურია/.

რაბი ყაზრიელი: /ფიქრებში გართული, მძიმე ნაბიჯით მაგიდასთან მივა და სავარძელში ჩაჯდება, თითქოს გლებიაო. მის მარჯვნივ დადგება მიხაელი. ხასილდომები მაგიდას გარშემო ეხვევიან. ამ-

ათგან მოხუცები მერხებზე ჩამოსხდებიან. ახალ-გაზრდები კი მათ უკან დადგებიან. მიხაელი კრებულს "ხალას" გაუნაწილებს. რაბი ყაზრიელი თავს მალა ასწევს და მთრთოლვარე ხმით ჩუმად დაიწყებს მღერას/. "და ჰი სეყუდათა დედავიდ "მალქა მეშიხა" - ეს არს ტრაპეზი დავიდ მეფე მესიისა." /მის ნათქვამს ყველა გაიმეორებს. მიირთმევენ ხალას. დაიწყებენ მისტერიულ გალობას, ჯერ ჩუმად, უსიტყვოდ, სევდიანსა და მწუხარებით ალსავსეს. პაუზა. რაბი ყაზრიელი ღრმად ამოიოხრებს, თავს ხელებში ჩარგავს, მცირე ხანს დუმს და ფიქრებს მიეცემა: ოთახში სამარისებური დუმილი და შიშია ღვთაებისადმი. რაბი ყაზრიელი თავს ასწევს და დაიწყებს ლაპარაკს ჩუმად და მთრთოლვარე ხმით/.

ნეტარი ბაალ-შემ-ტობის შესახებ მოგვიდხრობენ, მაღლი მისი გვფარავდეს ჩვენ/მცირე პაუზა/: ერთხელ მაჟვეჟში ჟამბაზების დასი ჩამოსულა. იმ ჟურის გაჩენილთაგანი საკვირველ ამბებს საჯაროდ რომ უჩვენებენ. მდინარის ერთი ნაპირიდან მეორეზე ბაგირი გაჭიმეს და ერთი მათგანი საროკავად ბაგირზე გამოვიდა. ამ უცნაურობის სანახავად ხალხი ქალაქის ყოველი კუთხიდან მდინარისაკენ გამორბოდა, ჩვენი მრავალი ცოლდვილიანობის მიზეზით. მდინარის პირას "ბაალ-შემ-ტობი"-ც გამობრძანდა და შუა ხალხში გაჩერდა. იდგა და უყურებდა იმ კაცს, რომელიც ბაგირზე თამაშობდა. ყველა გაოცებული იყო: "ბაალ-ჰაშემი" ამგვარ სა-

ნახაობის საყურებლად როგორ გამოსულაო! - გარ-
შემოეხვივნენ მისი მოწაფენი, რომ შეკითხოდნენ,
თუ რას ნიშნავდა ეს. ნეტარი "ბაალ-ჰაშემი" აღ-
გება და უპასუხებს მათ: გამოვედი, რომ მენახა
და დავეკვირვებოდი ადამის გაჩენილი ღრმა უფ-
სკრულის პირს როგორ გაივლის-მეთქი. ვიხილე და
აზრად მომივიდა: ადამიანმა სულის ღბინებისა-
დვის ამდენი რომ იწვალოს და იშრომოს, რამდენიც
ამას სხეულისადვის უწვალა და უშრომია, სულს
რამდენი სიცოცხლის წვრილ ბაგირის გზაზე ღრმა
უფსკრულის პირას გაატარებდაო". /ღრმად ამოი-
თხრებს. პაუზა. ხასიდიმები ერთმანეთს გადახე-
დავენ გაკვირვებით/.

ხასიდი პირველი: ამბები, ქვეყნის ფასად რომ
ღირს!

ხასიდი მეორე: დაუფასებელზე უფრო დაუფასებე-
ლი!

ხასიდი მესამე: არა აქვს ფასი და არა აქვს
ზომა!

რბი ყაზრელი: /ანიშნებს მიხაელს, ესეც და-
იხრება/. მიხაელ! ჩვენში ვილაც უცხო კაცი
ჩანს.

მიხაელი: /მიიხედ-მოიხედავს და მეშულახს შე-

ნიშნავს/. მეშულახია. საქმე აქვს და აქ მოვი-
ყვანე. მეტად მიღებული კაცია.

რბი ყაზრიელი: რისთვის ჩამოსულა?

მიხაელი: არ ვიცი. ეგების გვიბრძანებთ, რომ
დაგვტოვოს?..

რბი ყაზრიელი: უფალო განმარინენ! პირიქით, ხი-
ზანი უნდა მიიღო. მთარფი სკამი. /მიხაელი ოდ-
ნავ გაკვირვებით, მეშულახს სკამს მთარმევს.
მეშულახიც უხერხულობას გრძნობს, დაჯდება. ამ
ამბავს ხასილთაგანი ვერავინ ამჩნევს. რბი ყაზ-
რიელი ერთ-ერთს თვალთ ანიშნებს, ეს კი უსიტყ-
ვოდ მისტერიულ ჰანგზე მღერას იწყებს. რბი ყაზ-
რიელი როგორც მანამდე/.

კურთხეულ არს იგი, დიდი და წმიდაა მისი
სამყარო, მთელი ქვეყნის მხარეთა შორის – წმიდა
ქვეყანა ისრაელთა სამშობლოა. ისრაელთა სამშობ-
ლოს ქალაქებს შორის – ყველაზე წმიდა – იერუსა-
ლიმია, და იერუსალიმის აღგილებს შორის ყველაზე
წმიდა – ღვთაების ტაძარია; ღვთაების ტაძარში
ყველაზე წმიდა აღგილი კოდეშ ჰაკოლაშიმის აღ-
გილია /მცირე პაუზა/. ქვეყნად სამოკლდაათი ეროვ-
ნებაა; მათგან ყველაზე წმიდა ისრაელთა ეროვ-
ნებაა; ისრაელთა ტომთა შორის – ყველაზე წმიდა-
– ლევის ტომია. ლევიტელთა შორის ყველაზე წმი-
და – ქოჰანიმები – ქურუმები არიან. ქოჰანიმებს
– ქურუმებს შორის ყველაზე წმინდანი მთავარი

ქოჭენია /მცირე პაუზა/. წელიწადში სამასორ-
 მოცლა თოხმეტი ღლეა; მათ შორის ყველაზე წმი-
 და საღვთისაა წაულო ღლეებია; ამაჟგან ყველაზე
 მაღალი - შაბათი ღლის დაპატოსნებაა; ყველაზე
 მაღალი ქიფურიღლე - შაბათია, შაბათთა - შაბათის
 დაპატოსნებაა; /მცირე პაუზა/ ქვეყნად სამოცდათ-
 თი ენაა; ყველაზე წმინდა-ებრაული ენაა; ყველაზე
 წმიდა ამ ენაზე - წმიდა თორაა; თორის სიტყვებს
 შორის ყველაზე წმიდა - ათი მცნებაა; ამ ათ მცნე-
 ბაში კი ყველაზე წმიდა - აღონაის სახელია,
 /მცირე პაუზა/. ეს ოთხივე უზუნაესი სიწმიდე
 თავს მოიყრის ერთხელ წელიწადში ქიფურის ღლეს,
 როდესაც მთავარი ქოჭენი კოდეშ-ჰაკოდაშიმში
 შებრძანდებოდა და აღონაის სახელს წარმოსთქვა-
 და, ხომ უსაზღვროდ დიდი იყო ეს საათი თავისი
 სიწმიდითა და სასწაულებით, მაგრამ ამავე დროს
 მთავარი ქოჭენი და მთელი ისრაელთა დიდი. გან-
 საცდელის წინაშე იდგა. ქოჭენი იმ დროს თუნდაც
 უმნიშვნელო, ღმერთმა დაგვიფაროს, ცდუნებით რომ
 შეცდენილიყო, მაგალითად, შეცოდების აზრად გაელ-
 ვება, ან და გარეშე ზრახვების გულში გატარება,
 მთელი ქვეყანა გაოხრდებოდა. ღმერთმა გვაშოროს.
 /მცირე პაუზა/. ყოველი ადგილი, სადაც ადამი-
 ანი დგას და საიდანაც ზეცას თვალებს მიაპყრობს
 წმიდათა-წმიდა ადგილია იგი. ადამიანის სიცოცხ-
 ლის ყოველი ღლე - ქიფურის ღლეა იგი. ყოველი ის-
 რაელის შვილი მთავარი ქოჭენია და ყოველი სიტ-
 ყვა, რომელიც ადამიანის ბაგეთაგან სიწმიდითა

და სისპეტაკით წარმოითქმის – აღონას სახელია იგი. და ამრიგად, აღაძიანის ყოველი გარეშე ზრახვა, მისი ყოველი დაშვება და ყოველი დავარდნა, ქვეყანას გაოხრებით ემუქრება /ჰაუზა. მთრთოლვარე ხმით/. ისრავლთა სულები, როგორც ძუძუმწოვარნი, დედის უბისაკენ, მიძიმე და აუტანელ ტანჯვა-წამებასა და უამრავი მიმოქცევის გზებს გამოვლილნი, მიილტვიან და მიისწრაფვიან ზენაარსის ტახტისაკენ. ხანდახან, როდესაც ისინი ზენაარსის ტახტს მიუახლოვდებიან და თითქმის მის გვერდით დადგებიან, გაძლიერდება სატანა, ღმერთთ გვაშორე, სულიც წაბორძიკდება და უკუ ეცემა... ამრიგად დიდ ამალღებას – დავარდნაც დიდი მოყვება... რამდენადაც დიდია ამალღება – იმდენად უფრო ძლიერია დავარდნაც. და ასეთი სული, სული რომელიც გადაეშვება უფსკრულისაკენ – მთელი ქვეყნიერება და ათი სფერო ტირის და გლოვობს მას /ჰაუზა. თითქოს იღვიძებსო/. შვილებო, ამას დავჯერდეთ "შაბათ დედოფლის გაცილების" სუფრაზე.

მიხაილი: ბატონ რაბის სურს მარტო დარჩეს. /ოთახიდან ყველა გადის ჩუმად და აუჩქარებლივ. რაბი ყაზრიელი ზის ფიქრებში ჩაძირული/. რაბი! /რაბი ყაზრიელი დანადვლიანებულია და განაბული შეაშტერდება მას/. რაბი, ბერენიცელი რებ სენდერი გაეხლათ.

რაბი ყაზრიელი: /თითქოს მის სიტყვებს უბრუნდებაო/. სენდერი... ბერენიცელი... ვიცი.

მიხაელი: თავს დიდი უბედურება დასტეხია. დედ-ისერთა ქალიშვილში "დიბუკი" დასადგურებულა.

რაბი ყაზრიელი: /როგორც მანამდე/. ქალიშვილში "დიბუკი" დასადგურებულა. ვიცი.

მიხაელი: და ქალიშვილი ბატონ რაბის მოჰგვარა...
რა...

რაბი ყაზრიელი: მე მომგვარა? ჩემთან? როგორ? განა ვინა და რა ვარ მე? განა არის ჩემი "მე" ამ ქვეყანად?

მიხაელი: მთელი ქვეყანა შენს კარიბჭეს შემოჰყურებს...

რაბი ყაზრიელი: მთელი ქვეყანა...ქვეყანა ბნელთ არის მოცული...ბრმების ჯოგი ბრმა მწყემსს მოჰყვება უკან...მათ თვალები რომ ჰქონდეთ ჩემთან არ მოვიდოდნენ, არამედ თვალებს ალაპყრობდნენ აღონაისაკენ, რომელსაც საკუთარი "მე" გააჩინა და ერთადერთი "მეა" მთელს სამყაროში.

მიხაელი: რაბი, თქვენ ხომ მისი მოციქული ბრძანდებით.

რაბი ყაზრიელი: /გულიანად ამოიოხრებს/. შენ ასე ამბობ, მთელი ქვეყანაც ასე ლაპარაკობს,

მაგრამ თვითონ მე ამაში დარწმუნებული არა ვარ. ეს ორბოცი წელიწადია რაბინის სავარძლის მფლობელი ვარ და ჯერაც არ ვიცი, კურთხეული გამჩენის ნამდვილი მოციქული ვარ თუ არა. არის წუთები, როცა კურთხეული გამჩენის, ყოვლის შემძლის, წყაროს სიახლოვეს ვგრძნობ ხოლმე. იმ დროს თვით უმაღლეს სამყაროთა დაუფლება შემწევს. ყველა ჩემი ეჭვი გაივლის და გაქარწყლდება მაშინ. მაგრამ არის წუთები, როცა ჩემი თავი მეტად ჰატარა და უსუსური მერვედება. და ასე მგონია, თითქოს დაკარგული ბავშვი ვიყო... ამ დროს გამხნევებას და შემწეობას თვით მე ვსაჭიროებ...

მიხაელი: მახსოვს, რომ...

რაბი ყაზრიელი: /ღელავს/ რა გახსოვს? რა?

მიხაელი: ერთხელ შუალამისას ჩემთან რაბი მობრძანდა და მთხოვა მასთან ერთად "დავიდისი ფსალმუნი" მეკითხა.

რაბი ყაზრიელი: მართალია... ეს დიდი-ხნის ამბავია. მას შემდეგ თავს ცუდად ვგრძნობ... /მუდარის ხმით/. რა უნდა ხალხს ჩემგან? მოხუცი და უსუსური ვარ. სხეული ჩემი მიმქრალია, სული ნატრობს განმარტოს სხეული... მთელი ქვეყნის შეჭირვება ჩემს კარზეა მომდგარი. გულის ყველა ჳრილობა ჩემს წინაშე ცხადდება. ჩემგან ყველა

შველას მოელის და ყველას ჩემგან კურთხევა სწა-
და... ყოველი არზა, რომელსაც მე მომარდმევენ,
ისარივით მხვდება გულში... /ტირის/, აღარ არის
ღონე... აღარ შემიძლია...

მიხალღი: რაბი! რაბი!

რაბი ჭაზრიელი: არ შემიძლია...არ შემიძლია...
/ტირის/.

მიხალღი: რაბი! ნუ გავიწყდებათ, რომ თქვენ
დიდი ცადიკიმების მრავალი თაობის განშტოება
ხარდ... მამათქვენი, რაბი იცილევ, კურთხეულ იყ-
ავნ ხსენება მისი და მამა-თქვენის მამა აღმორი
დიდი რაბი ვოლვოლელი...

რაბი ჭაზრიელი: /დამშვიდებული და ნეტარებით/.
მამა-ჰაჰანი... მამა-ჩემი რაბი იცხაკი, კურთხე-
ულ იყავნ ხსენება მისი, რომელმაც მიცვალებულთა
მკვდრეთთ აღდგენა იცოლა... ბიძა-ჩემი ნეტარ-
ხსენებული რჩეული რაბი მეირი, რომელიც ცისკრის
საგალობლის კითხვით ზეცაში აღიოლა. მამა-ჩემის
მამა დიდი რაბი ვოლვოველი, რომელიც ნეტარხსენე-
ბულ ბაყალ-ჰაშემის თანაბოსწავლე და მიძღვეარი
ბრძანდებოდა... /კისერს გამართავს/. იცი, შენ
მიხალღ, დიბუკს მამა-ჩემის მამა დაფიცებითა და
ღვთის სახელის ხსენებით კი არა, ერთი შერისხ-
ვით განდევნიდა ხოლმე... გესმის შენ? ერთი შე-

რისხვით... /ფხიზღდება/. ჩემი გაჭირვების დროს გულს მისკენ წარვმართავ და ისიც მყისვე გამომეცხადება და არც ახლა მიმატოვებს. მოახსენე სენდერს, მოვიდეს! /მიხაელი გავა და სენდერთან ერთად დაბრუნდება/.

სენდერი: /რაბი ყაზრიელისაკენ გაიშვერს ხელებს/ რაბი, შემიბრალებთ! მიშველეთ! გადამირჩინეთ დედისერთა ჩემი ქალიშვილის სული.

რაბი ყაზრიელი: როგორ დაგატყდათ ეს უბედურება?

სენდერი: სწორედ საქორწინო კურთხევის შესრულების წინ დაგვატყდა თავს...

რაბი ყაზრიელი: /შეაწყვეტინებს/. ამას არ გეკითხები... რა იყო ამ ამბის ნამდვილი მიზეზიმეთქი?

სენდერი: არ ვიცი რაბი.

რაბი ყაზრიელი: ნაყოფში მატლი ვერ შეიჭრება, თუ ნაყოფს წინასწარ სიღამძლე არ შეეპარა...

სენდერი: რაბი, ჩემი დედისერთა ქალიშვილი ისრაელის წმიდა და უმანკო ქალიშვილია. ქუჩაში გასვლა ყოველთვის ერცხვინებოდა და ჩემს ნებადაურთველად არასოდეს გასულა...

რბი ყაზრიალი: ისიც ხდება, რომ შვილები თავიანთი მამა-პაპათ ცოდვების გამო დაისჯებიან ხოლმე.

სანდორი: ჩემში ცოდვას თუ აღმოაჩენთ, თავზე მონანიებას მივიღებდი.

რბი ყაზრიალი: შეეკითხეთ თუ არა "დიბუკს", ვინ არის იგი და რატომ დასადგურდა ქალიშვილის სხეულში?

სანდორი: არ გვიმჟღავნებს...თუმცა კი ხშირ იცნეს, რომ იგი უნდა იყოს იეშიბის მოსწავლე ყმაწვილთაგანი, რომელიც ჩვენ იეშიბაში სწავლობდა და ქორწინების რამდენიმე დღის წინ ბრალიანი სიკვდილთ მოკვლა /ხმას დაუმიდაბლებს/. იგი კაბალაში ჭირნახულობდა და დაიღუპა...

რბი ყაზრიალი: ვისი ხელით?

სანდორი: ალბათ უწმინდური ძალების... სიკვდილის წინ თავის ერთ-ერთ ამხანაგს უთხრა .ბოროტებას არ უნდა ებრძოლოო და რომ თვით სიტრა-ახარაში - სატანაშიც არისო სიწმიდის ნაპერწკალი, უფალო განმარინენ!

რბი ყაზრიალი: შენ მას იცნობდი?

სანდორი: სტუმრად მყოფია ხოლმე.

რაბი ყაზრიელი: იქნება რაიმე შესცოდე მას?

სენდერი: არ ვიცი... არ მახსოვს... /დიდი წუხილით/. რაბი, რა ვარ მე, თუ არა მარტოოდენ სისხლი და ხორცი... /კაუზა/.

რაბი ყაზრიელი: /გადაწყვეტილად/. შემოიყვანეთ ქალიშვილი /სენდერი გადის, რაბი ყაზრიელი ფიქრებს მიეცემა. კარებში გამოჩნდებიან სენდერი და ფრიდა, რომლებიც ლეას იმაგრებენ. ლეა შესვლაზე არ ნებდება/.

სენდერი: შვილო, დაუჯერე მამაშენს და შემოდი. ნუ შემარცხვენ რაბის წინაშე.

ფრიდა: მოდი, შვილო, მოდი, სულის ნუგეშო!

ლეა: ბები, შემოსვლა მინდა, მაგრამ ვერ შემოსულვარ,

ფრიდა: გამაგრდი შვილო, და შემოდი!

ლეა: /ღიბუკის ხმით/. არ მინდა შემოსვლა! არ მინდა! /ეწინააღმდეგება/.

რაბი ყაზრიელი: /ჩუმად, ბრძანების კილოთი/. ქალიშვილო! გიბრძანებ შემოხვიდე ოთახში! /ლეა თავს დახრის, მორჩილდება და ნელ-ნელა შე-

მოღის/. დაჯექი! /დაჯდება. სენდერს და ფრი-
დას უკავიათ/.

ლეა: /ღიბუკი. უცებ ადგილიდან წამოიჭრება/.
გამიშვით! არ მინდა!

რაბი ყაზრიელი: ღიბუკო! გიბრძანებ თქვა, ვინა
ხარ?

ლეა: /ღიბუკი/. რაბი მიროპოლელი! შენ უკვე
იცი ვინცა ვარ. სხვებს კი არ მინდა გავუმხილო
ჩემი სახელი.

რაბი ყაზრიელი: კვლავ ვმბრძანებლობ შენზე მი-
თხრა, ვინა ხარ შენ?

ლეა: /ღიბუკი/. მე ერთი იმათგანი ვარ, რომელ-
ნიც ახალ გზებს დაეძებენ...

რაბი ყაზრიელი: გზებს მხოლოდ სწორ გზას აცდენ-
ნილნი დაეძებენ. ვინც მართებულ გზაზე დგას,
იგი რწმენით დაიარება.

ლეა: /ღიბუკი/. ძნელია იგი.

რაბი ყაზრიელი: შენზე აღრე უკვე "ახერ"- მა
თქვა და სახსარ-სახსარ დაიშალა /პაუზა/. რატომ
დაბინავდი ქალიშვილის სხეულში?

ლმ: /ღიბუკი/. თანამეწყვილა ჩემი...

რბი ყაზრიელი: თორის ბრძანებით მიცვალებულებს არა აქვთ უფლება ცოცხლებს შორის იყვნენ.

ლმ: /ღიბუკი/. მე მკვდარი არა ვარ.

რბი ყაზრიელი: მიღმა ქვეყნად წახვედი და შენი აღგილი იქ არის, ვიდრე მკვდრეთით აღღგომის უამი დადგებოდეს. ამიტომაც ვბრძანებლობ შენზე, რომ გამოხვიდე ქალწულის სხეულიდან და დაუბრუნდე შენს სავანეს.

ლმ: /ღიბუკი. ჩუმაღ/. ცადიკო მირაჰოლელი ვიცი, რამდენად დიდი და ძლიერი ხარ! ვიცოდი, რომ ანგელოზები და სერაფიმები შენს ბაგედაგან წარმოთქმულ ბრძანებებს შეასრულებენ. თუმცა — მე არ დაგმორჩილდები და არც დაგიჯერებ. /გამწარებულად/. არ ვიცი, საით უნდა წავიდე და ქვეყნად არა მაქვს სხვა სავანე, გარდა იმ აღგილისა, სადაც უკვე დავისადგურე. იქ, გარეთ საშინელი უფსკრული მიქადის შთანთქმას და ეშმაკები დას-დასებად მომელოან, რომ შემმუსრონ. არ გამოვალ! არ შემიძლია გამოვიდე!

რბი ყაზრიელი: მიხაელ! მომგვარე იუდეველთა "მინიანი". /მიხაელი გადის და ათ იუდეველთან ერთად დაბრუნდება/.

ღირსეულო ჯამაათო! მაძლევთ თუ არა ნებას და შემიწეობას, რომ სახელითა თქვენითა დიბუკი გამოვდევნო?

მინიანი: ჩვენო რაბონო, გაძლევთ ნებას და სრულ უფლებას, სახელითა ჩვენითა გამოვდევნო დიბუკი!

რაბი მარკიანი: /წამოდგება/სახელითა მრევლისა ისრაელის შვილებისათა, ერისა წმიდისა და სახელითა წმიდა ცადიკიმებისა, მე ყაზრიელ ბენ ჰადასამ გარდავწყვიტე შენზე, დიბუკო, რომ ახლავ, დაუყოვნებლივ გამოხვიდე ხანას ასული ქალწული ლეას სხეულიდან, გამოსვლისას არ მიაყენო არავითარი ვნება არც ქალწულს და არც ერთ აქ დამსწრე აღამიანთაგანს და არც ქვეყნად რომელიმე გაჩენილთაგანს. და თუ არ გამოხვალ, დაგადგები და შეგარვიენებ, ექსორიაგყოფ, შეგრისხავ, მოგაყენებ წყევლა-კრულვასა და ხელით მოქნეულის ყოველივე ძალას... და თუ შეასრულებ ჩემს თხოვნას, შევეცდები, რაც ძალი და ღონე მაქვს, გილხინო შენ და მოგაშორო ყველა ის სატანა და ეშმაკი, რომლებიც შენ გარს შემოგხვევიან.

ლმ: /დიბუკი/. შენი შეჩვენებისა და წყევლა-კრულვისა არ მეშინია და არც შენი დაპირებისა მჯერა. ქვეყნად არ არის ძალა, რომელსაც შეებლოს მომანიჭოს განსვენება. ქვეყნად არა მაქვს

ადგილი. ჩემთვის ყველა გზა დახშულია, ჩემს წინაშე ყველა ჭიშკარი გადაკეტილია. სამოთხეში არ არის უფრო მაღალი ტაძარი, ვიდრე ჩემი ახლანდელი ტაძარია. და არც არის უფრო ღრმა უფსკრული, ვიდრე ჩემთვის გამზადებული უფსკრულია. არსებობენ სამყარონი და ქვეყნები, რომელთაც არა აქვთ სათვალავი და მათ შორის ვერ მოვნახავდი სიმშვიდის მომნიჭებელ იმაზე წმიდა და სპეტაკ ადგილს, ვიდრე ჩემი ახლანდელი სამყოფელია. აქ მე ჩემთვის მშვიდად ვარ, როგორც ბავშვი დედის წიაღში და სიავისა არ მეშინია. ახლა კი თქვენ მიპირებთ განდევნას ამ სამყოფელიდანაც, გემუდარებით ნუ გამაძევენთ! გემუდარებით ნუ შემაფიცებთ!

რბი ყაზრიელი: შენივე ნებით გამოხვალ ხანას ასული ქალწული ლეას სხეულიდან.

ლეა: /ღიბუკი უფრო მეტი სიძლიერით/.
არ გამოვალ!

რბი ყაზრიელი: სახელითა გამჩენისა სამყაროთა გაფიცებ უკანასკნელად, რომ გამოხვიდე ხანას ასული ქალწული ლეას სხეულიდან! თუ ახლაც არ შეისმენ ჩემს სიტყვას, მოგაყენებ შეჩვენებას და მიგკვიმ ბოროტ სულებს! /შემაძრწუნებელი პაუზა/.

ლმ: /ღიბუკი/. სახელითა გამჩენისა ქვეყანა-
თა აჰა რა მე, ღიბუკი დასულღმულეზული ვარ
ჩემს წყვილულში და არ გავეყრები მას უკუნი-
უკუნისამდე!

რბი ჰაზრიელი: მიხაელ! მიეცი ჯამაათს თედრი
ოცტალიოთები, გაეცი განკარგულება გამოაბრძანონ
შვიდი სეფერ-თორა და მოამზადე შვიდი შოფარი და
შვიდი შავი კელაპტარი /მიხაელი გავა. შემადრ-
წუნებელი პაუზა. მიხაელი დაბრუნდება და მოაქვს
შოფარები და შავი კელაპტრები. უკან მოჰყვება
მეშულახი, რომელსაც მოაქვს თედრი იცტალიოთები.
მიხაელი გააღებს წმიდა კიდობანს. მეშულახი
იფელის იცტალიოთებს/.

მეშულახი: ერთი იცტალიოთი მეტია. /მიმოიხე-
დავს/. ვინმე სულიერი ხომ არ გვაკლია?

რბი ჰაზრიელი: /თითქოს იღვიძებსო/. არ შეიძ-
ლება ისრაელის რომელიმე არსების სულს მიაყენო
შეჩვენება წინასწარ, ვიდრე არ მიიღებ ნებას
უზენაეს მოსამართლისაგან /პაუზა/ მიხაელ აიღე
ჩემი კვერთხი, მიდი რაბისთან და მსაჯულებთან;
ჩემი სახელით უთხარი, საჩქაროდ მოვიხმოზ მათ,
მოვიდნენ! /მიხაელი გადის/.

ლმ: /იღვიძებს თავისი ხმით/. ბები! მეშინია!
რას მიპირებენ?

მრიფა: ნუ გეშინია, შვილო, რაბიმ იცის რაც უნდა შეასრულოს.

რაბი ყაზრიელი: სენდერი! სად დარჩნენ ნეფე და მოყვრები?

სენდერი: ბერენიცში დარჩნენ, რათა შინ გაბრუნებულიყვნენ.

რაბი ყაზრიელი: აფრინე მკვირცხლი, ჩემი სახელით შეატყობინოს მათ, რომ დარჩნენ ბერენიცში და ჩემს ბრძანებას დაელოდონ.

სენდერი: ახლავე გავაგზავნი.

რაბი ყაზრიელი: ცოტა ხნით გაიყვანეთ ეს ქალი-შვილი!

სენდერი: რაბი, რაბი! რა ცოდვა მომეკითხა?

რაბი ყაზრიელი: ნეტარები იმას, ვინც სიყვარულით გამჩენისაგან გამოუცდის ნიშნად მიყენებულ გვე-მა-წამებას მიიღებს. ღმერთი მოწყალე და შემბრალეა /სენდერს გაჰყავს ღეა. რაბი ყაზრიელი ზის ფიქრებში წასული. თავს მალა ასწევს. უფრო მეტი სიძლიერით/. ეს განაჩენი უზენაეს სამყაროში რომ იყოს გადაწყვეტილი, მე მას გავაბათილებ! /შემოდის რაბი შიმშონი. მას მოჰყვება

ორი მსაჯული: პირველი და მეორე. წამოდგება მათ შესაგებებლად/. კეთილი იყოს თქვენი მოზრბანება!

რბი შიმშონი და მსაჯულნი: კეთილად დაესწარიოდღეისწორ შაბათს, რაბი !

რბი ყაზრიელი: ჭეშმარიტნო მოსამართლენო! დიდი საქმისათვის გაგსარჯეთ მოსულიყავით აქ. არის ისრაელის ასული ერთი, რომელიც დიბუკისაგან უნდა ვიხსნათ. მასში დიბუკი დასადგურებულა, რომელსაც, უფალო განგვარინენ, არამც და არაძც არ სურს დაეხსნას მას. ერთი გზალა არის დარჩენილი: წარვუდგეთ მას და შევაჩვენოდ და შევრისხოდ იგი. ამის გამო თქვენს სახიერებასა ვთხოვ, რომ ჩაუფიქრდეთ ამ ამბავს და მართლმსაჯულების ღირსებით აღიჭურვოდ.

რბი შიმშონი: /ამოხვნეშით/. ანათემა ცოცხალ არსებისათვის ყველაზე უკიდურესი ზომაა. ამ ამბავს უფრო სიკვდილი დაჰყვება ხოლმე. რადგან სხვა არჩევანი არ გავაჩნია და თქვენი პატიოსნება სცნობს, რომ ამ ამბის საჭიროება დრომ მოიტანა, მეც დასტურს ვიძლევი... მაგრამ რაბის წინაშე თავდაპირველად უნდა განვაცხადო ერთი საიდუმლო, რომელიც დიბუკის მიზეზად იქცა...

რბი ყაზრიელი: გაგვიზიარეთ! თუნდაც მარტო მე, განცალკევებით.

რაბი შიმშონი: არა.ღე, მოისმინონ აქ დამსწრეებ-
მაც. რაბი, გახსოვთ, ამ რამდენიმე წლის წინად
თქვენს სახლში დაიარებოდა ერთი ყმაწვილი კაცი,
სახელად ნისან რიბკასი. დიდად განსწავლული და
ყველასათვის მიღებული...

რაბი ყაზრიელი: როგორ არა, მაგონდება, ჯერ კი-
დეგ შუა ხნის იყო რომ გარდაიცვალა.

რაბი შიმშონი: წუხელი სიზმარში სამჯერ გამო-
მეცხადა და მიდხრა, რომ ღიბუკი, რომელიც ქალ -
წულის სხეულში დასადგურდა ჩემი ვაჟიშვილის სუ-
ლია და სენდერს თორის სამართალში ვიწვევო, რად-
განაც ჩემი ვაჟიშვილის სულის წინაშე დამნაშავე
თვითონ სენდერი არისო.

რაბი ყაზრიელი: რაში თვლის სენდერს დამნაშა-
ვედ?

რაბი შიმშონი: არ განმიცხადა... მაგრამ გამახ-
სენდა რაც წინაშე გამიგონია, რომ სენდერო ამ
მიცვალებულის მეგობარი იყო და განსვენებულის
ვაჟიშვილს შესაფერისად არ მოეპყრა...

რაბი ყაზრიელი: როდესაც ებრაელი თავის მეგო-
ბარს თორის სამართალში იწვევს, განსაკუთრებით
თუ მამიებელი გარდაცვლილია, რაბის ათა აქვს უფ-
ლება წინააღმდეგობა გაუწიოს. ყოველ შემთხვევა-

ში, გარდაცვალებულის მაძიებლობა დიბუკს ვერ გაამართლებს. დიბუკი უნდა გამოვიდეს ქალწულიდან, რათა ნეკერი ჩვილი ისრად გაანშტოებიდან არ აღიკვეთოს. და ამრიგად წყვდიადში ბრმებივიდ რომ არ ვიხეტიართ, დიბუკს ნახევარი ღლის ვადა მივცეთ. ხვალ მოცლილობის შემდეგ, თუ გამჩენის ნება იქნება, მისი სახელის დასაპატიოსნებლად ზმანებანი გამოვიწვიოთ და მიცვალებული თორის სამართალში მოვიპატიოთ; ამის შემდგომ, თქვე-ნის ნებართვით დიბუკი განვდევნოთ.

რბი შიმშონი: მართალია, სასულიერო მოსამართლე ვარ, მაგრამ თქვენს მაღალ პატიოსნებას ვთხოვ წართმისაჯულების მაღალი ტახტი ჩვენთან ერთად დაიკავოს და სასამართლოს თავმჯდომარედ დაგვიდგეს.

რბი ყაზრიელი: კეთილი... მიხაელ, უბრძანე შემოიყვანონ ქალიშვილი /სენდერი და ფრიდა ლეას შემოიყვანენ და პირვანდელ ადგილზე დასვამენ/. დიბუკო! მე შენ ნახევარი ღლის ვადას გაძლევ. თუ ხვალ შუადღემდე შენი ნებიძვე არ გამოხვალ, რაბისა და მოსამართლეთაგან ნებას ავიღებ, მოგაყენებ შეჩვენებას და ძალით გამოგიყვან /პაუზა/ სენდერ! ახლავე აფრინე მკვირცხლი ცხენები და ამ თორმეტი საათის განმავლობაში ნეფე და მისი მოყვრები საჩქაროდ აქ გაჩნდნენ.

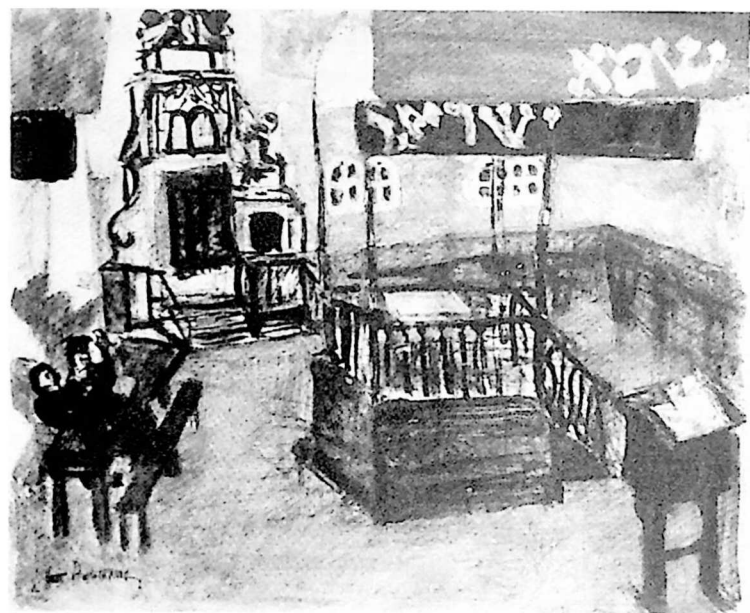
სენდორი: ალბათ უკვე გაბრუნდნენ შინ და ჩემ
დამოყვრებას არც ისურვებენ და აღარც მოვლენ.

რაბი ხაზრიელი: უხარით: რომ მე ვუბრძანებ
მათ! /ვაუზა/ რასაც ვბრძანებ, უნდა შესრულდეს!

ლად: /იღვიბებს/ არა მსურს!.. არა მსურს!..
არა მსურს! /კარებში მეშულახი გამოჩნდება/.

მეშულახი: ნეფესა და მოყვრებს დააგვიანდებათ!
/საათი თორმეტჯერ დარეკავს/.

მ ა რ დ ა .

მოქმედება მიუხედავად.

იგივე ოთახი. რომელიც მესამე მოქმედება-შია. გრძელი მაგიდისა და მერხის მაგიერ დგას მრგვალი მაგიდა, რომლის გარშემო სკამებია. მაგიდასთან ზის რაბი ყაზრიელი, ადევს თეფილინი და ტალეთი აქვს წამოსხმული. მარჯვნივ და მარცხნივ - ორი მსაჯული; მათ პირდაპირ დგას რაბი შიმშონი. იქვეა მიხაელიც. რაბი ყაზრიელი ამთავრებს ზმანებათა გამოწვევას.

რაბი შიმშონი: კეთილი ზმანება გენახოთ, კეთილი ზმანება გენახოთ, კეთილი ზმანება გენახოთ.

რაბი ყაზრიელი და მსაჯულები: კეთილი სიზმარი-მცა გიხილავს, კეთილი სიზმარი-მცა გიხილავს, კეთილი სიზმარი-მცა გიხილავს.

რაბი ყაზრიელი: რაბი, კეთილგვყავით შენი სიზმარი. ახლა კი ჩვენთან ერთად დაბრძანდით სამართლად /რაბი შიმშონი დაჯდება რაბი ყაზრიელის გვერდით/. მიხაელ, დაუბახე სენდერს, მოვიდეს. /მიხაელი კართან მივა და სენდერს დაუბახებს/. სენდერ! იცი თუ არა, რომ წუხელ სიზმარში უზენაეს მოსამართლეს ერთი "მიცვალებული" გამოეცხადა და თორის სამართალში გიწვევს.

სანდორი: /გაოცებული/. მე მიწვევს?...ვინ არის იგი?

რაბი ყაზრიელი: შენი მეგობარი იყო, ნისან ბენ კარინა.

სანდორი: /ფიქრდება/. ნისანი... ნისანი... რა უნდა ჩემგან? რას მიჩივის?

რაბი ყაზრიელი: თორის სამართლის უამს გვაუწყებს. ახლავე უნდა გვიძხრა, სამართალს მიიღებთ თუ არა!

სანდორი: /კანკალებს/. როგორც რაბი მიბრძანებს...

რაბი ყაზრიელი არ გვაქვს უფლება მაძიებელს საქმე დავუბრკოლოთ, მით უმეტეს, თუ, მაძიებელი მიცვალებულია, რადგან მას შეუძლია ზენაარის სამსჯავროში გადაიტანოს საჩივარი.

სანდორი: /ეშინია/. ვლებულობ ჩემს თავზე, ვლებულობ...

რაბი ყაზრიელი: ახლა კი შეგიძლია გახვიდე. /სენდორი გადის/. მიხაელ, მომიტანე კვერთხი! /მიხაელს კვერთხი მოაქვს/. მიხაელ, აიღე კვერთხი და წადი სასაფლაოზე, დახუჭე თვალები, პირი

აღმოსავლეთით იქცეი! როცა მიხვალ, გადაისროლე კვერთხი შენი მიმართულებით! იმ ადგილას, სადაც კვერთხი დაეცემა, შეჩერდები, მიხვალ უახლოეს საფლავთან, კვერთხს სამჯერ დაჰკრავ და ასე მოახსენებ: წმიდაო მიცვალებულო! ყაზრეღ მიროპოლელმა, დიდი რაბი იცილეს შვილმა, შენთან გამომაგზავნა; იგი ითხოვს შენგან შენდობას შენს სამკვიდრებელში რომ გაწუხებს და განკარგულებას იძლევა – წაბრბანღე შენთვის ნაცნობი გზით და ამცნო წმიდა მიცვალებულს – ნისან ბენ კარინას, რომ მიროპოლელი რაბი შიმშონი, სასულიერო მოსამართლე, თავის მეგობარს სენდერ ბენ ჰანაასთან თორის სამართალში იწვევს და უბრძანებს მას, რომ ახლავე, დაუყოვნებლივ მოვიდეს თავის სამოსელში, იმ სამოსელში, რომლითაც ისრაელთა საფლავს მიეზარა. ამ სიტყვებს სამჯერ გაიმეორებ, ამის შემდეგ პირს იბრუნებ და დასავლეთის მხრიდან დაბრუნდები, ყვიროლის ხმები რომ შემოგესმას, უკან არ მიიხედო, თორემ შენი სიცოცხლე დიდ განსაცდელში ჩავარდება და ჩემი კვერთხი არც ერთი წამით ხელიდან არ გაუშვა. გაფრთხილდი და გაფრთხილდი! წადი, ღმერთი იყოს შენი მფარველი! მადლისმქნელ გზავნილს სიავე ვერ გაეკარება.

/პაუზა/. შემოუზღუდეთ ადგილი მიცვალებულს და მეც შემოვრკალავ მას /წრეს შემოავლებს კვერთხით მარცხენა კუთხეში მარცხნიდან – მარჯვნივ. კვერთხს მიხაელს გადასცემს. მიხაელი გადის. შემოდის ორი ხასიდი. ხელში ზეწარი უჭირავთ. ზე-

წარს ჭერზე ჩამოჰკიდებენ და ფარდასავით გაშლი-
ან/. შემოვიდეს სენდერი! /შემოდის სენდერი/
სენდერი! გაგზავნე თუ არა ეტლი, ნეფისა და მოყ-
ვრების მოსაყვანად?

სენდერი: გაგზავნე, რაბი!

რაბი ჰაზრიელი: და ჯერაც არ მოსულან?

სენდერი: არა, მაგრამ წუთი-წუთ მოლოდინში ვარ.
მათ ბელაური ცხენები დავადევნე.

რაბი ჰაზრიელი: მკვირცხლი გაგზავნე ახლავე,
რომ უფრო იჩქარონ. შუადღემდე უსიკვდილოდ აქ
უნდა გაჩნდნენ.

სენდერი: ახლავე გაგზავნი /გადის და მაშინ-
ვე შემობრუნდება, პაუზა/.

რაბი ჰაზრიელი: /რაბი შიმშონს და მსაჯულებს/.
ამ ცოტა ხანში ჭემმარიტების სამყაროდან ჩვენს
წინაშე უსხეულო არსება გამოცხადდება; მას და
ამაოებათა ქვეყნის ადამიანს შორის ჩვენ სამარ-
თალი უნდა მოვახდინოთ /პაუზა/. და ამგვარად,
აქედან უნდა ვისწავლოთ, რომ ჩვენი წმიდა თორა
ადამიანებს ამ ქვეყნად მიეცა, მისი სამართალი
ურყევია თვით ცაშიც-კი, და რაოდენ სავალდებუ-
ლოა დედამიწის მკვიდრთა შორის /პაუზა. კარებში

მეშუღახი გამოჩნდება/. მიმივე და სასტიკია თორის ამგვარი სამართალი, რადგან ამ დროს სამყაროს ყველა კამარა გაიხსნება, და ასეთი სამართალი, რომელიც რისხვით არის აღსავსე, მიწიერ მოსამართლეს, უფალო განმარინენ, საფრთხეში ჩააგდებს და მაშინვე, მისი სხეული წარსდგება ზეციერი სამსჯავროს წინაშე. ამიტომაც ასეთ სამართალს შიშით და ძრწოლით უნდა შევუდგეთ. რადგანაც... რადგანაც... /სიტყვას შეწყვეტს, მიმოიხედავს. შემაძრწუნებელი სიჩუმე. რაბი ყაზრიელი თვალს შემორკალული ზეწრის ზღუდეზე შეაჩერებს. თვალი ყველას იქით უჭირავს/.

მსაჯული პირველი: /მის გვერდით მყოფს, შიშით/. მგონი, უკვე მობრძანდა.

მსაჯული მეორე: /მის გვერდით მყოფს, ისიც აგრეთვე შიშით/. უკვე მობრძანდა, მგონი...

რაბი შიმშონი: /მათსავით/. მობრძანდა...

რაბი ყაზრიელი: /ზღუდის მიმართ/. წმიდაო განსვენებულო, ნისან ბენ კარინა, ჭეშმარიტი სამსჯავრო აღგენს, რომ არ გამოხვიდე შენთვის შემოფარგლული წრის გარეთ /ჰაუზა/. წმიდაო განსვენებულო! ჭეშმარიტი სამსჯავრო აღგენს, რომ წარმოგვიდგინო შენი ძიება და სარჩელი, რაც სენდერ ბენ ჰანიას გინდა ბრალად დასდო. /ყველა სულ-

განაბულია. შემადრწუნებელი პაუზა/.

მსაჯული პირველი: /შეშინებული, მეორეს ჩურჩულით/. პასუხს იძლევა.

მსაჯული მეორე: /როგორც პირველი/. პასუხს იძლევა.

რბი შიმშონი: /სენდერს/. სენდერ ბენ ჰანია! წმიდა განსვენებული ნისან ბენ კარინა ჩივის და ამბობს, რომ შენ და ის ბავშვობიდანვე მეგობრები ყოფილხართ, ორივეს ერთ იეშიბაში გისწავლიათ, სულით და გულით ერთმანეთი გყვარებიათ, დაოჯახებულხართ და შემდეგ რაბის სახლში ერთმანეთს შეხვედრიხართ; რომ თქვენი სიყვარული უფრო მეტად განმტკიცებულიყო, ერთმანეთისათვის ხელი ჩამოგირთმევიათ და სიტყვა მიგიციათ, რომელიმე თქვენგანს ერთი რომ ვაჟი ჰყოლოდა და მეორეს ქალიშვილი, ერთმანეთისათვის უნდა შეგეროთ.

სანდერი: /მთრთოლვარე ხმით/. სწორია, ჭეშმარიტია...

რბი შიმშონი: სენდერ ბენ ჰანია! წმიდა განსვენებული ჩივის და ამბობს, რომ ხელის ჩამოთმევის შემდეგ დიდ ხანს გაუვლია და მის მეუღლეს გაჩენია ვაჟიშვილი, ხოლო შენს მეუღლეს კი-ქალიშვილი. ამის შემდეგ გაუვლია ერთ წელს და

წუთისოფელს გამოვესალმეო / მცირე პაუზა /, ჭეშმარიტების სამყაროში უმცნიათ მისთვის, რომ მის შვილს მაღალსულოვნება აქვსთ მინიჭებული და ეს მისი სული სულ ზევით და ზევით მიილტვისო; მამა თავისი შვილით ამაცობდა და დიდი სიხარულით შეჰხაროდა მას. ამის შემდეგ ხელავს, რომ მისი შვილი ჩადგა ჰასაკში, და თავისდაუნებურად სულ გამოცვლილა და თავისი წყვილეულის ძებნა დაუწყია და ასე უფლია ადგილითი—ადგილად და ქალაქიდან—ქალაქად; ვიდრე შენს ბინა—სამყოფელს მოალწევდა, სენდერ, შენს სახლს ესტუმრებოდა და შენს სუფრას ეწვეოდა. აქ დაჰხვედრია თავისი თანამეწყვილე და სული მისი წარუტაცია. და რადგან შენ, სენდერ, მდიდარი ყოფილხარ, ის კი — ლარიბი, ამიტომ თვალი მასზე არ გაგხელია და მდიდარსა და გვარიშვილიან სასიძოს საძებნელად წასულხარ, მაშინ ნისანის ვაჟიშვილის გული სასოწარკვეთილებამ შეიპყრო და წავიდა რომ ახალი გზები ეძიო. ამის გამო ნისანს შვილისადმი გული დამგლოვიარებია და დამწუხრებულა. როცა სატანა—სიტრა—ახარას დაუნახავს, ღმერთი გვფარვიდეს ჩვენ, — რომ ბენ ნისანის ვაჟიშვილი სასოწარკვეთილებათი ჩავარდნილი, ხელთ ჩაუგდია, და მახეში გაუბამს და უდროოდ წუთისოფელს გამოუსალმებია. ნისანის ვაჟიშვილის სული დიდხანს დაძრწოდა უფსკრულში, ვიდრე სენდერის ასულის სხეულში "დიბუკის" სახით დასადგურდებოდა /პაუზა/. ახლა ნისან ბენ კარინა ჩივის იმის გამო, რომ იგი

ორივე სამყაროს მოწყვეტილია, არც სახელი, არც შთამომავლობა, არც მემკვიდრე და არც სასოება მას აღარ გააჩნია. ჩაქრა მისი კერა და დაივსო მისი სანთელი სამარადისოდ. ვინ იტყვის მისი შვილის შემდეგ "კადიშ"-ს, მისი სულის შესანდობარს და ვინღა მოიხსენიებს მის სულს. ჭეშმა-რიტ სამსჯავროს თხოვს სენდერი ჩვენი წმიდა თორის მსჯავრით გაასამართლოს და მოეკითხოს მისი დალუპული შვილის სისხლი, სისხლი იმ მოღმათა და ნაყოფთა, რომლებიც მას უნდა წარმოეშვა თაობიდან-თაობისათვის.../შემაძრწუნებელი პაუზა/.

რაბი ყაზრიელი: სენდერ ბენ ჰანია. ხომ მოისმინე წმიდა განსვენებული ბრალს რაში გღებს? რა შეგიძლია უპასუხო?

სენდერი: /სასოწარკვეთილი/. რა ვთქვა და რა ვილაპარაკო. ენა მეზნევა და სიტყვაც ვერ მიპოვნია. ვთხოვ და ვემუდარები ჩემს მეგობარ წმიდა განსვენებულ ნისან ბენ კარინას, რომ მან მთელი გულით მომიტევოს. რადგანაც ცოდვის ჩადენა და ხელის ჩამორთმევიდან გადახვევა ბოროტ განზრახვით არ მომავლია, ღმერთმა დამიფაროს, არამედ შეცდომით. ხელის ჩამორთმევის შემდეგ თითოეული ჩვენგანი ხომ თავის ქალაქს დაუბრუნდა და ამიტომაც ძალაუნებურად ერამანეთს დავცილდით. მას შემდეგ აღარც შევხვედრებოდით და ამის შესახებ არც რაიმე გამიგონია. არ ვიცოდი, თუ

მას ვაჟიშვილი შეეძინა, მისი სიკვდილს ამბავიც უკვე დიდებანა და ვიწყებას მივეცი. ხოლო როცა დავინახე, რომ ხელის ჩამორთმევის ამბავი აღარ გამიხსენა, ვიფიქრე, ალბათ ნისანის მეუღლემ მას ვაჟიშვილი არ დაუბადა და ხელის ჩამორთმევაც თავისთავად გაუქმებულია—მეთქი.

რუბი შიგზონი: რატომ არ შეეცადე, ეს ამბავი გაგეკითხა და დანამდვილებით გაგეგო?

სენდერი: მე ქალიშვილის მამა ვიყავი და ვიფიქრე, ჩემს მეგობარ ნისანს ვაჟი რომ ჰყოლოდა, იგი უთუოდ მომბებნიდა—მეთქი, რადგან ასეთია ქვეყნის წესი და ადათი, რომ ნეფიანთ მხარემ უნდა მიაკითხოს დედოფლიანსა და არა პირიქით.

რუბი ყაზრილი: ნისანის შვილი შინ, ოჯახში სტუმრად გყოლია, და სუფრაზე მიგიწვევია ხოლმე. რატომ არ შეეკითხე ვინ და სადაური იყო იგი?

სენდერი: არ ვიცი... აღარ მახსოვს... მაგრამ გეფიცებით, გული მისკენ მიმიწევდა და ვნატრობდი ჩემი ქალიშვილის ნეფედ მყოლოდა. და როდესაც მაჭანკლები სასიძოდ უფრო სახელგანთქმულებს მთავაზობდნენ, ყოველთვის დიდ მოთხოვნებს ვუყენებდი, რომ ნეფიანთი არ დამთანხმებოდნენ და თავი დაენებებიათ ჩემთვის. ამნაირად სამი მაჭანკლობა ჩაიშალა ზედიზედ, რის გამოც ნათესა-

ვები და ჩემი გვარისკაცი ავიმხედრე...
/პაუზა/.

რაბი შიმშონი: ნისან ბენ კარინა ამბობს, რომ შენ მაშინვე იცანი, სახით შვილი მამასა ჰგავდა, მაგრამ გეშინოდა შეგეკითხა, ვინ იყო იგი. ქალიშვილისათვის ოქროს უზალთუნებსა და დიდ ქონებას ეძევნებოდი, ამგვარად, ცოდვას შეემთხვიე და მისი შთამომავლობა ძირფესვიანად აღიკვეთა და მისთვის განკუთვნილი გვირგვინი ღრმა უფსკრულმა შთანთქა...

რაბი ყაზრიელი: ნისან ბენ კარინა! სიკეთისა და სიავის გზები ადამიანის ხელთაა, თუ შენმა შვილმა სწორ გზას გადაუხვია, ამაზე სენდერ ბენ პანაია პასუხს არ აგებს.

რაბი შიმშონი: ვინ იცის? იქნებ უკანასკნელ წამს მის სულში ქვეყნის აღგზნებული ცეცხლის ბრწყინვალე ნაპერწკალმა იელვა? /შემოდის მიხაელი და კვერთხს გაუწოდებს რაბი ყაზრიელს/.

რაბი ყაზრიელი: /რაბისა და მსაჯულებს უჩურჩულებს, ფეხზე წამოდგება კვერთხით ხელში/. ჩვენ, ჰეშმარიტი სამსჯავროს შემადგენლობაჲ, მოვისმინეთ რა ორივე მხარის ძიება, დავადგინეთ ასეთი სამართალი: რადგანაც არ შეიძლება იმის გარკვევა, რომ ხელის ჩამორთმევის დროს ორივე ქალი

ორსული იყო თუ არა, ხოლო ჩვენი წმიდა—თორის სამართლით ადამიანი პასუხს არ აგებს იმაზე, რაც ქვეყნად ჯერ კიდევ არ მოვლენილა, ამის გამო გამოვიტანეთ შემდეგი განაჩენი: სენდერი დავალოანებული არ არის ხელის ჩამორთმევაში, მაგრამ, რადგან მან ხელის ჩამორთმევა მოვალეობად მიიღო, გადაუხვია მას და ამის შედეგად ნისან ბენ კარინას უზომო მწუხარება მიაყენა, აქედან გამომდინარე, სენდერის მიმართ შემდეგი სასჯელი გამოგვაქვს: ნისანსა და მის შვილებს, იმ შვილებს, რომლებიც მის ვაჟი შვილს უნდა გაეჩინა, სენდერმა მთელ თავის სიცოცხლეში "კადიშ"—ი, — სულის შესანდობარი" უნდა უთხრას და ქონების ნახევარი ღარიბებს დაურიგოს. /პაუზა/. ამასთან ერთად ჭეშმარიტ სამსჯავროს გამოაქვს შემდეგი განაჩენი: წმიდა განსვენებულმა ნისან ბენ კარინამ უბრძანოს თავის შვილს მამობრივი ბრძანებით, რომ დაუყოვნებლივ დატოვოს ხანას ასული ქალიშვილი ლეას სხეული... და ჭეშმარიტი სამსჯავრო თხოვს წმიდა განსვენებულ ნისან ბენ კარინას, რომ მთელი გულით და სულით მიუტევოს სენდერ ბენ პანიას, ამ მაღლის წყალობით კი შეიბრალებს გამჩენი, წმიდა არს იგი, და მისი შვილის სულს, რომელიც დაწრწის და უგზოუკვლოდ დაეხეტება.

რაბი შიმშონი, მსაჯულნი და სენდერი: ამენ!

რაბი ყაზრიელი: წმიდაო განსვენებულო, ნისან

ბენ კარინა! მოისმინეთ თუ არა განაჩენი? ღებულობთ თუ არა ამ განაჩენს? /შემაძრწუნებელი სიჩუმე, ყველა სმენად არის ქცეული/. სენდერ ბენ ჰანია მოისმინე თუ არა სასამართლოს განაჩენი?

სენდერი: მოვისმინე.

რაზი ყაზრიელი: განაჩენს ღებულობთ თუ არა?

სენდერი: დიალ, ვღებულობ.

რაზი ყაზრიელი: წმიდაო განსვენებულო, ნისან ბენ კარინა! სასამართლოს დახურულად ვაცხადებ. აწ დაუბრუნდი შენს სამკვიდრებელს და გაძღვევ განკარგულებას, რომ გზად არა ავნო რა არც ერთ ადამიანს და არც რომელიმე სხვა არსებას /ჰაუზა/. მიხაელ, მოტა წყალი.../მიხაელს შემოაქვს ტაშტი, დოქი წყლით და იატაკზე დგამს. ყველა ხელს იბანს/. მოხსენით ზღუდე! /ჩამოხსნიან ზეწარს/. მიხაელ, მომეცი კვერთხი! /მიხაელი კვერთხს მიაწოდებს. რაზი ყაზრიელი კვერთხით რკალს შემოავლებს იმავე ადგილზე, მაგრამ მარჯვნიდან მარცხნივ. ჰაუზა. სენდერს/.

სენდერ, ცოტა ხანიც და დიბუკს გაუთავდება ვადა, რომელიც გარდავუწყვიტეთ. და როგორც კი იგი გამოვა შენი ქალიშვილის სხეულიდან, მაშინვე ქორწინების კურთხევაზე უნდა წარვადგინოთ. მოამ-

ზადონ აჯილა და ქალიშვილი საქორწინო ტანისამოსით მორთონ. ყველაფერი მზად იყოს; თუ ნეჟე და მისი მოყვრები არ მოსულან, საჩქაროდ მკვირცხლი აფრინეთ!

სენდერი: ყველაფერს შევასრულებ, რასაც რაბი მიბრძანებს. /გადის. რაბი ყაზრიელი ტალეძს მოიხსნის და დაკეცავს, თეფილინს მოიხსნის და შეუღება დახვევას/.

რაბი შიმშონი: /მსაჯულებს ჩურჩულით/. იცი თუ არა, რომ განსვენებულმა სენდერს არ მიუტევა...

მსაჯულნი: /შეშინებულნი/. დიალ, ვიცი...

რაბი შიმშონი: /როგორც მანამდე/. შეამჩნიეთ თუ არა, რომ განსვენებულმა განაჩენი არ მიიღო?..

მსაჯულნი: /როგორც მანამდე/. როგორ არა, შევამჩნიეთ!

რაბი შიმშონი: /როგორც მანამდე/. გულისხმაჰყავით თუ არა, რომ განსვენებულმა ცადიკის სიტყვებს "ამენ"-ი არ უპასუხა?

მსაჯულნი: /როგორც მანამდე/. როგორ არა, გულისხმაჰყავით...

რაბი შიმშონი: /როგორც მანამდე/. მეტად ცუდი ნიშანია. ხელავდ, რაბი ყაზრჩელს ხელები როგორ უკანკალებს...

მსაჯულნი: როგორ არა, ვხედავდ.

რაბი ყაზრჩიელი: /ფიქრებში მეტად ჩანთქმული/. უფალო სამყაროისა! შენი გზები მეტად დაფარული და საკვირველია, მაგრამ ნეტარი სურვილი შენი სინათლეა ჩემი ბილიკისა და ამიტომაც მასზე მივდივარ სასოებით. არ გადავუხვევ მას არც მარჯვნივ, არც მარცხნივ.

რაბი შიმშონი: გესმით? როგორ მტკიცედ დგას და უკან არ იხევს.

რაბი ყაზრჩიელი: /თავს ასწევს, შინაგანი რწმენით/. მიხაელ, შემოიყვანონ ქალიშვილი! /მიხაელი გადის. სენდერსა და ფრიდას შემოჰყავდ ლეა საქორწინო ტანსაცმელში და მერხზე დასვამენ/. დიბუკო! ვადა, რომელიც მოგეცი, უკვე გავიდა. გამოხვალ თუ არა შენი ნებით ხანას ასული ქალწული ლეას სხეულიდან?

ლეა: /დიბუკი/. არა!

რაბი ყაზრჩიელი: მიხაელ, "მინიან"-ს თავი მოუყარე ხერემისათვის. ყველა საჭირო იარაღი გა-

მეუთხე მოქმედება

ნამზადე /მიხაელი გადის. რაბი შიმშონსა და მსაჯულებს/. აბა, მოემზადენით და დასხედით ჩემთან ერთად მაგიდასთან /დასხდებიან. შემოდის მიხაელი და უკან მოჰყვება ათი იუდეველი/. გამოაბრძანეთ სეფერ-თორები, აიღეთ საყვირები! /შეასრულებენ/. დიბუკო! რადგან ჩემს ბრძანებას არ ემორჩილები, ზეციურ ძალთა ხელთ უნდა მიგცე და ისინი მთელი თავიანთი ძლიერებით წარმოღვებიან და გამოგიყვანენ შენ. საყვირი! /უკრავენ/.

ღეა: /დიბუკი დიდი ბრწოლით/. განმიტევეთ! ნუ განმღვნით! არ გამოვალ!

რაბი ჰაზრიაელი: დიბუკო! გაუტეხელო! აბა ესე რა ხელთ მიგცემ შენ საშუალო ძალებს, რომლებიც არც კეთილნი არიან და არც ბოროტნი, წარმოსდგებიან ისინი მთელი თავიანთი მძვინვარებით და გამოგიყვანენ შენ. საყვირი განგაშინი!
/უკრავენ/.

ღეა: /დიბუკი ღონემიხდილი დიდი მწუხარებისაგან/. მთელი ქვეყნის ძალები აღდგნენ ჩემს წინააღმდეგ! ჩემს წინაშე დგანან ისრაელის დიდებულნი, მათ შორის მამაჩემის სულიც დგას და ყველა მიბრძანებს, რომ გამოვიდე, ძალ-ღონე თანდათან მეკარგება! მაგრამ, ვიდრე თუნდაც ერთი ნამცეცი ძალა გამაჩნია, გავუმკლავდები მათ და

არ გამოვალ! /კარებში გამოჩნდება მეშულახი/.

რაბი ყაზრიელი: /გაკვირვებული/. ხომ არ აკლია აქ ერთი ძალა, მეტად დიდი ძალა, რომელიც მის შემწედ გამოდის? /სიმბაფრით/. შეაბრძანეთ სეფერ-თორები! წმიდა კილობანს შავი კრეტსაბმელი ჩამოაფარეთ! ყველამ თეთრები ჩაიცვიო და აანთეთ შავი სანთლები! /შეასრულებენ. გაჩერდებიან/. "აღსდექ, უფალო, და განიბნენ მტერნი შენნი ილტვოდნენ მოძულენი შენნი სახისა შენისაგან" - დიბუკო! სახელითა იერუსალიმის დიდი სინედრიონისა და ნებითა აქ მსხდომი წმიდა სამსჯავროისა, იმისათვის, რომ არ გახმეს ფოთლი იაკობის შტოისა, აჰა ესე რა მე, ყაზრიელი ბენ ჰადასა, არარაობად ვაქცევ ყველა იმ კანონს, რომელსაც ამ ქვეყნიური ცხოვრებისა და ხანას ასული ლეა ქალწულის სხეულს დაუკავშირებია...

ლეა: /დიბუკი/. ვაიმე!

რაბი ყაზრიელი: და გაბევაბ სრულიად საისრაელოდან. საყვირი-გრგვინვა! /უკრავენ/.

მეშულახი: აღგზნებულმა ცეცხლმა უკანასკნელი ნაპერწკალიც შთანთქა.

ლეა: /დიბუკი მომაკვდავის ხმით/. მზადა ვარ.

რაბი ყაზრიელი: და მას ხომ აღარ დაუბრუნდები ისევ?

ლეა: /ღიბუკი/. აღარ დაფუბრუნდები...

რაბი ყაზრიელი: სასულიერო სასამართლოს ძალითა და ჭეშმარიტ სამსჯავროს ძალით აჰა ესე რა ვა-უქმებ შენზე ყველა იმ შეჩვენებასა და შერისხ-ვას, რომლებიც მოგაყენე შენ. ჩააქრეთ სანთლები! /აქრობენ/. ჩამოხსენით შავი ფარდა! /ჩამოხსნი-ან/. გაიხადეთ თედრები! შეინახეთ შოფარები! /ხელებს ზე აღმართავს/. უფალო სამყაროისავ, შემბრალე მოწყალეო ღმერთო! შენ გევედრები: ნუ განიშორებ მგლოვიარე სულსა შენი წიაღიდან და გაბევებულსა საისრაელოდან, და მიუზღე მას შენი მართლხსაჯულებითა და მოაღწიოს შენს ტახტამდე გზააბნეული სულის წამებამ. წარმოუდგეს მას მადლი მისი წინაპრებისა და ხმა ჩვენი ლოცვისა, შეიწყნარე, როგორც საამო სურნელება საკურთხევე-ლისა. ღმერთო ისრაელისავ! საბრალო სულს გაუღე სამყაროთა ყველა ჭიშკარი, და მოენახოს მას სამ-კვიდრებელი ზეცის დიდებულთა შორის და იყვან მშვილობა შენს მრევლში და ლხენა შენს სრა-სა-სახლეში. ამენ!

ყველა: ამენ!

ლეა: /ღიბუკი, მომაკვდავის ხმით/. მიუხაროდ "კადიში" სულის შესანდობარი, დრო დასრულდა!

სენდერი: აღმალღინ და კურთხეულ იყავნ სახელი ზენაარ, რომელმან იგი შექმნა სამყარო სრულები-თა /საათი თორმეტჯერ დარეკავს. ლეა მუხლმოკ-ვეთილი სკამზე დაეცემა და კვნესის ხმა აღმოხ-დება/.

რაბი ყაზრიელი: /გაფაცოცებული/. დედოფალი აჯი-ლაში მიიყვანეთ /ოთახში შემოვარდება მიხაელი/.

მიხაელი: ეს წუთია დაბრუნდა მკვირცხლი და შე-გვატყობინა, მოყვრებს გზა დაუბრკოლდათ. ეტლს ბორბალი გაუტყდაო. ახლა ფეხით მოდიან და უკვე ქალაქს უახლოვდებიანო. აგერ ბორცვის თავზე მო-ჩანან.

რაბი ყაზრიელი: /დამშვიდებული, ფიქრებში ჩან-თქმული/. რაც იქნება, იქნება! /სენდერს/. დავტოვოთ დედოფალი, ამ მოხუცმა ქალმა ყური ათხოვოს, ჩვენ-კი წავიდეთ, ნეფეს შევეგებოთ /აიღებს კვერთხს და ლეას გარშემო წრეს შემოხა-ზავს. რაბი ყაზრიელი, სენდერი და მიხაელი გა-დიან. ხანგრძლივი დუმილი/.

ლეა: /თვალებს გაახელს/. ვინ არის აქ ჩემთან? ჩემი ბებია... ბები! რა ცუდად ვარ, მიშველე რა-მე... დამაძინე...

ფრიდა: ნუ გეზინია, შვილო... ავზნიანობა იცოლნი კელარელეზმა და ისტაილიტეზმა - სიონისა და ისრაელის ყველა მობულეზმა. გამოიჩინე სულგრძელეზმა, განიშორე მწუხარეზმა და კაეზანი... რამეთუ აგერ შენთან არის ისრაელის მფარველა, რომელიც კეთილსა და ტკბილ სიზმრეზს: მოგანიტეზს, სპეტაკი ფიქრეზი გარს დაგტრიალუზენ და კეთილი ანგელეზი თავს გეველიანი! /გარედან საკრავეზის ხმა მოისმის, საქორწინო ჰანგი/.

ლია: /კანკალეზს/. მოდიან ნეტარი საფლავის გარშემო საცეკვაოდ, რათა გაამხარულონ ნეფედედოფალი, რომლეზიც იქ არიან დამარხულნი.

ფრიდა: ნუ კანკალეზ, შვილო, ნურც გეზინია! მრავალი გუზაგი - ყველა გულადი და შეუპოვარი თავს გადგია. საშიში ღამეეზის გამო მახვილით მხარზე სამოცი ვაჟკაცი, ომში გამობრძმენდილხი და საჭურველით აღჭურვილნი გარს შემოგხვევიან. ნეტარხსენეზულნი მამეზი და სპეტაკი დედეზი ავზნიანი ხიფათისა და ავი თვალისაგან შენ დაგიფარავენ. სულ მალე ბედნიერ-ყისმათიან ქორწინეზას შენ ეღირსეზი... /იავნანის ხმით/. ღვთისნიერი დედაშენი ოქრომკედლით მოწმული, დღეს სამოთხიდან გამობრძანდება; მის შესახვედრად ორი ანგელეზი გამობრძანდა, ღვთის ორი ანგელეზი... ხელი ჩასჭიდა ერთმა მარჯვნივ, მეორემ მარცხნივ... "ხანა ბანოვანო სეფე-ქალო, ხანა სწორუპოვარო სეფე-ქალო! რა ამბავია დღეს

რომ ოქრომკედით მორთულხარ?" ხანა აასუხობს და ეუბნება: ასეო, ისეო, როგორ არ გამოვიდე დღეს ოქრომკედით მორთულიო, დღეს ხომ ჩემი ქალიშვილი ქორწინდებაო! - "ხანა ბანოვანო სეფე-ქალო, ხანა სწორუპოვარო სეფე-ქალო! რა მოხდა აგრე რიგად რომ დამწუხრებულხარ?" ხანა პასუხობს და ეუბნება: ასეო, ისეო, როგორ არ დავმწუხრდე, როცა ჩემი სიხარული მწუხარების ნიშანია, სიხარული ხომ ჩემი მწუხარების ნიშანიაო... აგერ ჩემი დედისერთა ქალიშვილი ქორწინდება და შორიდან უნდა შევცქეროდე, მაგრამ მხარში კი ვერ ამოვუდგები, მხარში კი ვერ ამოვუდგებიო... აჰა, უკვე აკურთხეს პატარძალი მშვენიერი და სკიანნი, ჩემი ლეა პირმზიანი, მოხუცები და ბავშვები ყველანი სუფრისაკენ გარბიან, ყველანი სუფრისაკენ გარბიან, იღია წინასწარმეტყველი ჭიქას ხელთ აიღებს და ზე აღმართავს /თვლემს/. რომ აკურთხოს იგი... მთელი ისრაელის წინაშე... სახელითა... /ჩაეძინება. ლეა წევს თვალებდახუჭული. ხანგრძლივი პაუზა/.

ლდა: /ღრმად ამოიოხრებს. თვალს გაახელს/. ვინ არის, რომ კვნესის?

ხანანის ხმა: მე ვარ...

ლდა: შენი ხმა მესმის, შენ კი ვერ გხედავ.

ხანანის ხმა: ჩემსა და შენს შორის "რკალის" ზღუდეა, ერთმანეთს რომ გვაშორებს...

ლმა: შენი ხმა სასიამოვნოა ჩემთვის, როგორც ქნარის ხმა, შუალამისას რომ მოთქვამს ხოლმე. ვინა ხარ შენ?

ხანანის ხმა: დამავიწყდა. ჩემს ხსოვნას შენი გული თუ შეინახავს მხოლოდ...

ლმა: ოჰ, როგორ არ მახსოვხარ!.. შენს ძებნაში დავლიე სული. სინათლის წყაროსკენ წყურვილით გამოვეშურე... თვალმა ტკბილი ცრემლები აფრქვია და უკუნი ლამის ზმანებაში ნათელ სახიერებას ვხედავ. ვანა ის შენა ხარ, რომ გამოიმეცხადე?

ხანანის ხმა: დიახ, მე ვარ.

ლმა: ოჰ, როგორ არ მახსოვხარ?! შენი თმა ბალასინის ცრემლებივით ღბილია... შენს გრძელ წამწამებს ქვეშ მოეღვარე თვალები მადლით აღსავსეა. შენი ბიდეშურის თითებიანი ხელები ფერმკრთალია... დღე და ღამე მხოლოდ შენზე მელევა სული... /პაუზა/. მაგრამ შენ ჩემგან წახვედი, მიმატოვე, და თვალთ დამიბნელე და სულიც გარდამიხვეწე. უბედური ქვრივივით უცხო კაცს მიმგვარეს დასაქორწინებლად. შემდეგ კი შენ ჩემთან დაბრუნდი... და ჩემს გულში მკვდარმა სულმა, მგლო-

ვიარე სიხარულმა კვლავ ფესვი გაიდგა... მეორედ რად მიმატოვე?

ხანანის ხმა: ყველა ზღუდე გავარღვით, სიკვდილის გზა გადავლიე, ქვეყნის უბველესი კანონები და მრავალი თაობის ადათები გაფაუქმე, ბუმბერაზებს, გოლიათებსა და უდიერთ გავუმკლავდი... და როცა ძალ-ღონე გამომელია, მიგატოვე, რათა კვლავ შენთან დაბრუნება შემძლებოდა.

ლმა: დაბრუნდი ჩემთან, ჩემო მეუფევ. ჩემო საქმროვ... ჩემი გულის სიღრმეში, მკვდარს გატარებ, და ღამის სიზმრების ჟამს ბავშვებს, რომლებიც არ გაგვიჩნდნენ, ჩვენს მუხლებზე ვათამაშებთ... /ტირის/. მათ აბრეშუმის პერანგებს შევუკერავ და ნაირ-ნაირ სიმღერებს მოვუქარავ...
ნანა, შვილებო, ნანიანა.
უაკვანთო, უსახლკარნო, ნანიანა.
ამა სოფელს მოკლებულნო, ნანიანა.
ჩუმად, ყურად მოტირალნო, ნანიანა...

/გარედან საკრავების ხმა ისმის. საქორწინო ჰანგი. ლეა კანკალებს/. აგერ მოდიან, უცხო კაცს უნდა მიმგვარონ დასაქორწინებლად. მოდი ჩემთან.

ხანანის ხმა: შენი სხეული დაკარგულია ჩემთვის. მხოლოდ შენ სულთან მოვალ! აჰა, მოვლივარ! /კედელში გამოჩნდება/.

ლდა: /სიხარულით/. რკალის ზღუდე გაირღვა! მე შენ გხედავ, ჩემო ნეფეც, მოდი ჩემთან!

ხანანის ხმა: /ექსეგზურად/. მოდი ჩემთან!

ლდა: /თითქოს დგება, სიხარულით/. აჰა, მოვდივარ შენთან...

ხანანი: /იმეორებს/. აჰა, მოვდივარ შენთან...

ხმები: /კედელს იქით/. მოიყვანეთ პატარძალი ქორწინების კურთხევაზე! /საქორწინო ჰანგი. ლეა შავ თავშალს მერხზე ტოვებს, იგი მთლად თეთრებშია გამოწყობილი, მუსიკის ხმაზე მიაბიჯებს თითქოს დასაქორწინებლად, ხანანისაკენ მიემართება და მის ადგილზე გაჩერდება. ხანანი გაქრება. შემოსასვლელში გამოჩნდება მეშულახი. შემოდის რაბი ყაზრიელი კვერთხით ხელში/.

რაბი ყაზრიელი: /ლემს პირვანდელ ადგილს ათვალიერებს. თავს ჩალურავს/. დაიგვიანეს...

ლდა: /თითქოს ხმა შორიდან მოდის/. არე-მარე უხვი სინათლით მოფენილა. მოვედი შენთან სამულამოდ, ჩემო საქმროვ... ჩვენ წყვილად ძივეშურებით და მივფრინავთ მწვერვალთა-მწვერვალეზისაკენ. /წყველიადი მოდის და მატულობს/.

რბი ყაზრიალი: კურთხეული ბრძანდება ჭეშმარი-
ტი მოსამართლე! /უკუნი. მოისმის: იღუმალი გალო-
ბა/.

რატომ და რისთვის

ილტვის სული

ზესკნელიდან

ქვესკნელისაკენ?

/ან/ ქვესკნელიდან

ზეცისაკენ რად ილტვის იგი?

ქვესკნელი ხომ ამალღების გზა არის მისი...

ქვესკნელი ხომ ამალღების გზა არის მისი...

მ ა რ დ ა .

დ ა ს ა ს რ უ ლ ი .

ეგრულ სიჭკაშ

ბ ა ნ მ ა რ ტ ი ბ ი თ ი

ლ ე ძ ს ი კ ო ნ ი

- ა ადონი - უფალი, ღმერთი.
 არონ-ჰაკოვლი - წმინდა კარაღა-კილო-
 ბანი, საღაც ინახება
 სეფერ-თორები.
 ანათიმა - შერვენება, სამართალში
 გადაცემა.
 ახარი - უცხო, სხვა.
- ბ ბრუხ ჰაბ - ვინც მოვიდა გაუმარჯოს.
 " " კურთხეულია.
 ბევაღი - უთუოდ, ნამდვილად, აბა რა.
 ბიმა - საკურთხეველი მაგიდა;
 ტრიბუნა.
 ბაჰანი - ზარმაცი, უბადრუკი, უქნა-
 რა; ყბელი.
- გ გაბი - მნე სალოცავში.
 გემარა - თორის ერთ-ერთი წიგნთაგანი.
 გილაღი - ისრაელში ერთ-ერთი მთის
 სახელი.

ბოლემი - თიხისაგან ჩამოსხმულ ალა-
მიანის ფიგურა; ილიოტი.

დ დიბუკი - სულის მიმოქცევა, მიწებება.
მიცვალებულის სულის დასად-
გურება ამა თუ იმ სულიერთა
არსში და უსულო საგნებში.
იხ. ჰადიბუკი.

ე ედსორია - სამშობლოდან გაძევება ან
გადახვეწა უცხო მხარეში.

თ თეშილინი - ფილაქტერია. დილით მლოცვე-
ლი ებრაელის მიერ ლოცვის
შესრულებისას თავზე იღებს
წმიდა თასმიან შავ გვირ-
გვინს და მარცხენა ან მარ-
ჯვენა მკლავზე იხვევს შვიდ-
რგოლს კვირის შვიდდღის აღ-
სანიშნავად.

თორა - მოსე წინასწარმეტყველის ხუთი
წიგნი. ბიბლია.

ი იეშივა - უმაღლესი ებრაული სასულიერო
სასწავლებელი.

იკტალიონი - სპეციალური წამოსახამი
დიდი თანამდებობის მიღე-
ბის უამს.

- კ კაბალა - წიგნები მისტერიული
სწავლუბისათვის .
კაბცანი - უპოვარი, უქონელი, ღარიბი.
კაღიში - საგანგებო ლოცვა მიცვალებუ-
ლის სახელზე; სულის შესან-
ღობარი.
კოღეშ-ჰაკოღაშიმ - წმინდათა წმინდა.
- მ მუშულახი - წარგზავნილი, მოვლინებული,
მივლინებული. ადამიანი რი-
მელიც ეწევა კომივოთაჟორო-
ბას დაქირავებოთ.
მინიანი - აუცილებლად ათი მამაკაცი
ლოცვის შესასრულებლად.
- რ რბინი - სასულიერო მასწავლებელი.
რეზ - ბატონი, პატრივცემული.
- ს საღიკი - ცაღიკი - ღვთის მოშიში,
ალაღმართალი,
წმინდანი.
სეფერ-თორა - ბიბლიის ხუთი წიგნი.
დაწერილია გრაგნილ პერ-
გამენტზე.
სიმხათ-თორა - თორის გამხიარულეზა
სპეციალურ დღესასწაუ-
ლით.

სინაგოგა - ებრაელთა სამლოცველო სახელი, ტაბარი.

სინედრიონი - უხუცესთა საბჭო.

- ტ ტალოთი - თეძრი, ფერად ზოლებიანი წამოსასხმელი დილის ლოცვის პერიოდში.
- ფ ფისახი - ეგვიპტიდან, მონობიდან განთავისუფლების გამოსვლის აღსანიშნავი დღესასწაული.
ფისუკოთი - მსჯავრ-კანონთა ნაწყვეტები.
ფოსკიმი - მსჯავრობა კანონების კრებული.
- ძ ძეჩუბიმი - ერთ-ერთი კეთილი ანგელოსები - ანგელოსთა შორის.
ძიფური - ცოდვების პატიების დღე.
- ყ ყამუდი - საწიგნე კარადა.
- შ შამაში - სინაგოგის მსახური.
შეაძოლი - წყლისა, არყისა და სხვა მისთანადა სპეციალური კურთხევა.
შივითი - წარმოვსახე, უფალო, ჩემსა წინაშე ნიადაგ.

შოშარი - პირუტყვის რქისაგან გამოჩარ-
ხული საყვირი, რომელიც იკვ-
რის ბრძოლისა და ლოცვის უამს.

ც ცადიკი-სადიკი - ღვთის მოშიში, ალალ-
მართალი, წმინდანი.

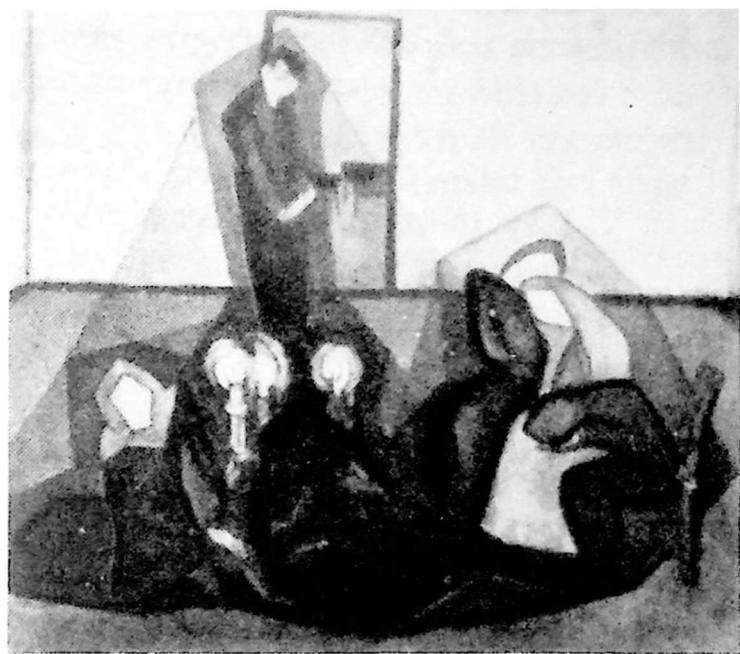
ხ ხალა - სპეციალური სეფისკვერი შაბა-
თის კურთხევისათვის.

ხასილი - ღვთის მოსავი.

ხერემი - შერვენება, ანათემა.

ჭ ჭადიბუკი - სულის მიმოქცევა. მიცვა-
ლებულის სულის დასადგურე-
ბა ამა თუ იმ სულიერ არს-
ში და უსულო საგნებსა და
ნივთებში.

ჭაკადოზ ბარუხ ჰუ - წმინდაა კურთხეული
იგი.

ועומדת במקומו. חנן נעלם. בפתח נראה
המשולח. ר' עזריאל בא ומקלו בידו)
ר' עזריאל: (מביט אל המקום שישבה שם לאה. מוריד
ראשו) לאחר זמן...
לאה: (בקול בא ממרחק) אור גדול שפוך מסביב.
נצמדתי אליך לעולם, חתני... אנו מרחפים ועולים
תאומים למרומי מרומים.
(החושך הולך ורב)
ר' עזריאל: ברוך דיין האמת!
(עלטה. נשמעת זמרה חרישית)

על מה ולמה
ירדה הנשמה
מאגרא רמא
לבירא עמקתא?
- ירידה צרך עליה היא
ירידה צרך עליה היא.

-המסך-

קול חנן: פרצתי את כל הגדרים, עברתי דרך המוות, הפרתי חוקי שנות עולם ופקודת דור ודור, שריתי אל אדירים, ואל תקיפים ואל אכזרים... ובכלות שארית כוחי - עזבתי אותך למען שוב אליך עוד הפעם.

לאה: שוכה נא אפוא אליי, חתני, בעלי... מת אשאך בקרב לבי, ובחלומות הלילה נשעשע על ברכינו את הילדים אשר לא נולדו לנו... (בוכה) כותונות פסים אתפור להם, זמירות אארוג להם...

נומו, נומו, עוללים,
 בלי עריסה בלי חתולים.
 בוכים ואין נשמע קולם
 ולא יצאו לאויר העולם...

(מבחוץ עולה תרועת כלי הזמר, נגינת חופה.
 לאה רועדת)

הנה באים להוכילני לחופה עם איש זר. בואה אתה אליי.

קול חנן: גויתך אבדה לי. רק אל נשמתך אבואה.
 הנניו (נראה בקיר)

לאה: (בשמחה) הנה גהרסה מחיצת העיגול! אני רואה אותך, חתני. בואה אליי!

חנן: (כעין בת קול) בואי אליי.

לאה: (כקמה, בשמחה) הנני הולכת אליך...

חנן: (שונה) הנני הולך אלייך...

קולות: (מאחורי הקלעים) הובילו את הכלה לחופהו (מרש של חופה. לאה עוזבת מעילה השחור על גבי הספסל ולבושה לבנים כולה פוסעת היא לקול המוסיקה, כהולכת לחופה, כלפי חנן

ושמחתי לאנחה... הלך תלך לחופה בתי היחידה,
ואני אתייצב מרחוק ולא אלך בצדה, ולא אלך
בצדה... מביאים לחופה כלה נאה וחסודה, את
לאה'לי החמודה, ומזקן ועד נער - הכול רצים
לסעודה, הכול רצים לסעודה. נוטל אליהו הנביא
את הכוס ביד רמה (בתוך תנומה) ומברך עליה...
לעיני כל ישראל... שמה...

(נרדמת. לאה שוכבת ועיניה עצומות. הפסקה
ממושכת)

לאה: (נאנחת מעומק הלב. פוקחת עיניה) מי הוא זה
אשר נאנח כה?
קול חנן: אני...

לאה: שומעת אני את קולך, ופניך לא יראו.
קול חנן: מחיצה של "עיגול" מבדלת ביני ובינך...
לאה: קולך ערב לאוזניי כקול כינור בוכה באישון
לילה. מי אתה?

קול חנן: שכחתי. זכרי כמוס רק בלבך לבד...
לאה: זכור אזכור... כלתה נפשי במסתרים אל אשר לא
ידעתי. ערגתי בצמא אל מעיין אור... דמעות מתוקות
ירדו מעיניי ואראה בחזיונות לילה תמונת זוהר.
האתה הוא אשר נגלית אליי?
קול חנן: אני.

לאה: זכור אזכור... שערות רכות היו לך, כידעות
בכי... עפעפיך ארוכות היו, ועיניך נוגות ומלאות
חסד. ידיים ענוגות היו לך ואצבעותיהן ארוכות...
יומם ולילה הגיתי רק בך... (הפסקה) ואולם אתה
הלכת מעימי ונרי ככה, ונפשי נבהלה. כאלמנה
שוממה הובילוני אל החופה עם איש זר. אחרי כן
שבת אליי... ובלכי שב ויפרח המוות החי והששן
האבל... מדוע עזבתני שנית?

(לוקח מקלו ועג עוגה מסביב ללאה. ר' עזריאל,
סנדר ומיכאל יוצאים. הפסקה ממושכת)

לאה: (פוקחת עיניה) מי עימי פה? הסכה?... סבתו רע
לי מאוד. הרשיעני נא... ישניני נא...

פרידה: אל נא ירע לך, בתי... ידעו רע כל בני קדר
וישמעאל - וכל שונאי ציון וישראל, וללבך את תהא
הרווחה - ונסו ממך יגון ואנחה... כי הנה שומר
ישראל על ירך בחלומות טובים ונעימים יפקדך,
מחשבות טהורות סביבך תרחפנה וכנפי מלאכי
שלום על ראשך תנפנפה...

(מחץ עולה קול כלי זמר, נגינת חתונה)

לאה: (רועדת) באים לרקד סביב הקבר הקדוש, לשמח
החתן והכלה, הטמונים שם.

פרידה: אל נא תחרדי, בתי, ואל נא תפחדי. שומרים
רבים ניצבים עליך, שומרים אמיצים וחזקים,
שישים גיבורים סביב לך, כולם אחוזי חרב, מלומדי
מלחמה, איש חרבו על ירכו מפחד כלילות. האבות
הקדושים ישמרוך מפגע רע והאמהות הטהורות
מעין הרע. עוד מעט ותכנסי לחופה במזל טוב,
לחופה במזל טוב... (בנעימת שיר ערש) אמך
הצדקנית בעדי כתספז מגן עדן תצא היום, מגן עדן
תצא היום; יצאו לקראתה שני מלאכי אל, שני
מלאכי אל... יתמכוה בידיה אחד מימין ואחד
משמאל, אחד מימין ואחד משמאל... "חנה אשת
כבוד, חנה אשת תום? מה לך כי עדית כתספז
היום? משיבה חנה ואומרת כזאת וכזאת: איככה לא
אצא בעדי עדיים היום, - ובתי נכנסת לחופה
היום?" "חנה אשת כבוד, חנה אשת תום? ומה לך כי
תתעצבי אל לכך היום?" משיבה חנה ואומרת כזאת
וכזאת: איככה לא אתעצב - ושמחתי לאנחה,

ר' עזריאל: בכוחו של מרא דאתרא ובכוחו של בית דין צדק הריני מבטל מעליך את כל החרמות והנדויים, שהיטלתי עליך. כבו את הנרות. (מכבים) הסירו את הפרוכת השחורה! (מסירים) פשטו את הלבנים, הטמינו את השופרות. (נושא כפיו) רבונו של עולם, אלוהי החסד והרחמים! אליך אתפלל לאמור: אל נא תהדוף מפניך נשמה דוויה וסחופה מישראל, ותכנס עימה לפני משורת הדין. ויעלה נא לפני כיסא כבודך צערה של הנפש הנדחת, ותעמוד לה זכות אבותיה, וקול תפילותינו ירצה לפניך כריח ניחוח של קורבן. אלוהי ישראל! פתח לפני הנפש העלובה פתחי עולם והמצא לה מקום מנוחה בגנוי מרומים ויהי שלום בחילך ושלווה בארמונותיך, אמון

כולם: אמון

לאה: (הדיבוק בקול גווע) אמרו "קדיש". כלה הזמן! סנדר: יתגדל ויתקדש שמיה רבא. בעלמא די ברא כרעותיה.

(השעון משמיע שתיים עשרה. לאה נעקרת ממקומה, משמיעה קול צווחה ונופלת על הספסל)

ר' עזריאל: (בחפיזון) הובילו את הכלה לחופה. (מיכאל נדחף הביתה)

מיכאל: זה עתה שב הרץ והגיד, כי המחותנים נתעכבו בדרך: אופן נשכר להם בעגלה. הם הולכים עתה ברגליהם וקרבים אל העיר. הנה הם נראים מראש הגבעה הסמוכה.

ר' עזריאל: (במנוחה. שקוע ברעיונותיו) יבוא מה שיבואו (לסנדר) תשב הכלה בזה והזקנה על ידה, ואנחנו נצא לקבל פני החתן.

וירציאוך. תקיעהו (תוקעים)

לאה: (הדיבוק בחלחלה רבה) הניחו ליו אל תגרשוני
לא אצא!

ר' עזריאל: דיבוקו קשהעורפו הריני מוסר אותך
לרשותם של הרוחות הכיבוניים, לא טובים ולא
רעים, יבואו הם באכזריותם וירציאוך. שברים!
(תוקעים)

לאה: (הדיבוק באין כוח, מתוך צער גדול) כוחות כל
העולמות קמו עלינו גדולי ישראל עומדים כנגדי
ונשמת אבי בתוכם, וכולם מצווים עליי לצאת.
כוחותיי הולכים וכלים ואולם כל זמן שיש בי עוד
ניצוץ של כוח אתגבר עליהם ולא אצא.
(בפתח נראה המשולח)

ר' עזריאל: (משתומם) אין זאת כי אם כוח אדם
נעלם, גדול מאוד, מסייעהו. (בתוקף) הכניסו את
הספרים פרושו על ארון הקודש פרוכת שחורה.
לכשו כולכם לבנים והדליקו נרות שחורים. (עושים.
עומדים) "קומה ה' ויפרצו אויביך וינוסו משנאיך
מפניך" - דיבוקו בשם הסנהדרין הגדול בירושלים
וברשות בית הדין הקדוש היושב פה, ולמען לא ייבש
ענף מגזע יעקב, הנה אני עזריאל בן הדסה, מנתק
את כל החוקים, שקשרו אותך לחיי העולם הזה
ולגופה ולנשמתה של הבתולה לאה בת חנה...

לאה: (הדיבוק) אויה ליו

ר' עזריאל: ואני מחרים אותך מכלל ישראל. תרועהו
(מריעים)

המשולח: הניצוץ האחרון נבלע בשלהבת.

לאה: (הדיבוק בקול גווע) נכון אני.

ר' עזריאל: ולא תשוב עוד אליה?

לאה: (הדיבוק) לא אשוב עוד...

ר' שמשון: (בלחש לדיינים) ידעים אתם, המת לא מחל לסנדר...

הדיינים: (נבהלים) הן, ידעים אנו...

ר' שמשון: (כבתחילה) מרגישים הייתם, שלא קיבל עליו המת את הדין?...

הדיינים: (כבראשונה) מרגישים היינו

ר' שמשון: (כבתחילה) השמתם לבכם, שלא ענה המת על דברי הצדיק "אמן!"

הדיינים: שמנו לב...

ר' שמשון: (כבתחילה) סימן רע הוא מאוד. רואים אתם, ידיו של ר' עזריאל רועדות...

הדיינים: רואים אנו.

ר' עזריאל: (צלול מאוד ברעיונותיו) רבנו של עולם! דרכיך נסתרים ונפלאים מאוד, ואולם רצונך הקדוש אור לנתיבתי, על כן אלך עליה לכטח ולא אט ממנה ימין ושמאל.

ר' שמשון: שומעים אתם? עדנו מתחזק. לא נכנע.

ר' עזריאל: (מרים ראשו לבטח) מיכאל, יכניסו את

הבתולה! (מיכאל יוצא. סנדר ופרידה מכניסים את

לאה בבגדי חתונה ומושיבים אותה. ללאה) דיבוקו

הזמן שנתתי לך כלה. התצא מן הבתולה לאה בת

חנה ברצון?

לאה: (הדיבוק) לאו

ר' עזריאל: מיכאל, הבא "מניין" והכן כל המכשירים

לחרס. (מיכאל יוצא. לר' שמשון והדיינים) הריני

מזמין אתכם לשכת עימי אל השולחן. (יושבים.

מיכאל נכנס ועימו עשרה יהודים) הרציאו ספרי

התורה, קחו השופרותו (עושים) דיבוקו הואיל ולא

קיבלת עליך את גזרתי, הריני מוסר אותך לרשותם

של הרוחות העליונים, יבואו הם בכוחם הגדול

ואת חצי הונו יחלק לעניים (הפסקה) ושוב גוזר בית־דין־הצדק, שהמת הטהור ניסן בן קרינה יצווה את בנו בגזרת אב, שיעזוב תיכף את גופה של הבתולה לאה בת חנה... ובית־דין־הצדק מבקש מאת המת הטהור ניסן בן קרינה, שימחול לסנדר בן הניא במחילה גמורה, ובזכות זה ירחם הקדוש־ברוך־הוא עליו ועל נפשו התרעה והנודדת של בנו.

ר' שמשון, הדיינים, סנדר: אמון

ר' עזריאל: מת טהור, ניסן בן קרינהו שמעת את פסק הדין? מקבלו אתה עליך? (דממה איומה. הכול מקשיבים) סנדר בן הניאו שמעת פסק הדין?

סנדר: שמעתי.

ר' עזריאל: ואתה מקבלו עליך?

סנדר: מקבל אני.

ר' עזריאל: מת טהור, ניסן בן קרינהו המשפט נגמר. עתה עליך לשוב למנוחתך וגוזרים אנו עליך שלא תזיק בדרך שום אדם ושום ברייה חיה. (הפסקה) מיכאל, הבא מים... (מיכאל מביא ומעמיד על הקרקע כד מים ואגן. הכל נוטלים ידיהם) יסלקו המחיצהו (מסלקים הסדין) מיכאל, תן לי את המקל. (מיכאל נותן. ר' עזריאל עג במקלו עוגה במקום הראשון, אבל מימין לשמאל. הפסקה. לסנדר) סנדר, עוד מעט ויכלה הזמן, שקבענו לדיכוק. ברגע יציאתו מבתך, יש להכניסה תיכף לחופה. יכינו את החופה וילבישו את בתך בגדי חתונה. יהא הכול מוכן: אם החתן והמחותנים לא באו עוד - ישלחו רץ אחריהם.

סנדר: ככל אשר יצוה הרבי כן אעשה.

(יצא. ר' עזריאל פושט טליתו וחולץ תפיליו ומתחיל לקפלן)

סנדר: איני יודע... איני זוכר... אבל נשבע אני בפניכם, שלבי היה נמשך אחריו והתאוותי לקחתו לחתן לבתי. וכשהציעו לפניי שידוכים אחרים, מן המשובחים ביותר, התניתי כל פעם תנאים קשים, שלא עמדו בהם המחותנים ומשכו ידיהם ממני. וכך בטלו בזה אחר זה שלרשה שידוכים, ואולם קרוביי ובני משפחתי רבו עליי...

(הפסקה)

ר' שמשון: ניסן בן קרינה טוען, שעניך תפסה מיד, כי פני בנו דומים לשל אביו, אלא שהיית מתירא לשאול, מי הוא. רודף היית אחרי דינרי זהב ואחרי מזונות טובים בשכיל בתך, וגרמת בכך, שיעקר גזעו מן השורש, ועטרת ראשו תיפול לתהום רבה...

ר' עזריאל: ניסן בן קרינהו דרכי הטוב והרע מסורים ברשותו של אדם, ואם נטה בנך מן הדרך הישר, אין לחייב על כך את סנדר בן הניא.

ר' שמשון: ומי יודע? אולי ברגע האחרון נצנץ בנפשו ניצוץ אור של שלהבת העולם.

(מיכאל נכנס ומושיט את המקל לר' עזריאל)

ר' עזריאל: (מתלחש עם הרב והדיינים, קם ממקומו ומקלו בידו) אנחנו שופטי בית־דין־צדק שמענו את טענותיהם של שני הצדדים, וזה משפטנו: הואיל ולא נתברר אם היו שתי הנשים מעוברות בשעת תקיעת הכף, והיות שעל פי דין תורתנו הקדושה אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, לפיכך באנו לידי החלטה, שלא הייתה תקיעת הכף חובה על סנדר. אבל לפי שסנדר קיבל על עצמו את תקיעת הכף לחובה ועבר עליה, ועל ידי כך גרם צער מרובה לגניסן בן קרינה, לפיכך גוזרים אנו על סנדר, שיהא אומר כל ימיו "קדיש" אחרי ניסן ובנו הנפטרים,

והייתה נשמתו של בן ניסן תועה "בעולם התוהו"
 ימים רבים, עד שנכנסה בגופה של בת סנדר כדמות
 "דיבוק". (הפסקה) עתה טוען ניסן בן קרינה,
 שנכרת בגללך משני העולמות, לא שם ולא שאר לו
 ולא אחרית ותקווה. ככתה גחלתו ואבד נירו לעולם.
 מי יאמר "קדיש" אחריו ומי יזכיר נשמתו? ומבקש
 הוא מאת בין דין הצדק לשפוט את סנדר על פי דין
 תורתנו הקדושה ולדרוש מידו את דם הבן השפוך
 דם זרעו זרעו עד סוף כל הדורות...
 (הפסקה של אימה)

ר' עזריאל: סנדר בן הניאו! השמע את טענותי של
 המת הטהור? מי יש לך להשיב עליהן?
 סנדר: (בלב נשבר) מה אומר ומה אדבר? לפתוח
 שפתיי לא אוכל, ואין בפי מלים. ואני שואל ומבקש
 מאת חכרי המת הטהור ניסן בן קרינה, שימחל לי
 במחילה גמורה, לפי שחטאתי כנגדו ועברתי על
 תקיעת הכף לא במזיד, חס ושלום, אלא בשוגג.
 אחרי תקיעת הכף הרי חזרנו כל אחד לעירו
 ונתרחקנו זה מזה. לא ראיתיו עוד ולא שמעתי עליו.
 לא ידעתי כי נולד לו בן, וגם דבר מותו נעלם ממני
 ימים רבים. וכאשר ראיתי, כי אין מזכיר לי את דבר
 תקיעת הכף, אמרתי, אין זאת כי אם אשת ניסן לא
 ילדה לו בן, ותקיעת הכף בטלה.

ר' שמשון: ולמה לא השתדלת לחקור ולדרוש את
 העניין על בוריו?

סנדר: אני הייתי אבי הבת, ואמרתי, אילו היה בן
 לחברי ניסן, היה הוא מחזר אחרי, שכן דרך העולם,
 שיהא צד החתן מחזר אחרי צד הכלה, ולא להיפך.
 ר' עזריאל: כשנזדמן בנו של ניסן לביתך ואכל על
 שולחןך, למה לא שאלת, מי הוא ומאין הוא?

דברייך סנדר בן הניא.

(הכול מטיס אוזן. הפסקה של אימה)

דיין א: (אל השני בחשאי, מתוך אימה) הוא עונה...

דיין ב: (כקודם) הוא עונה.

ר' שמשון: (לסנדר) סנדר בן הניא! המת הטהור ניסן בן קרינה טוען ואומר, שהוא ואתה הייתם חברים מנעורייכם ושניכם למדתם בישיבה אחת, ונפשותיכם היו קשורות יחד בקשר של ידידות, ואחרי הנישואין של שניכם נפגשתם שוב בבית הרבי, וכדי לחזק את ידידותכם תקעתם כף זה לזה והתניתם, שאם יוליד אחד מכם בן וחברו בת, תתחתנו זה עם זה.

סנדר: (בקול רועד) אמת...

ר' שמשון: סנדר בן הניא! המת הטהור טוען ואומר, שלא עברו ימים מועטים אחרי תקיעת הכף, ואשתו ילדה בן, ואשתך שלך ילדה גם היא בת. כשנה אחרי כן נפטר מן העולם. (הפסקה קצרה) בעולם האמת נודע לו, שנשמה גדולה ניתנה לבנו, והיא עולה ממדרגה למדרגה; והיה האב מתגאה בכנו ושמח בו שמחה גדולה. אחרי כן ראה, איך שהבן בהגיע פרקו, יצא מאליו, ושלא מדעתו, לבקש את בת זוגו, והלך ממקום למקום ומעיר לעיר עד שהגיע למקום מגוריך, סנדר, ונזדמן לכיתך ואכל על שולחנך. כאן נזדמנה לו בת זוגו, ונשמתו נמשכה אחריה. אלא שאתה, סנדר, עשיר היית, והוא עני, על כן לא פקחת עיניך עליו והלכת לבקש לך חתנים בעלי נדוניה מרובה ובעלי יחוס. אז תקף היאוש את לבו של בן ניסן, ויצא לבקש לו דרכים חדשות. ראה זאת ניסן, ונשמתו התאבלה וחרדה אל בנו. והסטרא אחרא, רחמנא לצלן, ראה את בן ניסן ביאושו, עמד ולכד אותו במצודתו והוציאו מן העולם קודם זמנו.

ר' עזריאל: ולא באו ערו?
 סנדר: לא, אבל מחכה אני להם מרגע לרגע. את
 הקלים שבסוסים שלחתי אחריהם.
 ר' עזריאל: שלח רץ לקראתם להאיץ בם. הם
 מוכרחים לבוא הנה עד עת הצהריים.

סנדר: שלוח אשלח. (יוצא ושב מיד. הפסקה)
 ר' עזריאל: (לר' שמשון והדיינים) בעוד שעה קלה
 יבוא מעולם האמת להתיצב בינינו רוח בלי גוף,
 ואנחנו נשפוט בינו ובין אדם אחד מעולם ההבל.
 (הפסקה) ומזה יש ללמוד, כי תורתנו הקדרשה, אף
 על פי שנתנה לכני אדם על הארץ, משפטיה קיימים
 גם בשמיים וחובה הם גם לשוכני עפר. (הפסקה.
 בפתח נראה המשולח) קשה וחמור דין תורה כזה,
 לפי שכל ההיכלות ברקיע נשמעים לו, ודין שמטה,
 חס ושלום, דין כזה כמלוא השערה, מסכן בעצמו,
 שימשכו אותו גופו תכף ומיד לבית דין של מעלה.
 על כן יש לגשת למשפט כזה באימה ובפחד, לפי...
 לפי...

(מפסיק דבריו ופונה כה וכה. דומיית אימה. ר'
 עזריאל משהה מבטו על מחיצת הסדין. הכול
 מפנים עיניהם למקום זה)

דיין א: (אל הראשון, מתוך אימה) כמדומה, שכבר
 בא...

דיין ב: (אל הראשון מתוך אימה גם הוא) כבר בא,
 כמדומה...

ר' שמשון: (כקודמים) הוא בא...

ר' עזריאל: (לצד המחיצה) מת טהור, ניסן בן קרינה,
 בית־דין־צדק גזר עליך, שלא תצא מחוץ לעיגול
 המוגבל לך. (הפסקה) מת טהורו בית־דין־צדק גזר
 עליך, שתציג הטענות והתביעות שיש לך על בעל

ר' עזריאל: אין הנתבע לדין רשאי להשתמט, וכל שכן כשהתובע הוא מת, שהכוח בידו לתבוע גם לבית דין של מעלה...

סנדר: (נבהל) מקבל אני עליי. מקבל...

ר' עזריאל: לפי שעה רשאי אתה לצאת. (סנדר יוצא) מיכאל, הבא מקליו (מיכאל מביא) מיכאל, קח את המקל והלכת לבית-העולם, ועצמת את עיניך ופנית מזרחה, וגירפת במקל לפניך בלכתך, והיה המקום אשר יתעכב מקלי שם ועמדת במקום ההוא, ובאת אל הקבר הקרוב, ודפקת עליו במקלי שלוש פעמים וככה תאמר: מת טהורו עזריאל בנו של ר' אצילי הגדול ממירופול שלחני אליך, ומבקש הוא מחילה ממך על שהרגיז אותך ממנוחתך וגוזר עליך, שתלך בדרכים הידועים לך ותודיע למת טהור ר' ניסן בן קרינה, שהרב ר' שמשון ממירופול מרא דאתרא, מזמין אותו לדין תורה עם חברו סנדר בן הניא, וגוזר עליו שיבוא תיכף ומיד במלבושיו, כאותם שהובא לקבר ישראל. על הדברים האלה תחזור שלוש פעמים, ואחרי כן תהפוך פניך ותשוב מערבה, וכשיעלו באוזניך קולות וצעקות - אל תביט אחריך, שאם לא כן - חייך בסכנה גדולה, ואת מקלי לא תשמיט מידך אף רגע אחד. היזהר והיזהרו ואני אעשה לו עיגול.

(עג עוגה במקלו בפניה השמאלית - משמאל לימין. מוסר המקל למיכאל, וזה יוצא. נכנסים שני חסידים וסדין בידיהם, מאחיזים את הסדין בתקרה ופורשים אותו כעין וילון לפני הפינה) יכנס סנדרו (סנדר נכנס) סנדרו שלחת עגלה להביא

את המחותנים והחתן?

סנדר: שלחתי רכי.

מערכה רביעית

אותו החדר שנמערכה שלישית, במקום השולחן הארוך
וספסלים משמאל, עומד שולחן עגול וכיסאות סביב לו. אצל,
השולחן יושב ר' עזריאל לבוש טלית ותפילין, ומימינו
ומשמאלו - שני הדיינים כנגד פניהם עומד ר' שמשון. סמוך
להם - מיכאל. ר' עזריאל גומר הטבת חלום.

ר' שמשון: חלמא טבא חזאי, חלמא טבא חזאי, חלמא
טבא חזאי.

ר' עזריאל והדיינים: חלמא טבא חזית, חלמא טבא
חזית, חלמא טבא חזית.

ר' עזריאל: רבי, היטבנו לך את החלום. עתה שב
עימנו לדין. (ר' שמשון יושב אצל ר' עזריאל)
מיכאל, קרא לסנדר ויבוא. (מיכאל ניגש אל הפתח
וקורא לסנדר) סנדר! להוי ידוע לך, ש"מת" אחד בא
אמש למרא דאתרא בחלום ותבע אותך בפניו לדין
תורה.

סנדר: (משתומם) אותי?... מי הוא?

ר' עזריאל: חברך מלשעבר, ניסן בן קרינה.

סנדר: (מתפלץ) ניסן... ניסן... מה הוא שואל מעימי?...
מה טענות יש לו עליי?

ר' עזריאל: את זאת יגיד בשעת דין תורה. לפי שעה
עליך לאמר לנו, אם תקבל עליך את הדין אם לא.

סנדר: (רועד) כאשר יצווה הרבי...

אטיל עליך חרם ברשות הרב והדיינים ותצא באונס.
 (הפסקה) סנדרו! בזה הרגע שלח סוסים קלים ויריצו
 הנה את המחותנים והחתן יבואו תוך שתיים עשרה
 שעות.

סנדר: אולי חזרו בהם ואינם רוצים עוד להתחתן בי.
 ולא יבואו.

ר' עזריאל: יאמרו להם: אני צויתתי! (הפסקה) מה
 שעשוי ברשותי - עשוי!

לאה: (מתעוררת) איני רוצה!... איני רוצה!... איני
 רוצה!...

(בפתח נראה המשולח)

המשולח: המחותנים והחתן לא יבואו בזמנם.
 (השעון משמיע שתיים עשרה)

-המסך-

נגיעה בעניין הדיבוק...

ר' עזריאל: גלהו אולי רק לי לבדי, ביחידות?

ר' שמשון: לא: ישמעו גם העומדים פה. רבי, זוכר אתה, לפני כמה שנים היה אברך אחד רגיל לבוא לביתך, ניסן שמו. למדן גדול. ומקובל...

ר' עזריאל: זכורני, הוא מת בחצי ימיו.

ר' שמשון: בלילה הזה נראה אליי בחלום שלוש פעמים ואמר לי, שהדיבוק שנכנס בגוף הבתולה נשמת בנו היא ותבע את סנדר לדין תורה, לפי שסנדר חייב בנפש בנו.

ר' עזריאל: במה הוא מחייב את סנדר?

ר' שמשון: לא הגיד לי... אבל נזכרתי מה ששמעתי קודם, שסנדר, חברו של המת, לא נהג עם בן המת כשורה...

ר' עזריאל: כשיהודי תובע את חברו לדין תורה, אין הרב רשאי להסתלק, וכל שכן אם התובע הוא מת. על כל פנים, טענותיו של המת אינן עניין אצל הדיבוק. הוא חייב לצאת מן הבתולה, ולא יכרת ענף רך מגזע ישראל. ואף על פי כן, כדי שלא נגשש כעיוורים באפילה, ניתן לו לדיבוק זמן חצי מעת לעת. מחר אחרי ותיקן, אם ירצה השם, ניטיב חלום לכבודו ונזמין את המת לדין תורה, ואחרי כן נגרש ברשותכם את הדיבוק.

ר' שמשון: אף על פי שאני מרא דאתרא והם דייני העיר, מבקש אני מכבוד מעלתו הרמה לשבת עימנו בדין ולהיות ראש הדיינים..

ר' עזריאל: מסכים אני... מיכאל, צו להביא את הבתולה. (סנדר ופרידה מביאים את לאה ומושיבים אותה במקומה הראשון) דיבוקו אני נותן לך זמן חצי מעת לעת. אם לא תצא עד מחר בצהריים ברצון,

לבוא תכף ומיד לכאן. (מיכאל ירצא)
 לאה: (מתעוררת בקולה שלה) סבתיו יראה אני... מה
 יאמרו לעשות לי?
 פרידה: אל תיראי, בתי. הרבי יודע מה לעשות.
 ר' עזריאל: סנדרו היכן נשאר המחותנים והחתן?
 סנדר: נשאר לשכות בבריניץ.
 ר' עזריאל: שלח רץ להגיד להם בשמי, שישארו
 בבריניץ ויחכו לפקודתי.
 סנדר: הנני שולח כרגע.
 ר' עזריאל: לפי שעה הרציאו מעליי את הבתולה.
 סנדר: רבי. רביו במה נתחייבתי עונש כזה?
 ר' עזריאל: הווי מקבל את היסורים באהבה. אלוהינו
 הוא אל רחום וחנון.
 (סנדר מוציא את לאה. ר' עזריאל יושב שקוע
 ברעיונותיו. מרים ראשו. בתוקף)
 ואם אפילו בעולם העליון נגזרה גזרה - אני
 אכטלנהו
 (נכנס ר' שמשון ועימו שני דינים: א, ב)
 ר' עזריאל: (קם לקראתם) ברוכים הבאים!
 ר' שמשון והדיינים: שבוע טוב, רביו!
 ר' עזריאל: בית דין צדקו לשם עניין גדול הטרחתי
 עליכם לבוא לכאן. יש להציל בת ישראל מן הדיבוק,
 שנכנס בה, רחמנא לצלן, ואינו רוצה לצאת בשום
 פנים. תחבולה אחת עוד נשארה בידנו: לצאת כנגדו
 בחרמות ונדויים. ואני מבקש בזה ממעלתכם,
 שתסכימו אל הדבר וזכות פקוח-נפש תעמוד לכם...
 ר' שמשון: (באנחה) החרם כל-יזין קשה הוא לחי וכל
 שכן למת. אבל באין ברירה אחרת וכבוד קדושתו
 מרצא בדבר צורך השעה - גם אני מסכים... אבל
 מתחילה עליי לגלות לפני הרבי סוד אחד, שיש לו

נסגרו בעדי, כל השערים ננעלו בפניי. אין בגן עדן היכל עליון מהיכלי עתה, ואין תהום עמוקה מן התהום הנכונה לי. יש ארץ ושמיים ועולמות אין מספר, ובכולם לא מצאתי מקום מנוחה קדוש וטהור כמקומי עתה. פה אנוח לי כתינוק בחיק אמו ולא אירא רע. ועתה האומרים אתם לגרשני גם מן המקום הזה? אל נא תגרשוני! אל נא תשביעוניו ר' עזריאל: בעל כורחך תצא מגופה של הכתולה לאה בת חנה.

לאה: (הדיבוק. בתוקף) לא אצאו

ר' עזריאל: בשם אלוהי העולם אני משביעך בפעם האחרונה, שתצא מן הכתולה לאה בת חנה! ואם לא תשמע גם הפעם בקולי, אטיל עליך חרם ואמסרך בידי מלאכי חבלה!

(הפסקה של אימה)

לאה: (הדיבוק) בשם אלוהי העולם הריני דבוק ומדובק בכת זוגי ולא אפרד ממנה עד עולם.

ר' עזריאל: מיכאל! תן לעדה אצטליות לבנות, צו להוציא שבעה ספרי תורה והכן שבעה שופרות ושבעה נרות שחורים.

(מיכאל יוצא. הפסקה של אימה. מיכאל שב ובידו

שופרות ונרות שחורים. המשולח נושא אחריו

אצטליות לבנות. מיכאל פותח את ארון־הקודש.

המשולח מינה את האצטליות)

המשולח: אצטלית אחת יתרה. (פונה כה וכה) אין

זאת, כי אם איש אחד חסר פה.

ר' עזריאל: (כמתעורר) אין להטיל חרם על נפש אחת

מישראל אלא אם כן נוטלים תחילה רשות ממרא

דאתרא. (הפסקה) מיכאלו קח מקלי ולך אל הרב

ואל הדיינים ואמור להם בשמי שאני מזמין אותם

לאה: (הדיבוק) לא מת אני.

ר' עזריאל: לעולם אחר יצאת ושם עליך להיות עד שיגיע זמן תחיית המתים. על כן גזרני עליך, שתצא מגוף הבתולה ותשוב למקום מנוחתך.

לאה: (הדיבוק. בחשאי) הצדיק ממירופולו ידעתי מה גדול אתה ומה רב כוחך ידעתי כי מלאכים ושרפים מצוות פיך ישמורו. ואולם אני לא אוכה לך ולא אשמע. (במרירות) לא אדע לאן עליי לילך, ואין לי מקום מנוחה אחר בעולם, זולתי מקום משכני עתה. שם מכחוץ - התהום הנוראה צופייה לי, וכתות-כתות של שדים ומחבלים נכונים לטרפני. לא אצאו איני יכול לצאת!

ר' עזריאל: מיכאל! הבא "מניין" יהודים! (מיכאל יוצא ושב עם עשרה יהודים) עדה קדושה! הנותנים אתם לי רשות ויפוי כוח לגרש בשמכם את הדיבוק? המניין: רבנו, אנו נותנים לך רשות ויפוי כוח לגרש בשמנו את הדיבוק!

ר' עזריאל: (קם ממקומו) בשם עדת בני ישראל, עם קדוש, ובשם כל הצדיקים הקדושים, אני עזריאל בן הדסה גוזר עליך, הדיבוק, שתצא תיכף ומיד מן הבתולה לאה בת חנה ולא תגרום ביציאתך שום נזק לא לבתולה הנ"ל ולא לשום אדם מן העומדים כאן ולא לשום ברייה שבעולם. ואם לא תציית לי - אצא כנגדך בחרמות ושממות ונדויים וקללות ובכל כוח ידי הנטויה... ואם תעשה בקשתי, אשתדל בכל מאמצי כוחי לתקן אותך ולגרש מעליך את כל השדים והמחבלים הסובבים אותך.

לאה: (הדיבוק) איני מתירא מפני החרמות והקללות ובהבטחותיך איני מאמין. אין כוח בעולם שיוכל להמציא לי מנוחה. אין מקום לי בעולם. כל הדרכים

סנדר: בתי, חוסי על אביך והיכנסי. אל תביישיני בפני רבנו.

פרידה: בואי, בתי, בואי, מחמל־נפשי.

לאה: סכתי, רצה אני להיכנס, ואיני יכולה.

פרידה: התחזקי, בתי, והיכנסיו.

לאה: (בקול הדבוק) איני רצה להיכנסו איני רצה. (מתאמצת להשתמט)

ר' עזריאל: (בחשאי, דרך פקודה) בתולהו גוזרני עליך להיכנס לחדרו (לאה כופפת ראשה נכנעת ונכנסת בלאט) שביו (יושבת. סנדר ופרידה מחזיקים בידיה)

לאה: (הדיבוק. מתפרצת פתאום ממקומה) הניחו ליו איני רצה.

ר' עזריאל: דיבוקו גוזרני עליך, שתאמר, מי אתה?

לאה: (הדיבוק) הרב דמירופולו אתה יודע מי אני. ולאחרים איני רצה לגלות שמי.

רבי עזריאל: גוזרני עליך עוד הפעם לומר לי, מי אתה?

לאה: (הדיבוק) הנני אחד מאלה, המחפשים שבילים חדשים...

ר' עזריאל: רק התועים מן הדרך הישרה יבקשו להם שבילים. תמימי דרך ילכו בה לכטח.

לאה: (הדיבוק)

צרה היא.

ר' עזריאל: כבר קדמך "אחר". גם הוא אמר כזאת וקצץ כנטיעות. (הפסקה) למה נכנסת בגוף

הבתולה?

לאה: (הדיבוק) בן זוגה אני...

ר' עזריאל: על פי התורה אין רשות למתים להיות בין

ר' עזריאל: (מפסיקו) לא כך שאלתי... איככה היה הדבר ובשל מה?

סנדר: איני יודע, רבי.

ר' עזריאל: אין התולעת נכנסת לתוך הפרי, אלא אם כן נכנס בו תחילה ריקבון...

סנדר: רבי, בתי היחידה - בת ישראל כשרה וטהורה. כל ימיה מצניעה ללכת ומעודה לא יצאה מרשותי...

ר' עזריאל: יש שבנים נענשים בעוון אבותיהם.

סנדר: אילו מצאת בי עוון, הייתי מקבל עליי תשובה...

ר' עזריאל: ואת "הדיבוק" שאלו מי הוא ולמה נכנס בגוף הבתולה?

סנדר: איננו מגלה... אך לפי הקול הכירו בו, שאחד

מבחורי הישיבה הוא, שלמד בישיבה שלנו ומת לפני

ימים מועטים מיתה חטופה. (משפיל קולו) הוא עסק

בקבלה ונפגע...

ר' עזריאל: על ידי מי?

סנדר: על ידי כוחות הטומאה, בוודאי... לפני מותו

אמר לאחד מחבריו, שאין להילחם עם החטאים,

רשיש ניצוץ של קדרשה גם בסטרא אחרא, רחמנא

לצלון

ר' עזריאל: הידעת אותו?

סנדר: הוא אכל על שולחני.

ר' עזריאל: שמא חטאת כנגדו כמה שהוא?

סנדר: איני יודע... איני זוכר... (בצער גדול) רבי, הלא

אינני בלתי אם בשר דם...

(הפסקה)

ר' עזריאל: (בהחלטה) הביאה את הבתולה.

(סנדר יוצא. ר' עזריאל משתקע ברעיוניו. על

הסף נראה סנדר ופרידה, שמחזיקים את לאה

בידיה. היא מסרבת להיכנס)

מיכאל > פעם אחת בא רבי לביתי בחצות הלילה וביקש ממני לקרוא עימו "תהילים".

ר' עזריאל: כך... הדבר היה לפני כמה וכמה שנים. עתה רע לי מאז... (בקול תחנונים) מה בני אדם מבקשים מעימי? זקן אני וחלש, גופי תש, הנשמה נכספת להתבדדות... וכל הצער והיסורים של כל העולם משכימים לפתחי, לפניי נגלים נגעי כל הלבבות. הכול מצפים לישועה מידי ותובעים תפילה מפני. כל פתקה שמגישים לי הרי היא כמחט בבשרי... (בוכה) אין כוח עוד... איני יכול...

מיכאל: רביו רביו

ר' עזריאל: איני יכול... איני יכול... (בוכה) מיכאל: רביו אל ישכח נא, שהרבה דורות של צדיקים וגדולים עומדים מאחוריו... אביו ר' איצילי, זכרונו לברכה, ואבי אביו האדמו"ר ר' וולוולי הגדול... ר' עזריאל: (רוחו שב אליו. מתוך הרהורים) אבותיי... אבי ר' יצחק'ל זכרונו לברכה, שהיה יודע להחיות מתים... דודי הקדוש ר' מאיר בר שהיה עולה לרקיע בקריאת שמע. אבי זקני ר' וולוולי הגדול, תלמיד חבר לבעלשם הקדוש... (זוקף ראשו) יודע אתה, מיכאל, אבי זקני היה מגרש דיכוק בלי השבעות, בלי שם, אלא בגערה אחת... שומע אתה? בגערה אחת... (מתעודד) בשעת דחקי אני מכוון לבי אליו, והוא עומד לי באותה שעה. גם עתה לא יעזבני אמור לסנדר ויבואו

(מיכאל יוצא ושב עם סנדר)

סנדר: (פורש כפיו לר' עזריאל) רבי, רחם עלייך הרשיעניו הצילה נפש בתי יחידתי

ר' עזריאל: איכה באה הצרה?

סנדר: שעה קלה לפני החופה קרה הדבר...

(ר' עזריאל מציץ בו דומם ועצוב)

רבי, סנדר מכריניץ בא.

ר' עזריאל: (כחוזר על דבריו) סנדר... מכריניץ...
יודע אני.

מיכאל: צרה גדולה עליו. בתו היחידה - "דיבוק"
נכנס בה.

ר' עזריאל: (כבתחילה) "הדיבוק" נכנס בה... יודע
אני.

מיכאל: והביא את בתו אל ה"רבי"...

ר' עזריאל: אליי?... אליי?... היאך? וכי מי ומה אני?
כלום יש "אני" שלי בעולם?

מיכאל: העולם כולו משכים לפתחך...

ר' עזריאל: העולם כולו... עולם שרוי באפלה... צאן
עיוורות נמשכות אחרי רועה עיוור... אלו היו עיניים
להם, לא היו באים אליי, אלא היו נרשאים את
עיניהם לה', שיש לו "אני", שהוא הוא "האני"
היחידי של כל העולם.

מיכאל: רבי, ואתה שליחו.

ר' עזריאל: (נאנח מן הלב) כך אומר אתה, וכך אומר
העולם, אבל אני איני בטוח בדבר. זה ארבעים שנה
אני יושב על כיסא הרבנות ועדיין איני יודע, אם
באמת שליחו של הקדוש־ברוך־הוא אני. יש שעה
שאני מרגיש מעין קרבה להקדוש־ברוך־הוא,
כביכול, ובאותה שעה יש לי שליטה בעולמות
העליונים. כל ספקותיי עוברים ובטלים באותה
שעה. אבל יש שעות, שאני קטן וחלש מאוד בעיני,
והרי אני כתינוק אוֹבֵד... ובשעות כאלה אני עצמי
צריך חיזוק וסעד...

מיכאל: זכורני...

ר' עזריאל: (נבעת) מה אתה זוכר? מה?

(הפסקה כל שהיא) ופעם אחת בשנה. כל ארבע הקדושות העליונות מתחברות יחד: ביום הכיפורים, כשנכנס הכוהן הגדול לקדש־הקדשים והוגה את השם המפורש. ומפני שהשעה הזאת הייתה קדושה ונוראה עד אין שיעור - סכנה גדולה הייתה בה לכוהן הגדול ולכלל ישראל; שאלמלי נכשל, חס ושלום, הכוהן הגדול באותה שעה מכשול כל שהוא, כגון על ידי הרהור חטא או נדנדוד של מחשבה זרה, היה כל העולם חרב. חס ושלום (הפסקה כל שהיא) כל מקום שאדם עומד עליו ונושא משם עיניו השמיימה - קדש קדשים הוא. כל יום בחיי האדם - יום כיפור הוא. כל איש ישראל כוהן גדול הוא, וכל מלה שירצאת מפי האדם בקדושה וטהרה - שם הויה הוא. ולפיכך כל מחשבה זרה של האדם, כל ירידה וכל נפילה שלו - מביאה חורבן לעולם כולו (הפסקה. בקול רועד) נשמות ישראל מתוך יסורים קשים ועינויים גדולים, דרך כמה וכמה גלגולים, כתינוקות אל חיק אמם, נמשכות הן ומתגעגעות לכיסא הכבוד. ופעמים כשהן מתקרבות עד הכיסא ומגיעות סמוך לו ממש - יש שהקליפה גוברת, חס ושלום, והנשמה נכשלת ונופלת... ולפי גודל העלייה - עוצם הנפילה... כל מה שהעלייה גבוהה ביותר - הירידה עצומה יותר. ונשמה כזאת כשהיא נופלת לתהום - כל העולמות וכל עשר הספירות בוכים ומתאבלים עליה. (הפסקה. כמתעורר) בני, היום נקצר בסעודת "מלווה מלכה".

מיכאל: הרב מבקש להניחו יחידי...

(כולם יוצאים בחשאי ובנחת מן הבית. ר' עזריאל

יושב וצולל ברעיונותיו)

חסיד ג: אין לשער ואין לערוך!

ר' עזריאל: (רומז למיכאל, חה גוחן) מיכאל! איש זר בינינו.

מיכאל: (פונה כה וכה ורואה את המשולח) משולח הוא. באתי עימו בדברים. מקובל גדול.

ר' עזריאל: לשם מה בא לכאן?

מיכאל: איני יודע. אולי אצווהו לצאת?

ר' עזריאל: חלילה! אדרכה, את הגר יש לקרב. תן לו כיסא.

(מיכאל תמה קצת, מגיש כיסא למשולח, זה מהסס קצת ויושב. מן החסידים אין איש מרגיש בדבר)

ר' עזריאל: (נותן עין באחד מן החסידים, חה מתחיל לזמר ניגון מסתורי בלי מלים. ר' עזריאל כבתחילה) גדול וקדוש עולמו של הקדוש־ברוך־הוא, והקדושה מכל ארצות העולם - ארץ ישראל, והקדושה מכל ערי ארץ ישראל - ירושלים, והקדוש מכל המקומות בירושלים - בית־המקדש; ובכית־המקדש המקום הקדוש ביותר - מקום קודש הקודשים. (הפסקה כל שהיא) שבעים אומות יש בעולם; הקדושה שבכולן - האומה הישראלית; הקדוש מכל שבטי ישראל - שבט לוי; הקדושים מכל בני לוי - הכוהנים; הקדוש מכל הכוהנים - הכוהן הגדול. (הפסקה כל שהיא) שנ"ד ימים בשנה; הקדושים שבהם - ימים טובים; למעלה מהם - קדרשת יום השבת; למעלה מכולם - קדרשת יום הכיפורים, שבת שבתן (הפסקה כל שהיא) שבעים לשונות בעולם; הקדושה שבכולן - לשון הקודש; הקדוש ביותר בלשון זו - התורה הקדושה, מכל דברי התורה קדושים ביותר - עשרת

ר' עזריאל, מרס ראשו ומתחיל מנגן בחשאי ובקול רועד: "דא היא סעודתא דדוד מלכא משיחא" הכול עונים אחריו. אוכלים מן החלה. מתחילים לנגן, תחילה בחשאי זמר בלי מלים, זמר עצוב ומלא תקיפות מסתורית. הפסקה. ר' עזריאל מתאנח מעומק הלב, תומך ראשו בזרועותיו ושוהה רגע משוקע ברעיונותיו. דממת מוות ופחד אלוהים בבית. ר' עזריאל מרס ראשו ומתחיל לדבר בחשאי ובקול רועד)

מספרים על "בעל־השם" הקדוש, זכותו יגן עלינו. (הפסקה כל שהיא)

פעם אחת באה למז'בין כת של ליצנים, ממני בריות הללו שמראים מעשי נפלאות רבים. מתחו חבל על פני הנהר, ואחד מהם יצא לרקד על גבי החבל. רצו בני אדם מכל פינות העיר אל הנהר לראות את הפלא, בעוונותינו הרבים. ויצא גם "בעל־שם־טוב" אל הנהר, ועמד בתוך הקהל, עומד ומציץ באותו ברנש, שמרקד על החבל. היו הכול תמהים: "הבעל־שם" יצא לראות דברים כאלהו - חכרו עליו תלמידיו ושאלו אותו, מה פירוש הדבר? ענה "בעל־שם" הקדוש ואמר: יצאתי להתבונן ולראות, היאך בן אדם עובר על פני תהום עמוקה. ראיתי והרהרתי: "אילו היה האדם עמל ומתיגע בתיקון נשמתו כשם שהוא עמל וטורח בגופו - על פני כמה תהומות עמוקות הייתה הנשמה עוברת דרך החבל הדק של החיים".

(אנחה מעומק הלב. הפסקה. החסידים מתבוננים זה בזה מתוך התפעלות)

חסידי א: דברים העומדים ברומו של עולם!

חסידי ב: גבוה מעל גבוה!

שכל דבר בעולם יש לו לב. וכל העולם גופו - גם הוא לב אחד גדול לו. ולב העולם צופה תמיד מרחוק אל המעיין הזך ולא ישבע מראות והוא מתגעגע ונמשך ומשתוקק וצמא אליו. אבל להתקרב אליו אינו יכול, מפני שברגע שהוא זז ממקומו כדי פסיעה אחת - מיד נעלם מעיניו ראש ההר ומעינינו הזך. וכשלב העולם אינו רואה רגע אחד את המעיין הזה, מיד כל חיותו פוסקת. ובלי חיות הלב אין חיים לכל העולם והוא נוטה למות. והמעיין הזך אין לו זמן משלו, והוא מתפרנס מן הזמן שלב העולם נותן לו במתנה. ונותן לו לב העולם יום אחד. וכשהיום נוטה לערוב - המעיין הזך מתחיל מזמר כנגד לב העולם, ולב העולם אף הוא מתחיל מזמר כנגד המעיין הזך, וזמרת שניהם מתפשטת בעולם, וקרני אור יוצאות ממנה ונמשכות אל כל הלבבות של כל הדברים שבעולם, ומלב לחברו, ומחברו לחברו... ואיש אחד, נאמן וחנון, משוטט ועובר בעולם ומלקט את ניצוצי האור של הלבבות ואורג מהם את הזמן, וכשגומר לארוג יום תמים, הוא נותן את היום ללב העולם, ולב העולם נותנו אל המעיין הזך וזה חי עוד יום אחד...

חסיד ג: הרב הולך.

(הכול משתתקים וקמים ממקומם, מן החדרים הפנימיים יוצא ר' עזריאל, והוא איש זקן לבוש לבנים ומצנפת שטרימל בראשו)

ר' עזריאל: (משוקע ברעיונותיו, פוסע בנחת אל השולחן ויושב בכובד אברים על כורסא. מיכאל עומד מימינו. החסידים סובבים את השולחן, הזקנים שבהם יושבים על הספסלים, והצעירים עומדים מאחוריהם. מיכאל מחלק "חלה" לקהל.

מערכה שלישית

בכית ר' עזריאל מירופולי. חדר גדול. שמשמש גם מקום תפילה ל"מניין". אצל הקיר משמאל, לכל אורכו, עומד שולחן ערוך מכוסה במפה. משני צדי השולחן - ספסלים ארוכים. בראש השולחן - כורסא. אחרי השולחן - פתח לרחוב. בקיר שכנגד - ארץ־קודש ר'עמרד". מימין שולחן, במקום "כימה". אצל הקיר ארזנות ספרים, ספסלים. אצל השולחן הערוך עומד מיכאל, ברצע את הפת לפרוסות קטנות ומניחן תלים תלים. אצל השולחן הקטן יושב המשולח, ושישה - שבעה חסידים ניצבים עליו. שאר החסידים - מקצתם יושבים וקוראים תהילים. מקצתם עומדים ומשיחים.

חסיד א: (לחברו, באמצע החדר) האורח הבא מכפר
נפלאות מבהילות, פחד אחזני לשומען.

חסיד ב: מה הפחד?

חסיד א: מעשים נוראים! רמזים גדולים יש בהם,
דברים בגור... מעין מה שיש בספורי מעשיות של
הבראסלובי...

חסיד ב: זקני חסידים שומעים ואינם יראים. היראה
למה?

חסיד ג: (אל המשולח) יספר מעלתו. יוסיף לספר.

המשולח: השעה מאוחרת.

חסיד ג: ה"רבי" לא יצא במהרה.

המשולח: (מספר) בסוף העולם - הר גבוה יש, ובראש
ההר נתונה אבן גדולה. ומן האבן נובע מעיין זך
וטהור. ובסוף העולם השני נתון לב העולם. מפני

מנשה צועקת בקול) לא אתה חתניו
(מהומה. הכול חרדים אל לאה)

סנדר: (נפעם ונרעש) כתי, כתיו מה לך בתי?
לאה: (מתפרצת ורצה אל הקבר הקדוש, פורשת כפיה)
חתן וכלה קדושים וטהורים, היו למגן ליו (נופלת
על הקבר. מקימים אותה. מבטת כה וכה כמטורפת.
צועקת בקול שאינו שלה, קול גבר) איאו קבור
קברתם אותי, ועתה שבתי אל בת זוגי ולא אסור עוד
ממנה. (נחמן ניגש אליה. היא צועקת לו בפניו)
חמליוק!!!

(הוא נרתע בחרדה)

המשולח: דיבוק נכנס בכלה.

(מהומה גדולה בקהל)

-המסך-

אחאחו!

(הולכים משם. מנשה ור' מנדל מטיילים כפופי ראש במבוי. הבמה מתרוקנת. דרך הבמה עובר בנחת המשולח. חשכה ממשמשת ובאה. החנווניות סוגרות חנויותיהן. בביתהכנסת ובבית סנדר עולה אור הנר. אל האכסדרה יוצאים סנדר, גיטל, ובתיה, מביטים כה וכה)

סנדר: (בדאגה) איה לאה? איה לאה? ואיה הזקנה? מדוע הן מתמהמהות כל כך לבוא מבית העול... אולי קרה אסון?

גיטל, בתיה: (שתיהן כאחת) נצא לקראתן.

(מן המבוי הימני יוצאות פרידה ולאח בחיפזון)
פרידה: מהרי, בתי, מהריו התמהמהנו מאוד. ולמה שמעתי בקולך? יראה אני שלא יקרנו אסון, חלילה.
סנדר: הנה הן! למה התמהמהתן?
(מן הבית יוצאות נשים)

הנשים: נוליך את הכלה להדלקת הנרות (מכניסות את לאה הביתה)

פרידה: (לגיטל ובתיה) נפלה מתעלפת. בקושי השיבותי אליה רוחה. עודני רועדת.
בתיה: צמה יום תמים. לבה חלש.
גיטל: שפכה דמעות על קבר אימה?
פרידה: כל עוד נפשה בהו

(אצל הפתח מציעים כיסא למושב הכלה. מביאים את לאה ומושיבים אותה. מן המבוי שכנגד יוצאים נחמן, ר' מנדל, מנשה והמחותנים. מנשה – נושא לפניו הינומא בידו והוא הולך נבעת, כשעיניו מושפלות אל לאה, ואומר להשליך את ההינומא על פניה. מן המבוי יוצא המשולח)
לאה: (קופצת ועומדת ממקומה, הודפת מעליה את

ר' מנדל: אלחש לך מעין הרע.

מנשה: (כלא שומע) רבי, רצה הייתי להישאר בדד, לחסות בצל פינה, להיסתר מעיניים... והנה קהל אנשים זרים מסביב לי, ועליי לדבר עימם, לדרוש בפניהם... כעולה לגרדום אני בעיניי... (בפחד סתרים) רביו וקשה עליי מכל - אימה שלהו... אימת אותה הבתולה הזרה!...

ר' מנדל: חזק ויאמץ לבך. התגבר על הפחדו פן תשכח, חלילה, את הדרשה. ניכנס לאכסנייה ונחזור עליה. (הולכים משם)

מנשה: (רואה את הקבר הקדוש ונרתע לאחוריו. תופס בר' מנדל) רבי, מה זה? קבר באמצע העירו

(ניגשים וקוראים בחשאי את הכתב שעל גבי המצבה. שוהים במקומם מחרשים וכפופי ראש. סנדר נכנס לבית, נחמן ושאר המחותנים הולכים לשמאל אל המבוי, מן החצר יוצאים אחד אחד העניים, תרמיליהם על כתפיהם ומקלם בדם. הולכים בלאט על פני הסצינה ונעלמים מעינים במבוי משמאל. מקצתם שוהים רגע)

אישה גבוהה וחיוורת מראה: כלתה הסעודה. הייתה כלא הייתה...

זקנה חגרת: הבטיחו קערת מרק לאיש - ולא נתנו... גיבנת: חלה - פחות מכזית...

קיטע בקב שלו: עשיר שכמותו, ועינו רעה מתת גלוסקא לאיש.

אישה גבוהה וחיוורת מראה: הקצרה ידם לתת בדל תרנגולת? מובטחתני, שלאורחים העשירים הגישו גם תרנגולים, גם אוחים וגם ברכורים אבוסים...

הזקנה הסמויה: במותם יהנו מהם התולעים. אח,

הייתה, מחותן?

נחמן: הדרך הייתה קשה ורעה מאוד מאוד. נטינו מן המסילה ותעינו זמן רב בשדה. אחרי כן נפלנו אל ביצה וכמעט שטבענו בה. בקושי רב נחלצנו ממנה. מי יודע, אמרתי, אם לא יד כוחות־הטומאה באמצע, והשטן מעכב... איך שהוא ברוך השם! באנו למועד הנכון

סנדר: דאי עייפים אתם? ולהינפש אתם מבקשים? נחמן: אין פנאי. עוד דברים לנו בענייני ההתחייבות שבינינו, על אודות סילוק הנדוניה, מתנות, רח"ש וכל'ז...

סנדר: אדרבהו (מלפפו ושניהם מתהלכים הנה והנה בחצר ומשיחים בחשאי)

ר' מנדל: (למנשה) הסכת ושמע: אל השולחן תשב במנוחה שלמה, בלי זיו כל שהוא, בכפיפת ראש ובשתיקה... ותיכף לסעודת החופה, כשיכריז הבדחן: "יעמוד החתן לדרשה!" - תקום ממקומך ותעמוד על הספסל ותגיד את הדרשה בקול רם ובניגון. בדרשה - כל המרבה להרים קול הרי זה משובחו! אל תתביישו שומע אתה?

מנשה: (מיכנית) שמעתי. (בחשאי) רבי... ירא אני... ר' מנדל: (נבהל) מה היראה? שמא שכחת את הדרשה? מנשה: את הדרשה זוכר אני...

ר' מנדל: ולמה אתה ירא?

מנשה: (מתוך צער גדול) איני יודע... ביציאתי לדרך מיד נפל עליי פחד גדול. זרים לי המקומות החדשים, ומעודי לא ראיתי קהל אנשים רבים כאלה. פחד תוקפני, כשהם מביטים עליי מסביב... ירא אני מעיניהם... (מתפלץ) רבי, אין פחד כפחד עיניהם של בני אדם זרים...

לאה: לא זר הוא... כאחד מכני הבית היה בתוכנו.
 פרידה: (בחשאי) חנן? (בדאגת חרדה) אוי, בתי, בתי,
 יראה אני. אומרים עליו, שמת מיתה מגונה... (לאה
 בוכה בחשאי) אל נא, אל נא תבכי, בתי. הזמיני גם
 אותך. עליי העוון. (נזכרת) אבל, הרי איני יודעת את
 קבורתו ולשאול - לא נאה...

לאה: אני יודעת...

פרידה: מניין לך?

לאה: ראיתי קברו בחלום. (עוצמת עיניה. לנפשה) וגם
 אותו ראיתי... וגם סיפר לי על כל אודותיו, וביקש
 שאזמינהו אל החתונה...

(גיטל ובתיה באות דחופות)

גיטל, בתיה: (שתיהן כאחת, ובהתרגשות) ראינוהו!
 ראינוהו!

לאה: (נרתעת) את מי? את מי ראיתן?

גיטל: את החתן! שחרחר הוא! שחרחרו!

בתיה: לא, לבן הוא! לבן!

גיטל: הבה, נשוכה לראותו, (מסתלקות בחיפזון)

לאה: (קמה) סבתי, נלכה לבית העולם...

פרידה: (אבלה) נלכה, בתי. אחי-אחאח

(לאה שמה סוודר שחור על כתפיה, הולכת עם

פרידה אל המבוי שמימין. הבמה מתרוקנת שעה

קלה, תרועת כלי הזמר. מן המבוי שמשמאל

יוצאים נחמן, ר' מנדל, מנשה, בחור כחוש וקטן,

מטושטש ובעל עיניים גדולות, מפוחדות. אחריו

הולכים גברים, נשים, מלובשים בגדי יום טוב. מן

הבית יוצא לקראתם סנדר)

סנדר: (נותן ידו לנחמן) שלום עליכם, מחותן ברוך

הבא! (נושקים זה את זה. נותן שלום למנשה

ונשיקות. נותן שלום לשאר הבאים) והדרך איך

בגלגולן החדש, מתקנות מה שפגמו בגלגולים
הקודמים...

לאה: (ברטט) דבר עוד דברה!
המשולח: ויש שנשמה נדחת, שלא תמצא לה מנוחה,
נכנסת בגוף חי כעין "דיבוק"... ועל ידי כך היא
מצאת את תיקונה.

(נעלם. סנדר יוצא)

סנדר: מה את יושבת פה כתי?

פרידה: משמחת הייתה את העניים בשעת הסעודה.
מרקדת הייתה עימהם ונתעלפה ועתה ישבה
להינפש קצת.

סנדר: ישר כוחך בתיו לשמח עניים - מצווה גדולה!
(מביט לשמיים) היום נוטה. המחוננים והחתן כבר
באו. מוכנות אתן?

פרידה: יש לה עוד ללכת לבית העולם.

סנדר: לכי, בתי, לכי לבקר את אמך. (נאנח) שפכי לבך
על קברה. הזמיני אותה לכלולותיך. אמרי לה, שאני
רצה להוביל עימה ביחד את בתי היחידה לחופה.
אמרי לה, כי עשיתי ככל אשר ביקשה מעימי לפני
מותה. עיניי ולבי נתונים היו כל הימים לך, רק לך.
בת ישראל כשרה וטהורה גדלתיך, ועתה בחרתי לך
איש, תלמיד חכם וירא שמיים וכן אבות. (בוכה)
ומוחה דמעותיו. חוזר לביתו. ראשו כפוף. הפסקה)
לאה: סבתי החביבה בבית העולם מותר להזמין אל
החתונה עוד את מי שהוא, מלבד אמא?

פרידה: רק את בני המשפחה הקרובים ביותר: הזמינו
את הסבא ר' אפרים, את הדודה מירה'לי.

לאה: רצוני להזמין עוד אחד... שאינו קרוב.

פרידה: אסור, בתי, כשתזמיני איש זר, יקפידו שאר
המתים, ויעשו לך חלילה, רעה.

(עומדת והולכת אל הקבר. פרידה וגיטל הולכות
אחריה. בקול רם אל הקבר)

חתן וכלה, קדושים וטהורים! הריני מזמינה אתכם
ליום כלולותי. כואו והתיצבו עליי תחת חופתי.
(נשמעת תרועת זמרה של קבלת־פנים, לאה
נותנת קול צווחה ומטה לנפול. גיטל ובתיה
תומכות בה)

גיטל: למה נבעתת? החתן הנה זה בא, וכלי הזמר ירדו
השערה לקבל פניו בתרועה.

בתיה: ארצה נא ואראה פניו.

גיטל: וגם אני אחרי כן נשוכה ונגידה לך, מה מראהו?
רוצה את?

לאה: (בחשאי) לא.

בתיה: מתבוששת. אל נא תתכוששי, פתיה. לא נגיד
לאיש.

(משמאילות בחיפזון. לאה ופרידה שבות
לאכסדרה)

פרידה: דרך הכלה שתהא שואלת מחברותיה ללכת
ולראות את החתן ולהודיעה אחר כך, מה מראהו,
הלכן אם שחור

המשולח: כלה...

לאה: (מזדעזעת) מה רצונך? (מסתכלת בו בעיון)

המשולח: נשמות המתים, אומנם, שבות אל הארץ,
אבל לא בלי דמות הגוף, כאשר תדמי את. יש
שנשמה אחת מתגלגלת דרך כמה גופים, עד שהיא
נצרפת כולה. (לאה שותה דבריו בצמא) נשמות
חוטאות מתגלגלות בחיות, בעופות ובדגים, ואפילו
בעצים. הן עצמן אינן יכולות לעלות מאליהן - אין
חבוש מתיר עצמו - ומצפות הן לאחד מן הצדיקים,
שיביא להן את תיקונן. ויש נשמות, שהן בעצמן,

לאה: (כלא שומעת. בדרך ודאי) לא. חיי האדם לא יאבדו גם הם. אדם שמת קודם זמנו - נשמתו חוזרת לעולם הזה ועירומה בלי דמות הגוף תשלים חקו ותמלא צבאו. גומרת היא את מעשיו, שמחה תחתיו את שמחותיו ומקבלת את יסוריו...

(הפסקה)

סבתיו אמור אמרת, כי בחצי הלילה יבואו המתים אל בית-הכנסת להתפלל... הללו באים לגמור את תפלותיהם, שנפסקו באמצע...

(הפסקה)

אמי מתה בעלומיה. לא זכתה לראות כל עולמה בחייה. אקומה נא ואלכה היום אל קברה ואזמין אותה לחופת בתה, והיא תבוא, וכיחד עם אבי תוליכני אל תחת החופה ואחרי כן תרקוד עימי... וגם שאר הנשמות כולן מתהלכות בתוכנו, אבל לא נראה אותן בעינינו ולא נבין להן... (בחשאי) סבתיו מי שרצה בכל לבו, זוכה לראותן ולשמוע קולן ולהבין הגיגן כמו בחייהן. אני יודעת...

(הפסקה, מורה באצבע על הקבר הקדוש)

הנה הקבר הקדוש. ידוע הוא לי מילדותי. יודעת אני את החתן והכלה הטמונים שם. הרבה פעמים ראיתים בחלום ובהקיץ, וקרובים הם לי כבני משפחתי... צעירים ומאושרים יצאו לחופה. דרך חיים ארוכים, ימי שני אדם, הייתה משוכה לפניהם. והנה באו פתאום בני אדם אכזריים וקרדומות בידיהם - והחתן עם הכלה נפלו חללים. אל קבר אחד נקברו והנאהבים לא נפרדו לנצח... ובכל חתונה וחתונה, בשעה שמרקדים מסביב לקברם - שניהם יוצאים ונוטלים לעצמם חלק משמחתם של החתן והכלה החיים...

לאה: (כלא שומעת. בדרך ודאי) לא. חיי האדם לא פרידה: לשבתם אסור. כשמשבחים רוח רעה, כוח מתווסף בו וירצא לעשות מעשי תעתועים.

לאה: (באמונה שלמה) לא רוחות רעות סובכות עלינו, כי אם נשמות של בני אדם, שמתו קודם זמנם. והן הן הרואות כל מעשי ידינו. ושומעות לכל דברי פינו. פרידה: ישמרך אלוהים, לאה'ליו למה תדברי כזאת? איזו נשמות? הנשמות הטהורות פורחות ועולות לשמיים, ומנוחתן בגן העדן...

לאה: (מפסיקתה) לא, בתי, עימנו הן. (בנעימה אחרת) סבתי! האדם הלא לחיים ארוכים יוולד, ובמותו קודם זמנו - שארית ימי חייו אנה היא באה? להיכן באים ששון ימיו וצער חייו? מחשבותיו ומעשיו שנקצבו לו מראש - מה יהא עליהם? והבנים אשר נועדו לו ולא הביאם לעולם? אנה באים כל אלה? להיכן? (מתוך הרהורים) היה היה עלם אחד, ונשמה גבוהה הייתה לו ומחשבות עמוקות. דרך חיים ארוכה הייתה לפניו. וכפתע פתאום, בן־רגע אחד - והנה נפסקו חייו. וכאו בני אדם זרים וקברוהו באדמה נוכרייה. ואיה אפוא שארית ימי חייו? אמרי פיו שנקטעו לפני האמרם, ותפילותיו, שנפסקו באמצע - מה יהא עליהם? נר שכבה - חוזרים ומדליקים אותו, והוא דולק והולך עד כלותו. ואיככה זה יכלה נר החיים שכבה לפני זמנו. לאן יעלם ויאבד?

פרידה: (מנענעת בראשה) אסור להרהר במופלא ממנו, בתי. אלוהים הוא היודע תעלומות, ואנחנו עיוורים כולנו, ומה נבין דרכו? (המשולח ניגש לשם, מבלי שתרגשנה בכך בעלות השיחה, ושוהה במקומו, לא רחוק מלאה)

יור"ד פרוטות יור"ד פרוטות!

(ברחבה מבחוץ נשארות רק לאה, גיטל, בתיה

והזקנה הסמויה קצת)

הזקנה הסמויה קצת: (בתפשה את לאה) אי אפשי

בנדבהו לו אך תרקדי עימי כלשהואו רק הקפה

אחתו זה לי ארבעים שנה שלא רקדתיו הה, מה

היטבתי לרקד בימי נעורייו (לאה מלפפתה

ומרקדת. הזקנה לא מרפה ממנה וצועקת) עודו עודו

(סובבות. הזקנה - נשימתה קצרה צועקת מתוך

טירוף) עודו!... עודו!...

(גיטל מושכתה משם בעל כורחה ומוליכתה אל

החצר. חוזרת מיד, וביחד עם בתיה מביאה את

לאה אל הספסל. המשרתים מסלקים השולחנות.

(סוגרים השער)

פרידה: חיזורת את כסדין, לאה'לי. עייפת מאוד?

לאה: (עוצמת עיניה, מרימה ראשה; דובבת כמעט

שלא מדעת) חכקוני, לפפוני, נצמדו אליי... נעצו בי

אצבעותיהם הקרות. ראשי עליי סחרחר... לכבי

תעה... אחרי כן אחזה בי יד פתאום ותשאני הרחק...

הרחק...

בתיה: (נבהלת) אהה, לאה'לי, ראי: את שמלתך קמטו

ולכלכו. מה תעשי עתה?

לאה: (כבתחילה) כשעוזבים את הכלה ביום חופתה

לכדה - רוחות באות ונרשאות אותה למרחקים...

פרידה: (נבהלת) מה הדברים אשר בפך, לאה'ליז את

כוחות הטומאה אין להזכיר אפילו בשמם יושבים

הם צפופים בכל הפינות והמחבואים, בכל החורים

והסדקים, את הכול הם רואים, את הכול הם

שומעים, יושבים ומצפים, שיזכירו בשמם הטמא,

ומיד הם קופצים ומתנפלים על האדם. תוף־תוף־תוף!

זקנה חיגרת: וגם אניו לפפתיה וסוכבתי עימה. חיחיו
 גיבן: למה מרקדת הכלה עם הנשים דווקא? גם אני
 הייתי מתאווה ללפפה ולהסתוכב עימה. חיחיו
 העניים: חיחחי.

(יוצאות לאכסדרה פרידה, גיטל, בתיה)

פרידה: אויה לי. לאה'לי עודנה מרקדת עם העניים.

הלא תתעלפו בנותיי הכיאוה מהרה הנה.

(יושבת על הספסל באכסדרה. גיטל ובתיה

ניגשות אל הכלה)

גיטל: רב לך, לאה'לי, לרקוד. בואי.

בתיה: הלא תתעלפי.

(היא וגיטל תופסות את לאה בידיה ואומרות

למושכה משם)

העניות: (סובבות את לאה וצועקות בתחנונים ובקול

בוכים)

- עימי לא רקדה עדיין. במה גרועה אני מאחרות?

- שעה שלמה אני מחכה להו

- הניחו לי. אחרי אלקה הגיע תורי שליו

- עם יחנה החגרת הסתוכבה כעשר פעמים, ואני לא

זכיתי אפילו פעם אחת. אוי, מזלי הרעו!

(מאיר יוצא ועומד על ספסל)

מאיר: (בקול רם ובדרך זמר)

כה אמר ר' סנדר, סנדר הגביר:

יאספו לחצר כל עניי העירו

ויקבל כל אחד נדבה בסבר פנים:

יו"ד פרוטות במזומנים,

יו"ד פרוטות במזומנים!

העניים: (רצים דחופים ומבוהלים לחצר פנימה,

הודפים זה את זה וצועקים בקול מהתרגשות)

בטלן ב: סנדר - עיניו בראשו. המקל בכבוד אורח
 קרוא - אין בכך כלום. אם יתרעם - יתרעם. אבל
 המזלזל בעניים - אל יהי חלקי עימו עני שבא
 לפניך - כלום ידע אתה מה טיבו? אפשר עני הוא.
 ואפשר ברייה אחרת בדמות עני. מי נביא וידע? אולי
 "נסתר" הוא, אחד מל"ו...

מאיר: ואולי גם אליהו הנביא... בידוע, שעשוי הוא
 להתגלות בדמות עני.

האורח: לא בכני אדם עניים בלכד יש להזהר. גם
 אדם סתם יש שאין אתה עומד על טיבו. אין לדעת
 מה הייתה הדרגה שלו בגלגולים הקדמים, ולשם
 מה חזר ובה לעולם הזה...

(מן המבוי השמאלי יוצא המשולח ותרמילו על
 כתפו. ניגש)

מאיר: (מושיט לו כפו) שלום עליכם! טוב בא כבודו
 למחננו

המשולח: טוב שולחתי לכאן.

מאיר: ליום טוב באת, לחתונה של גביר...

המשולח: שמעה הולך בכל הגליל.

מאיר: אולי פגש כבודו את המחוננים והחתן בדרך.
 הם איחרו לכוא.

המשולח: החתן בוא יבוא בזמנו.

(הולך לבית הכנסת, מאיר ובטלן ב הולכים

לחצר. מאחורי השולחנות נראית לאה בבגדי

חתונה, סובבת במחול, בכל פעם עם זקנה אחרת

מן העניות. שאר העניות נמשכות אליה. אלה

שנפטרו מן המחול יוצאות לרחבה ומתלקטות

(חבורות חבורות)

אישה ותינוק בחיקה: (מתוך הנאה) אני רקדתי עם

הכלה.

האורח: (נותן ידיו באבטו, מתבונן בבית־הכנסת) בית־כנסת מהודר לכם, בניין גדול, נאה – השכינה שורה עליו. ישן, בוודאי.

בטלן ב: ישן־נרשן. זקנים אומרים, שאבות אבותיהם לא ראו כבנינו.

האורח: (רואה את המצבה) וזו מה היא? (ניגש וקורא) "פה נקברו הקדושים והטהורים חתן וכלה, שנהרגו על קידוש השם שנת ת"ח." (אל הבטלנים) של גזרות ת"ח, בוודאי.

בטלן ב: בשעה שנפל הרשע חמיל, ימח שמו, על העיירה ושחט בה כמה וכמה נפשות של יהודים, הרג בתוכם חתן וכלה בשעת חופתם. ובמקום שנהרגו, אצל בית־הכנסת גופו, שם הייתה קבורתם. ושניהם בקבר אחד, כדין הקדושים הכול קוראים לו: "הקבר הקדוש". (בלחש, כמגלה תעלומה) ועד היום הזה, בכל פעם שהרב מסדר קידושין אצל בית־הכנסת, נשמע כעין קול אנחה יוצא מתוך הקבר הקדוש. ומנהג בידינו, שבאים אחרי החופה ומרקדים סביב לקבר, כדי לשמח את החתן והכלה הטמונים שם.

האורח: מנהג משובח.

(מן החצר יוצא מאיר, ניגש אל המשוחחים)

מאיר: (בחום) אכן סעודת עניים היא מעודי ועד היום לא ראו עיניי סעודת עניים כמוהו

האורח: ואין פלא. סנדר משיא את בתו היחידה.

מאיר: (בהתרגשות) נתח דג לכל אחד, צלי בשר מנה יפה, פרפראות ומיני תרגימא לקינוח סעודה ויי"ש לפני הסעודה – כרצון איש ואיש, דובשנית – חתיכה הראויה להתכבד לכל אחדו לא יאומן כי יסופרו

מערכה שנייה

רחבה של עיר. משמאל בית־כנסת עתיק של עץ, גג על גג. לפניו, מן הצד - תלולית עפר ומצבה ישנה, שכתוב עליה: 'פ"נ הקדושים והטהורים חתן וכלה שנהרגו על קידוש השם. שנת ת"ח לפ"ק. תנצב"ה". אחרי בית־הכנסת - מבוי, ואחריו בתים קטנים אחדים, שמצטרפים אל הדיקורציה. מימין - ביתו של סנדר - בית גדול של עץ, בעל קומה אחת ובעל אכסדרה. שער רחב של החצר, ואחריו מבוי ושורת חנויות ותריסין שמצטרפים גם הם לדיקורציה. בדיקורציה מימין, אחרי החנויות, פונדק, גן, ארמון הפריץ, דרך רחבה יורדת לנהר. מעבר לנהר, על פני שפתו הגבוהה, בית־עולם זרוע מצבות. על פני הנהר משמאל נטוי גשר, וסמוך לו - טחנה. קרוב אל הסצינה - בית מרחץ ו"הקדש", בירכתי הכמה - יער כבד.

שערי חצרו של סנדר פתוחים לרווחה. בתוך החצר עומדים שולחנות ארוכים, שנמשכים ויוצאים החוצה לרחבה. השולחנות ערוכים, ומסכיב להם על גבי ספסלים, מסובים עניים ואביונים, בעלי מומים, זקנים וזקנות וילדים, וכולם אוכלים לתאבון. משרתים יוצאים מן הכית וכדיהם אלפסים מלאים מיני מאכל וטסים מלאים פת ומגישים לשולחן.

לפני החנויות והתריסין יושבות נשים, סורגות פוחמקאות ואינן גורעות עיניהן מבית סנדר. בעלי בתים וכחורים, עם תיקי טלית ותפילין בידיהם, יוצאים מבית־הכנסת, באים עד לפני הבתים והחנויות, עומדים ומסיחים. מבית סנדר עולה קול כלי זמר ומחולות. נשמעת משם המולה מטושטשת. התעוררות ותנועה מסכיב, השעה שעת צהריים. ברחבה של עיר כנגד בית־הכנסת עומד אורחו של הגביר, יהודי באי־כימים בלבוש אטלס ואצלו בטלן ב.

סנדר: פלאיפלאים, כפתור ופרחו עתה נקום לרקודו
לא כן? סנדר משיא בתו היחידה ונפטר בלי ריקוד?
לא יעשה כן בין חסידי טרטקובו
(סנדר והזקנים עומדים במעגל, איש ידו על כתף
רעהו, ראשיהם מוטים הצדה, עיניהם נשואות
וסובבים לאט לאט, מזמרים בתוך כך ניגון חשאי
ועצוב. סנדר ניתק מן המעגל)
ועתה ריקוד של שמחה! בחורים.
(מקצת בחורים ניגשים)

בטלן ב: והיכן יתר הבחורים? איה הנך? וחנון איהו?
סנדר: (מתוך קצת דאגה) אִי־או הגם חנון, פה? איהו?
היכן חנון? הביאוהו הלום!
מאיר: (רואה את חנון שוכב על הארץ) הנה זה ישן על
הארץ!

סנדר: העירו אותו, את הריקאו עוררוהו
מאיר: (מעורר - בחרדה) איננו מתעוררו
(הכול ניגשים אל השוכב ומנערים אותו)

בטלן א: הוא מתו
בטלן ב: (מגביה ספר מעל הארץ.. רועד) ספר רזיאל
המלאך נפל מתוך ידו
המשולח: הציץ - ומת...

ר' יהודי? שמא סבור אתה לרמוז עליי?
 המשולח: חלילה וחס!
 בטלן ג: מהראוי לנגן זמר.
 סנדר: אדרבה, אדרבה.
 בטלן ג:

רבנונו של עולם, רבנונו של עולם,
 הבה, בחליל לך אנגנה.
 הבה בחליל לך אנגנה.
 אייה אמצאך ואייה לא אמצאך?
 אם באשר אלכה, שם עמי אתה,
 ובאשר אפנה, לנגדי אתה,
 ואין דבר אם לא אתה,
 אתה הכל והכל אתה,
 אתה, רק אתה, אך אתה
 אתה, אתה, אתה.

כל הטוב הלא מידך אתה,
 וגם הרע־מידך אתה,
 ואם אתה לי מה אירא רע?
 אתה הכל והכל אתה
 אתה, רק אתה, אך אתה,
 אתה, אתה, אתה, אתה.

מזרח-אתה, מערב-אתה,
 צפון-אתה, דרום-אתה.
 מעלה-אתה, מטה-אתה,
 אתה, רק אתה, אך אתה
 אתה, רק אתה, אך אתה
 אתה, אתה, אתה, אתה.

המשולח: (בחשאי לסנדר) אמרת, שברגע האחרון הסכים המחותן?

סנדר: (מזדעזע, בתימהון ופחד) כך...

המשולח: יש שהמחותנים מבטיחים ואינם מקיימים... ובאים לידי תגרה... ופעמים - לידי דין תורה... מאוד מאוד יש להיזהר...

סנדר: (נבעת, בחשאי למאיר) מי הוא יהודי זה? אני רואהו בפעם הראשונה...

מאיר: לא מכני מקומנו. עובר אורח. משולח.

סנדר: מה הוא מבקש מעימי?

מאיר: איני יודע.

סנדר: (נרגע) עד שיכינו בביתי את ה"כיבוד", נשב אל השולחן כאן ונשוחח מעט. (כולם יושבים אל השולחן) אולי יספר אחד מכם בגדולתו של אדמו"ר ר' עזריאל'קה, שיחיה לאורך ימים, אולי יש שידע לספר בשמו דבר-מופת או משל ושיחה נאה. שיחה קלה שלו יקרה מפנינים.

המשולח: אספר לכם בשמו משל אחד: פעם בא לפניו "גביר" עצום. נתן בו ר' עזריאל עיניו הבהירות והכיר בו מיד, שקמצן הוא. תפסו בידו והוליכו לחלון ואמר: "הביטה ואמור, מה אתה רואה?" "בני אדם!" - עונה הגביר ותמה מאוד לשאלת הרבה - "רואה אני בני אדם." לקחו הרב והעמידו לפני המראה: "רעתה מה אתה רואה?" - "עתה" - ענה הגביר והסתכל במראה - "איני רואה אלא את עצמי." "הוא הדבר" - אמר הרב - "כאן זכוכית וכאן זכוכית, אלא שהזכוכית של המראה מחופה כסף קצת, והמשמש בה שוב אינו רואה בני אדם, אלא את עצמו."

סנדר: (אין דעתו נוחה) קרצים אתה מטיל בעיני,

ב"מזל טוב". "תנאים" כתבתי לכתבי היחידה, בשעה טובה ומצלחת.

(חנן מזדעזע ומביט עליו בעיניים פקוחות לרווחה)

כולם: מזל טוב! מזל טוב!

סנדר: (רואה הצלוחית ביד מאיר) מה זה לפניי איש? אשרו מהרה רצה אל ביתי וצו בשמי להכין "כיבוד". אמור, כי עוד מעט ונבוא כולנו הביתה. רץ, אל תעמדו! קל כצביו

בטלן א: (למאיר) ואת הצלוחית טמון. יבוא יומה! (מאיר טומן)

מאיר: (לסנדר) ולנו הוגד זה היום, כי לא באת עם המחותנים לידי גמר, ואתה שב ריקם.

בטלן ג: וכמה נצטערנו על כך!

סנדר: העניין, באמת, כמעט שנתכטל משום מזונות. ואולם ברגע האחרון הסכים המחותן, וה"תנאים" נכתבו.

חנן: (מזדקף, חיזור פנים. בנשימה קצרה) תנאים?... תנאים?... היכן תמצא אדם כן כל היגיעה לבטלה? והצרופים?... והסגופים?... והטבילות עם הכוונות? הכול לבטלה, הכול... ועתה מה? (מזדעזע) לא ה' לא מה' יצא הדבר... (לפתע פתאום, כאלו זרחה מחשבה גדולה עליו, בשמחה) עתה ידעתי סוד השם הקדמון (בלי נשימה משמחה עצומה) אני ניצחתי!!!... אני!!!... (נופל ארצה)

המשולח: (מוציא פנס מתרמילו, בינו לבין עצמו) הנר כבה. יש להדליק נר אחר.

(הפסקה מאוימת)

סנדר: (מתבונן לצדדים) מה החשכה פה? מאירקה, העלה נרות. (מאיר מדליק)

(לאה חובקת את התורה ברעדה ומערת עליה
נשיקות מתוך דבקות עצומה. פרידה מתוך חובה)
צדקנית!... (בדאגה) רב לך, רב, כתי. את התורה אין
לנשק יותר מדי. של אש היא, אש שחורה כתובה על
גבי אש לכנה...

(לאה מרפה בלי חמדה מן התורה. פרידה מתוך
דאגה יתרה פתאום)
מהרנה, בנותיי, הביתה. אויה, כמה התמהמהנו פה!
מהרנה הביתה.

(כממהרת לצאת, מאיר סוגר את הארון, מאסף
הפרוכיות ומצניען ושב אל החדר)
חנן: (שוהה בלי נוע על מקומו ועיניו עצומות. מתחיל
לנגן חרשחרש פסוקי שירהשירים, ממקום
שהפסיק) "כחוט השני שפתותיך ומדברך נאוה.
כפלח הרימון רקתך מבעד לצמתך".

הנך: (מרים ראשו ומקשיב) מה אתה מזמר?
(חנן משתתק, פוקח עיניו ואינו רואה מה
שלפניו. הנך מביט בו)
פאותיך רטובות, שוב טבלת...

חנן: (מיכנית) הן...
הנך: וכשעת טבילה - כונות ויחדים? עפ"י "ספר
רזיאל"?

חנן: הן...
הנך: ואינך מתירא?
חנן: לא.

הנך: ואתה מתענה "הפסקות" משבת לשבת? ולא
קשה לך הדבר?
חנן: קשה עליי האכילה בשבת מן התעניות בימות
החול. תאוות האכילה בטלה אצלי לגמרי.
(הפסקה)

תופשים מגן־דוד. בימינו אין למצוא לא זהב כזה ולא
קטיפה כמזה.

לאה: כמה רך וענוג מראה הפרוכת וכמה עגום
(מחלקת את הפרוכת ונושקתה)

גיטל: (רואה את חנן תופסת ביד לאה) לאה'לי, הביטי
וראי, שם בחור עומד ומסתכל בך, מה מוזר מבוטו.
לאה: (מבלי נשוא עין) מבחורי הישיבה הוא. חנן
שמו... אכל בביתנו ארוחות־ימים. אחרי כן נעלם
ולא נראה ימים רבים.

גיטל: מה לזהטות עיניו בהביטו בך...
לאה: ככה משפטו כל הימים... עיניים לזהטות לו.
ובדברו אליי - תקצר נשימתו. וגם נשימתי תקצר...
הרי לא נאה, שבחור ובתולה זרים זה לזה יבואו
בדברים.

גיטל: מסתכל הוא בך, וכאילו קורא הוא לך בעיניו.
אין זאת כי אם מתאוה הוא לגשת ומתבייש.

לאה: הייתי רוצה לדעת, מה לו, שככה חוורו פניו?
החולה הוא?

פרידה: (למאיר) מאיר'קי, הלא תתן לנו לנשק את
התורה. הבוא נבוא אל בית־אלוהים ונצא בלא
נשיקת תורתו הקדושה?

מאיר: אדרכה!

(ניגש לארוך־קודש. גיטל מושכת את פרידה,

אחריהן - לאה. מאיר פותח את הארון, מוציא

ספר תורה ונותן להן לנשיקה)

לאה: (בעברה על חנן, מתעכבת, נושאת אליו עיניה

ומשפילן מיד. בקול רועד וחרשי) שלום לך, חנן...
שוב אתה פה...

חנן: (בכבדות) הן... (מנענע בראשו)

פרידה: לאה'לי, בואי שקי את התורה הקדושה.

מאבלם ומיגונם...

גיטל: סבתי, אל תסיחי כמתים. מפחדת אני.

פרידה: (אינה שומעת) ובשחר, בשעה שהקב"ה בוכה על חורבן בית-מקדשו, דמעותיו נושרות לתוך בתי-כנסיות, ולפיכך כתליהם של בתי-הכנסיות הישנים דולפים... ולסייד את הכתלים אסורו כשבאים לסיידם - הם מתרעמים וזורקים אבנים...

לאה: כמה עתיק, כמה ישן-נושן בית-הכנסת למראהו מבחוץ אין הדבר ניכר כל כך.

פרידה: אכן עתיקים וישן-נושן הכית. אין זוכר ואין יודע, מתי נבנה. אומרים, שמצאו אותו באדמה בנוי... כמה שריפות, כמה דליקות נפלו בעיר, כל הבתים נשרפו והיו לאפר, ובית-הכנסת יצא בשלום. האש לא שלטה בו. רק פעם אחת אחזה האש בגגו, ומיד באו חבורות של יונים, נפנפו ונפנפו בגפיהן וכיבו את האש.

לאה: (כלא שומעת, לנפשה) מה עצוב, מה עגום המראה, ומה חביב ללב!... קשה עליי הפרידה מבית-כנסת עתיק זה. רצה אני להיצמד אל קירות קדשו, לגפפו, לחבקו ולשאול אותו: מה לך, בית-הכנסת, שככה קדרו פניך? למה אתה שומם ועצוב כל כך? מדוע החשית ונאלמת דומייה?... רצה אני - איני יודעת מה אני רצה, אך לבי, לבי יהמה לו, ונפשי עליו תשוחח...

מאיר: (מביא את הפרוכיות ופורשן אחת אחת על הבימה) הנה העתיקה מכולן. שנותיה מאתיים. פורשים אותה על הארון רק לימי הפסח.

גיטל: (מתפעלת) כמה יופיו ראי, ראי, לאה'ליו שני אילנות מרוקמים זהב עבות על פני קטיפה שחומה, ושתי יונים על האילנות. למטה מהם - שני אריות

מאיר יוצא לקראתן מן החדר המיוחד)
 מאיר: (תמחה מאוד) ראו בתו של ר' סנדר? לאה?
 לאה: (מתבוששת) זוכר אתה? הבטח הבטחתני
 להראותני את הפרוכיות העתיקות...

(בתחילת דבריה מפסיק חנן את זמרתו, פוקח
 עיניו לרווחה ומתבונן בלאה. כל השעה שלאחר
 כך - או שהוא צופה בלאה צפיה מסתורית, או
 שעומד במקומו ועיניו עצומות)

פרידה: (למאיר) הראם נא, את הילדים, את הפרוכיות,
 הראם נא. לאה'לי נדרה לבית־הכנסת, לזכר נשמת
 אמה, פרוכת. משי נקי תעשה את הפרוכת, ומרוקמת
 זהב טהור, מעשה כרובים: תבנית אריות ונשרים,
 כרקמת הפרוכת בימי קדם. פרוש יפרשו את הפרוכת
 על ארון הקודש, ונשמת אמה הטהורה תשמח
 בגן־עדן.

(לאה מבטת סביבה מתוך צניעות. רואה את חנן
 ומשפילה עיניה. נסוגה אחורנית ושוהה כל הזמן
 במקומה, כשהיא נבוכה עיניה מושפלות ודעתה
 מפוזרת)

מאיר: הריני מוכן ומזומן תיכף ומיד אני עומד
 ומוציא לעיניכן את כל מיני הפרוכת, את המהודרות
 ביותר, את העתיקות ביותר, משופרי דשופרי (ניגש
 אל הארון ומוציא משם פרוכת אחרי פרוכת)

גיטל: (תופשת ביד לאה) לאה'לי, איך את יראה לעמוד
 בבית־הכנסת בלילה?

לאה: מעודי לא הייתי בלילה בבית־הכנסת, חוץ
 מב"שמחת תורה". מה עגום למראה המקום הזה
 עתה! מה עגום!

פרידה: בנותי, כך הוא מראה בית־הכנסת מעולם.
 בחצי הלילה יבואו הנה המתים להתפלל והניחו פה

חנן: כל מעשי ידיו של הקב"ה - ניצוץ של קדושה מחיה אותם, וגם את החטא עשה אלוהים.

הנך: מה אתה סח! את החטא הביא הס"ם לעולם!

חנן: ואת הס"ם מי ברא? הקב"ה! ואם כן גם בס"ם עצמו ובמעשה ידיו של הס"ם ניצוץ של קדושה יש.

הנך: (נבעת) ניצוץ של קדושה בס"ם?

חנן: הס"ם הוא הסטרא אחרא, כלומר, הצד השני, צד שמאל, של האלוהות. ואם כן, בהכרח גם בו יש ניצוץ של קדושה.

הנך: (בחרדה) למעלה מהשגתי היא... הנח לי להתבונן בדבר!... (כובש פניו בכפות ידיו, משפיל ראשו ושוהה במקומו בלי תנועה).

חנן: (מתוך התעוררות) איזהו העז שבחטאים? מהו החטא האורכ לאדם תמיד? איזהו החטא, שקשה ביותר להתגבר עליו? - הוי אומר, התשוקה אל האישה - לא כך?

הנך: (כשראשו מושפל) כך...

חנן: (בקול רועד מגיל) וכשמצרפים ומזככים אותו החטא, באופן שלא ישאר בו אלא הניצוץ של הקדושה, כל הטומאה מתמרקת ונהפכת מיד לקדושה עליונה, ל"שירה־שירים"... שומע אתה, ל"שירה־שירים" (מסתכל בעיניים בוערות, מתחיל שלא מדעת לזמר "שירה־שירים") "הנך יפה, רעיתי, הנך יפה, עיניך יונים מבעד לצמתך... שערך כעדר העזים שגלשו מהר גלעד, שיניך כעדר הקצובות, שעלו מן הרחצה, שכלם מתאימות ושכלה אין בהם".

(בנגנו הוא עוצם עיניו. הדלת נפתחת בלאט ואל בית־הכנסת באה בצניעות, כמהססת קצת, לאה, וידה אוחזת ביד פרידה. אחריהן הולכת גיטל.

לא כן הקבלה. גדולה העלייה, אך הנפילה בסופה גדולה ממנה. זוכר אתה מה שלמדתי (בניגון של גמרא) ארבעה נכנסו לפרדס: בן עזיא, בן זומא, אחר ור' עקיבא. בן עזיא הציץ ומת, בן זומא הציץ ונפגע, אלישע בן אבויה קצץ בנטיעות, ורבי עקיבא לכדו נכנס בשלום ויצא בשלום...

חנן: אל תפחידני. אין אנו יודעים את הדרך, שהלכו בה, ולשם מה נכנסו לפרדס. אולי נכשלו בדרכם, לפי שנכנסו לשם כדי להציץ בלבד, ולא על מנת לתקן. והרי מצינו כמה גדולים בדורות האחרונים, כגון האר"י הקדוש ובעל שם טוב זכרונו לברכה, שנכנסו ולא נכשלו.

הנך: ואתה אומר להידמות אליהם?

חנן: חלילה לי אני בדרכי אלך.

הנך: ודרכך מה היא?

חנן: לא תכין ללבי.

הנך: אבינה. גם כלבי עזה התשוקה למדרגות הגבוהות.

חנן: (כמפקפק רגע) עיקר מעשיהם של צדיקים -

לתקן נשמות, להסיר מהן כבלי החטא ולהעלותן

לשורשן העליון. כבדה המלחמה, לפתח חטאת רובץ.

תיקנת נפש אחת, והנה שנייה באה, נפש חדשה

וחטאים חדשים. תיקנת דור אחד, והנה דור חדש בא

וחטאים חדשים עימו, - והמלחמה מתחדשת. ודורות

יורדים מטה, וצדיקים מתמעטים והולכים...

הנך: ומה יש איפוא לעשות, לפי דעתך?

חנן: (בחשאי ומתוך ביטחון) לא להילחם עם החטא

אנו צריכים, אלא לתקן אותו. כמו שצורפים זהב

מסיגים ופסולת, כן יש לצרף את החטא מטומאתו,

כדי שלא ישאר בו, אלא ניצוץ הקדושה בלבד.

הנך: (תמה) ניצוץ קדושה בחטא? (אתמההו)

הנך : איזה ספר? פשוטו כמשמעו גמרא, פוסקים! מהי השאלה?

חנן : גמרא? פוסקים?... לא ראית בידי, אתה אומר... (כחולס) גמרא - קרה ויבשה... פוסקים - קרים ויבשים... (הפסקה. רוחו שבה אליו. הולך ומתעורר מדי דברו) מתחת לארץ יש עוד עולם אחד, העולם אחד, העולם התחתון, כדמות העולם אשר על הארץ מלמעלה. שם ימים רחבי ידיים ותהומות עמוקות, יערות-עד ומדבריות נוראים. ועל פני הימים אניות גדולות תהלכנה ומשברים גדולים יהמיון. ובמדבריות תרעשנה סערות וסופות ופחדי עולם ישלטו בקרב היערות... ואולם אחת מנע מהם אלוהים: את רקיע השמיים. השמש לא תזרח שם וברקים לא ישלחו שם רמזיהם... וכזאת היא הגמרא! גדולה היא ונוראה מאוד מאוד, אין קץ וגבול לה, ואולם הרם לא תרים את האדם בלהבות-אש השמימה... לא כן הקבלה! היא תשלח ברק ונגלו כל שערי שמיים לעיניך; עולמי עולמות אשר אין חקר להם יראו לנוגה זרחה, ואת נשמתך תישא למרומי אין סוף, דרך היכל החוכמה הנעלמה, עד בואך אל ה"פרדס" פנימה להציץ מאחורי הפרגוד... (נרתע לאחור) אין הפה יכול לדבר... לבי, לבי...

הנך : כדברייך כן הוא. ואולם אל תשכח, כי עליית-חיפזון למרום סכנה כרוכה בה; יש לחוש משום נפילת-פתאום למעמקי תהום... הגמרא מרוממת את האדם מעט מעט, בהדרגה, בלי רעש וחיפזון, ואולם מחסה ומצודה היא לו; כשומר נאמן תעיר עליו להצילו מכל רע וכאם אומנת תשאהו בחיקה. תסוככהו סביב שריון ברזל קשקשים, ולא תתנהו לסור מן הדרך הישרה ימין ושמאל כמלוא השערה.

חנן: (פוסע לאט, עייף מאוד, מאין כוח לעמוד על רגליו. הולך באין מטרה, צולל ברעיוני לבו, רואה את הארון פתוח, עומד ומשתאה) הארון פתוח? מי פתחו בעצם הלילה? בשביל מי נפתח? (ניגש ומסתכל בו) ספרי תורה... עומדים כחיים, צפופים זה לזה, שלווים דוממים... ובהם צפונים כל רזי עולם, כל הסודות הנעלמים מששת ימי בראשית ועד סוף כל הדורות... כל השמות, כל הצירופים, כל הרמזים... ומי ידלה את הצפונות? ומי יגלה את הנסתרות? (מונה) אחד, שניים, שלושה... תשעה - תשעה ספרים. כמנין "אמת" במספר קטן. ולכל ספר ארבעה "עצי חיים" - בסך הכול - ל"ו... שוב ל"ו... אין לך יום שלא יבוא לידי מספר זה. ומה בא לרמז - איני יודע. אבל מרגיש אני, שסוד גדול צפון בו. ל"ו - עולה ב' פעמים ח"י. והוא גם - לאה. ג' פעמים ל"ו עולה חנן. ל"ו - משמעו "לר", כלומר, אליו. למי ר"לאה" מה פירושה? (רועד) לא ה', בלעדי אלוהים, חס ושלום! כמה נורא הרעיון, ועד כמה הוא מושכני אחריו...

הנך: (מרים ראשו מן הספר ומתבונן אל חנן)

חנן! מתהלך אתה כבעל החלומות...

חנן: (מתעורר ורואה את הנך. ניגש ויושב אצלו. דובר לנפשו) רמזים אין מספר, ודרך ישרה אין. שם העיירה קראסני, ובעל השם שמו אלחנן.

הנך: מה אתה סח?

חנן: מי? אני? לא כלום. מתבונן הייתי.

הנך: נשתקעת בקבלה יותר מדי. מיום שבאת לכאן, לא ראיתי ספר בידך.

חנן: (מתאמץ להבין) לא ראית ספר בידך... ספר בידך...

איזה ספר?

יומיים שהיא נוטה למות...

מאיר: בזה הרגע אני מושיב עשרה... אבל... יש לתת

להם משהו. בטלנים, אביונים...

האישה: (נותנת לו מטבע בנוסח של תחינה) הרי לך

זהוב אחד. יותר אין לי. בואו, ילדים, נרוצה לבתי

מדרשות, נדפקה על דלתי בתרכנסיות...

(יוצאים)

המשולח: (לבטלן ג) בבוקר צעקה אישה לפני ארון

הקודש על בתה המקשה יומיים ללדת ועתה אישה

מתפללת על בתה המקשה יומיים למות...

בטלן ג: ובכן?

המשולח: הנשמה של הגוססת עומדת להיכנס בילד

העתידי להיוולד. וכל זמן שהאישה האחת עודנה

חיה - חברתה המעוברת אינה יכולה ללדת.

וכשתרפא החולה - המעוברת תפיל...

בטלן ג: אך עיוור כל אדם! עיניים לו ולא יראה את

הנעשה בארבע אמות שלו.

מאיר: (פונה אל השולחן) ראו, הזמין לנו הקדוש ברוך

הוא זהוב אחד ל"תקון". נקרא תהילים ונשתה

"לחיים", והקדוש ברוך הוא ברחמיו ישלח רפואה

שלמה לחולה...

בטלן א: בואו ונקרא בחדר המיוחד. (לבחור הישיבה)

בחורים, מי מכם שיקרא עימנו תהילים יקבל ריק

של כוסמין.

(מקצת מן הבחורים פורשים ויוצאים לחדר

המיוחד. יוצאים לשם גם הבטלנים ומאיר. מקץ

רגע נשמע משם קול קריאת תהילים בנוסח

המקובל: "אשר האיש אשר לא הלך" וגו'.

המשולח נשאר לבדו, יושב דומם, מצץ תחילה

בטלן א: (בתימהון) זו מנין לך?
 (הוא ובטלן ב מעיפים עין זה בזה)
 המשולח: אני אומר זאת בדרך השערה...
 בטלן ג: (בחיפזון) די, די. בלא לשון הרעו לא לקח -
 שמע מינה, כך גרם המזל.
 אישה מתפרצת הביתה ומושכת אחריה שני
 ילדים)

האישה: (צועקת בבכייה) אוי ואבוי, רכוננו של עולם,
 הרשיעה נאו (רצה לארוך הקודש בלשון תחינה) אוי,
 ילדים קטנים, אפרוחים... נפתחה נא את ארון-
 הקודש נתנפלה נא לפני ספרי התורהו לא בזוז
 מכאן עד שתבוא רפואה שלמה לאמכסו (מסלקת
 הפרוכת, פותחת הארון ונוחנת ראשה בחיקו, מרימה
 קול בבכייה) אלוהי אברהם יצחק ויעקב! ראה מה
 גדול שבירי, שעה לתחינתיו עשה למען האפרוחים
 הקטנים אל נא תיקח אמם מעליהם. (מרימה קולה)
 ספרים קדושים, עלו לפני כיסא הכבוד והיו מליצי
 ישר על בתי החולהו אבות קדושים ואמהות
 קדושותו רצו, בקשו רחמים על הנטיעה הרכה,
 שלא תעקר מן הגן, על השה שלא תטרף מן העדר,
 על היונה שלא תשולח מקנה (בבכי תמרורים)
 שמיים אקרע בזעקתי, הרים אהפוך משורש, לא אזוז
 מכאן עד ששיבכו לי עטרת ראשי, מאור עיניי
 ושמשיו

(הילדים בוכים)

מאיר: (בא ונוגע בידה) גניסא, אולי להושיב עשרה
 ולקרוא תהילים?

האישה: (פורשת מארוך הקודש) אוי לי, אללי ליו
 ישבו לקרוא תהילים אנא רחמו עליי מהרו ואל
 תתמההו יקר כל רגעו מלאך המוות בפתחו זה

כלום אפשר לדעת? ולהסתכל אחריו - סכנה.
(הפסקה)

בטלן א: (מפהק) עת לישון.

בטלן ב: (בגחוך) מי יוריד לנו הנה את בעל השם ויוציא לנו יין מן הכותלו? כוס קטנה הייתה לי למשיבת נפש. יום תמים לא בא כזית אל פי.

בטלן ג: גם אני כמעט שרוי היום בתענית. רק בבוקר ברכתי "שהכל" על ריקק של כוסמין.

מאיר: המתינו מעט. כמדומה, שבקרוב נזכה ל"תיקון" יפה. סנדר הלך לראות חתן לכתו. יכתב נא, למזל, תנאים, ומשקה לא יחסר.

בטלן א: כבר נואשתי מן ה"תנאים" שלו. זה שלוש פעמים יצא לבקש לו חתן ושכ ריקס. כאן החתן לא נראה לו, כאן - היחוס פגום, וכאן - הנדוניה מעטת. לא טוב לבדוק יותר מדיו

מאיר: סנדר רשאי לבדוק. אלוהים בירכו בכול: עשיר, מיוחס וכת יפת תואר.

בטלן ג: (בחוס) או אוהב אני את סנדר. חסיד גמורו מחסידי מירופולו לב בוירו

בטלן ב: (בקרירות) מה יש להכחיש? חסיד נלהב הוא, אלא... שלא כך היה צריך להשיא את בתו היחידה...

בטלן ג: כלומר? פירוש הדברים?

בטלן ב: לפנינו בישראל, איש עשיר, מיוחס, שביקש חתן לכתו, לא נתן עיניו לא בממון ולא ביחוס, אלא היה בא לישיבה גדולה, הביא מתנה לראש הישיבה, וזה היה בורר לו בחור מן המעולים. סנדר אף הוא היה יכול לקחת לו בחור מן הישיבה...

המשולח: ואפשר שלא היה צריך לחזר אחריו במרחקים. מוצא היה חתן נאה לכתו בישיבת מקומנו.

בטלן א: מהלך כמה ימים? כשני חודשים. ולמה אתה שואל זאת? אולי אתה אומר ללכת לשם? (חנן שותק) העיירה - קראסני שמה, ושם בעל השם ר' אלחנן.

חנן: אלחנן? (לעצמו) אלחנן... אל חנן... המו בטלן א: כדאי לראותו. (אל הבטלנים) מעשיו - פחדי פחדים נוראים. פעם אחת עשה בקבלה מעשית... בטלן ג: אין מסיחין בלילה בעניינים כאלה, ובפרט בבית הכנסת.

בטלן ב: יפה השתיקה בקבלה מעשית, שהדיבור מביא לידי תקלה, חס ושלום. כגון שיצא בשגגה איזה שם או צירוף מפוך, ונמצאו חיך בסכנה. כבר הייתה כזאת לעולמים.

(חנן יוצא בנחת מבית הכנסת)

המשולח: (מביט אחריו) אברך משונה. מי הוא?

בטלן א: מבחורי הישיבה, כלי יקרו!

בטלן ב: עילוי. ת"ק דפים גמרא שגורים על פיו.

המשולח: מאין הוא?

בטלן ג: מי יודע, מאין הוא? מי יכול לדעת?

מאיר: (קרוב אל השולחן) מאחד המקומות בליטא הוא.

מתחילה למד כאן בישיבה, הגה יום ולילה בגמרא.

נחשב בין בחירי התלמידים, נסמך להוראה. ופתאום

נעלם. אמרו, שקיבל עליו גלות. זה לא כבר חזר ובא

לכאן. נהפך לאיש אחר. נהלך כצל כל הימים,

מתענה "הפסקות" משבת לשבת, שוהה במקוה כמה

שעות רצופות. הבחורים אומרים, שהוא עוסק

בקבלה.

בטלן ב: (בחשאי) כבר נודע הדבר בעיר. באים אליו

לבקש קמיעות, אבל אינו נותן.

בטלן ג: מי יודע, מי הוא? אולי מן הגדולים הוא.

בעל שם אחד, בעל מופתים נוראים, שהיה מבעיר לכתחילה אש בבית על ידי שם ומיד חוזר ומכבנה על ידי שם אחר. יושב היה כאן ורואה את הנעשה במרחק אלף פרסא, מוציא יין מן הכותל, רואה ואינו נראה, - והוא האיר את עיניי בעניינים הללו. הוא היה אומר, שבכוח קבלה מעשית אפשר לברוא גולם, להחיות מתים, להעלות שדים ורוחות, רחמנא לצלן, ואפילו את ה"סמך־מס" בעצמו (רוקק). בודאי לא מן הדברים הקלים הוא זה, אבל הבקי בדבר - הכול יכול. באוזניי שמעתי זאת מפיו הקדוש.

המשולח: להעלות את ה"סמך־מס" אפשר רק על ידי השם הקדמון, שבכוח אשו הגדולה נתכים ומתמזגים יחד הררי אל ותהום רבה...

בטלן ג: ואין סכנה להשתמש בו?
המשולח: (מהרהר) סכנה? לא... אבל יש שעל ידי ערצם התשוקה של הניצוץ אל השלהבת נשבר הכלי...

בטלן א: בעל־השם אמר לי, שהוא יודע את הסוד של השם הקדמון.

חנן: (שומע בכוונה לכל דברי המשולח. פורש מן הכול ופוסע פסיעה אחת אל השולחן; בקול החה) ואיו?

המשולח: (מציץ אל חנן) מי?
חנן: (נותן עין במשולח ואחרי כן בטלן א) בעל השם.

בטלן א: ואיו? בעיירה שלנו, אם עודנו חי.
חנן: הרחק מכאן?

בטלן א: העיירה רחוקה מאוד מאוד. בעומקם של יערות פוליסיה.

חנן: מהלך כמה ימים?

בנחת: "תציית ותציית. פסק דינו של הרב יש לקבל". התמרמר הגביר והרים קולו עוד יותר וצעק: "בז אנכי לך ולרבנות שלך". התייצב ר' שמילקא מלוא קומתו וגזר: "בזה הרגע תקבל עליך את הדין, ואם לאו - אני נוטל את הרצועה!" כאן התחיל הגביר מחרף ומגדף. עמד ר' שמילקא ופשט את ידו ופתח תיבה קטנה משולחנו - וברגע זה קפץ ויצא משם נחש עקלתון - נחש הקדמוני, ונכרך מסביב לצווארו של הגביר... מה שהיה אחר כך - תשערו מאליכם. הגביר צעק: "הושענא, רבי, סלח לי, מחל לי, שמע אשמע ועשה אעשה ככל אשר תצווני - הסר מעליי אך את הנחש הזה". ור' שמילקא חמל עליו ואמר: "עתה תצווה את בנך ואת בן־בנך אחריו לשמוע בקול הרב, פן יוציא את ה"רצועה!"

בטלן ג: חה, חה, "רצועה" יפה היא... אין חקר לכוחם!

(הפסקה)

בטלן ב: (אל א) תמהני, ר' וואלף, אם היה המעשה בנחש הקדמוני. דומה אני שטעות יש כאן.

בטלן ג: (בתמיהה) למה? מדוע לא?

בטלן ב: היעלה על הדעת, שר' שמילקא מניקלשבורג יהא משמש בנחש הקדמוני? חלילה לון הנחש הקדמוני מי הוא? הוא ה"סמך־מס" בעצמו, רחמנא לצלן.

(רוקק)

בטלן א: (מתוך קפידא) למאי נפקא מינה? מספרים מעשה שהיה, וטראוהו כמה בני אדם בעיניהם, חה בא ואומר: אי אפשרו אני אומר לך בפירוש, שבכוח קבלה מעשית הכול אפשרו הנה בעירה שלנו היה

במתניו, ומעשי מופתיו לא היו קטנים מאלה של הטלנאי והרוזינאי.

בטלן ב: (בתרעומת) דבריך הם, במחילה, שלא כעניין כלל. וכי להפליג בשבח עושרם של אותם הצדיקים באנו? כמה וכמה עשירים יש בעולם! אין מדברים אלא בגדלותם. בר דעת הלא יבין מאליו, כי גם הכיסא של זהב וגם כלי הזמר והסוסים וסנדלי הזהב – סוד גדול צפון בהם, טעם כמוס.

בטלן ג: בודאי, בודאיו

בטלן א: מי שעיניים פקוחות לו – הוא יראה... הרב מאפטא, זכותו יגן עלינו, כשנודמן פעם ראשונה עם הרוזינאי בדרך, נפל על אופני מרכבתו ונשקם, וכשתמהו לפניו על כך, צעק ואמר: טיפשים, כלום אינכם רואים, שזו היא מעין מרכבה של מעלה?

בטלן ג: (בהתלהבות) אי, אי, אי

בטלן ב: הלא זהו עיקר הסוד, שהמרכבה אינה מרכבה, וכלי הזמר אינם כלי זמר, והסוסים אינם סוסים, אלא כולם רק לבושים לגדולתם, כלים לאור הגנוז שלהם...

המשולח: הגדלות העליונה אינה זקוקה ללבוש.

בטלן א: (בתום לב) טעות היא! אדרכא, הגדלות העליונה זקוקה ללבוש.

בטלן ג: גדלות שלהם – מי ישער, מי ישער! וכי יש להשיגה בשכל הפשוט?

בטלן א: וכי קלה היא גדלות שלהם? השמעתם את המעשה בר' שמילקא מניקלשבורג ורצועתו? כדאי לשמוע: מעשה בר' שמילקא, שבאו לפניו שנים לדיון, אחד עני ואחד גביר אדיר, תקיף גדול במדינה, קרוב למלכות. יצא העשיר חייב. נתמלא כעס והתחיל צועק ואומר, שלא יציית. אומר לו ר' שמילקא

בכותל הימני, סמוך לשפת הכמה, פתח קטן לחדר מיוחד. כאותו הכותל, לכל אורכו, שורה של אשנים מעורת הנשים, ספסל ארוך, ואצלו שולחן עץ. שספרים מפחרים עליו. אצל השולחן יושבים 5-6 בחורי ישיבה, ובתוכם אשר, שהוגים ב"גמרא" בחשאי, מתוך תנומה. מרוחק מהם על גבי עמוד, סמוך לארון הקודש, יושב הנך לכדו והוא משוקע בספר. בבית הכנסת אפלולית וצללים, וריח עצב והזיה מרחפת בחללו.

בטלן א, ב, ג: (מזמרים יחד בקול הולך וגוסס)

על מה ולמה
 יורדת הנשמה
 מאגרא רמא
 לבירא עמיקתא
 - ירידה צרך עליה היא,
 ירידה צרך עליה היא.

(הפסקה ממושכה, כולם יושבים דומם כאבן)
 בטלן א: (בנחת, כמי שמספר מעשה) לר' דוד'ל
 מטלנא, זכרונו לברכה - היה כיסא של זהב והיה
 חקוק עליו: "דוד מלך ישראל חי וקיים".

(הפסקה קצרה)

בטלן ב: הקדוש ר' ישראל מרוז'ין, זכותו יגן עלינו,
 היה נוהג מנהג מלכים. להקת מנגנים הייתה מנגנת
 לשולחנו ועשרים וארבעה מיני כלי זמר בה. וירוצא
 היה במרכבה רתומה לשלושה צמדי סוסים אבירים.
 בטלן ג: (בחדוה) ועל ר' שמואל מקמינקא מספרים,
 שהיה מטייל בסנדלי זהב... בסנדלי זהב...

(מתעורר, מדבר בנחת, וכמו ממרחק)

ר' זוסיא מאניפוליא היה עני ואביון כל ימיו, מחזר
 על הפתחים, לכוש בגלימא של איכרים, וחבל קשור

מערכה ראשונה

לפני הרמת המסך, בתוך העלטה, נשמעת זמרה חרישית ומסתורית.

על מה ולמה
יורדת הנשמה
מאגרא רמא
לכירא עמיקתא?
- ירידה צ'ךך עליה היא,
ירידה צ'ךך עליה היא.

המסך מורם לאט לאט.

בית כנסת ישן של עץ. הכתלים - מראיהם שחור, בלי טיח וסיד. מנורות נחושת משולשלות מן התקרה וקבועות בכתלים. ארון-קודש עתיק מחוטב עץ, מעשה פתוחים, במזרח. סמוך לו ה"עמוד", עם "שויתי" ומנורות ישנות עליו. באחת מהן נר של שעה דולק, נרנשמה. בכותל השמאלי, קרוב לשפת הבמה, פתח אל הרחוב, וסמוך לו כיור וכנו ואלונטית תלויה בטבעת. מרוחק מהם קצת - תנור מסויד ואצלו ספסל, שאיש יהודי, אורח, שוכב עליו ותרמילו למראשותיו. אצל הספסל - שולחן-עץ ארוך שאינו צבוע, וספרים מפחרים עליו, ונר של חלב נערץ שם בפני צלוחית. מסביב לשולחן, על גבי ספסלים, יושבים שלושה בטלנים, א, ב, ג, עצובים וחולמים, זה נשען על השולחן, וזה יושב מוטה, כמסב. אחרי השולחן, עד לכותל שכנגד - ארון מלא ספרים, ואצלו, נשען אל הכותל שכנגד, עומד חנוך, כשהוא צלול ברעיונותיו, וידו הימנית נתונה על גבי הארון. כאמצע בית-הכנסת - שולחן הבימה, אצל דלתותיו הפתוחות עומד מאיר כפוף ומסדר שם טליות ותפילין ותיקיהן.

	}	א
חסידים		ב
		ג
		אשה זקנה
		אורח
	}	גבן
עניים		קטע בקב שלו
	}	חגרת
עניות זקנות		יבשת-יד
		סמויה
נשים עניות	}	אשה גבוהה וחורת
		אשה ותינוק בזרועה

חסידים, בחורי ישיבה, בעלרכתים, חנווניות, קרואיה חתונה ילדים, קבצנים.

מערכה ראשונה ושניה - בבריניץ

מערכה שלישית ורביעית - במירופול, כבית ר' עזריאל

בין מערכה ראשונה לשנייה - זמן שלושה חודשים

בין שניה לשלישית - שני ימים

בין שלישית לרביעית - מחצית היום

הנפשות

ר' סנדר - עשיר בבריניץ.

לאה - בתו

פרידה - אומנתה הזקנה

רעותיה של לאה { גיטל
בתיה

מנשה - ארושה של לאה

נהמן - אביו

ר' מנדל - רבו של מנשה

ר' עזריאל - צדיק זקן במירופול

מיכאל - גבאי שלו

ר' שמשון - רב במירופול.

א { דיינים
ב

משולח - יהודי אורח

מאיר - שמש בבית הכנסת בבריניץ

א { בטלנים
ב
ג

חנן {
הנך {
אשר {
בחורי הישיבה

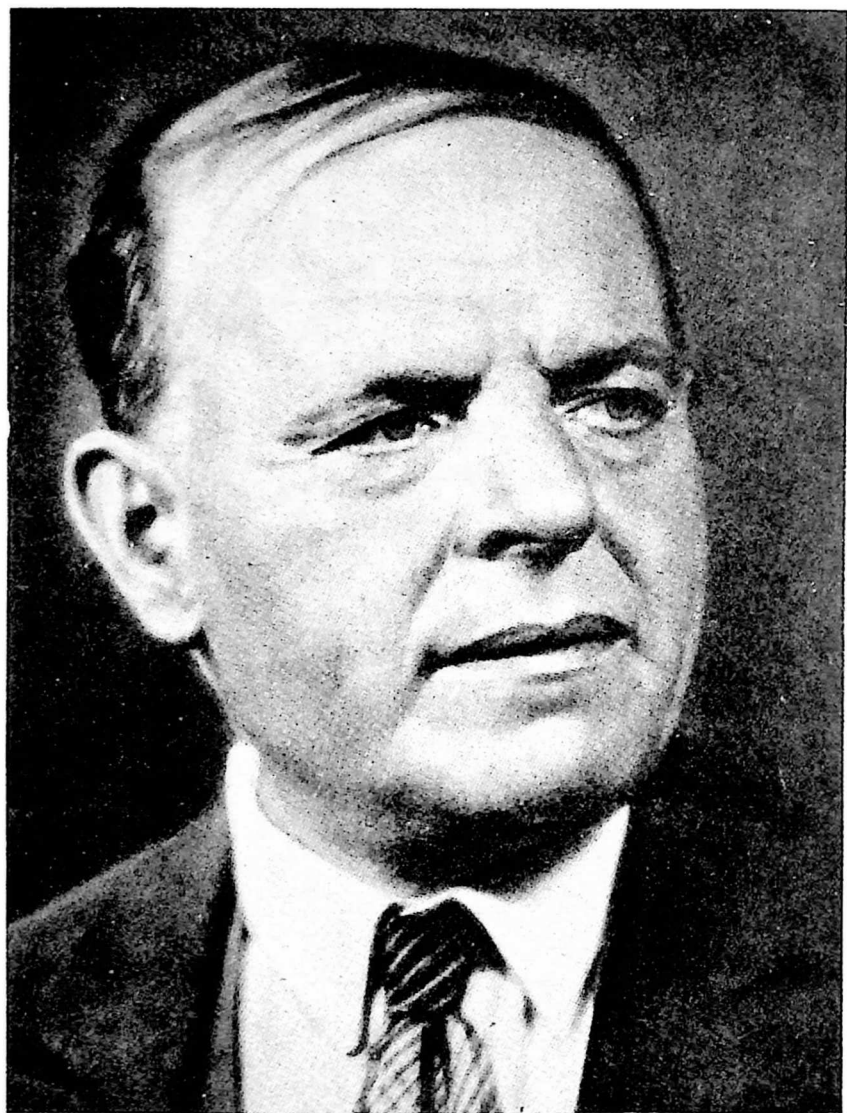

מוקדש לעילורי נשמת

היהודים הגדולים

מוריס דניאלוב

ומוטקה ממיסתבלוב

სანიმ-ნახმან გილაიკი

ჩ.გ. ბიალიკ

חוכן

- ג-עא הדיברק בעברית מאת ח.נ. ביאליק
- 8-12 סביב "הדיבוק" מ. דניאלי
- 13-29 צופן סודות של מיסטריות עבריות יצחק דוד
בין שני העולמות הדיבוק ס.א. אניסקי
(רפפורט) (גאורגית)
- 152-154 מילון לביאור מילים עבריות מ. דניאלי

צייר נתן אלטמן

כריכה - "הדיבוק" - פסל בני דניאלי

ש. אנ—סקי

בין שני עולמות

(הדבוק)

אגדה דרמטית בארבע מערכות.

תרגום מעברית לגאורגית משה דניאלי
במאי, חתן פרס פסטיבל תיאטראות

עורך ראשי פרופ' יצחק דוד

1946
תביליסי

1990
ירושלים

תרגום ח. נ. ביאליק.